

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav světových dějin

Bakalářská práce

Ondřej Šmigol

Vláda versus odbory

Příspěvek ke studiu hornické stávký ve Velké Británii

v osmdesátých letech dvacátého století

Government versus Trade Unions

Contribution to the Study of the Miners' Strike

in the 1980s' Britain

Praha 2014

Vedoucí práce

Prof. PhDr. Martin Kovář Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Praze, 28. dubna 2014

.....

Ondřej Šmigol

Chtěl bych poděkovat prof. PhDr. Martinu Kovářovi, Ph.D. za odborné vedení, cenné připomínky a rady, bez nichž by tato práce nemohla vzniknout.

Klíčová slova (česky):

Velká Británie, Konzervativní strana, Margaret Thatcherová, hornická stávká,
osmdesátá léta 20. století

Key words (English):

Great Britain, Conservative Party, Margaret Thatcher, Miners' Strike, 1980s

Abstrakt

Bakalářská práce se zaměřuje na analýzu hornické stávký ve Velké Británii v letech 1984-1985. Zkoumá její kořeny v sedmdesátých letech dvacátého století, neúspěch administrativy Edwarda Heatha a přípravy na stávký ze strany konzervativní vlády Margaret Thatcherové. Hlavní důraz je poté kladen na analýzu průběhu stávký. Podrobně zkoumá období mezi březnem 1984 a březnem 1985, kdy se Národní unie horníků rozhodla vyhlásit stávký na protest proti politice Margaret Thatcherové. Analyzuje způsob vypuknutí sporu, strategii, úspěchy a chyby obou stran. Obšírně se zabývá projevy násilí za stávký a situaci hornických rodin. Taktěž zkoumá postoj ostatních odborů a důvody neúspěchu stávký. Poslední kapitola zmiňuje následky stávký.

Abstract

The thesis focuses on the analysis of the miners' strike in Great Britain in years 1984-1985. It examines its roots in the 1970s, the failure of the Edward Heath's administration and Margaret Thatcher's Conservative government preparation for the strike. The main emphasis is laid on the analysis of the course of the strike. It examines in detail the period between March 1984 and March 1985, when National Union of Mineworkers decided to strike against the policies of Margaret Thatcher. It analyses the way the strike started, the strategies, achievements and errors of both sides of the dispute. It extensively deals with the manifestations of violence during the strike and with the situation of the miners' families. The last chapter mentions the consequences of the strike.

Obsah	
Úvod	7
1. Dlouhodobé příčiny sporu	11
2. Krátkodobé příčiny stávky	23
3. Stávka	
3.1 První měsíce stávky	29
3.2 Násilí za stávky	43
3.3 Stávka v letních měsících, dokařská stávka a stávka NACODS	52
3.4 Postoj TUC a strategie NCB	61
3.5 Zimní měsíce, život horníků za stávky a konec stávky	63
4. Následky stávky	70
Závěr	73
Prameny a literatura	77

Úvod

Osmdesátá léta dvacátého století byla pro Velkou Británii časem radikálních změn. Od konce druhé světové války do sedmdesátých let vládl v Británii konsensus, zavedený labouristickou vládou Clementa Attleeho. Jednalo se o pokus zavést „stát blahobytu“, kdy velké podniky a těžký průmysl byly znárodněny, stát garantoval rozsáhlé sociální jistoty a plnou zaměstnanost. V hospodářské politice vládlo keynesiánství, což znamenalo státní zásahy do ekonomiky, mzdové stropy a upřednostňování plné zaměstnanosti před vyšší inflací. Součástí bylo i korporativistické řízení státních podniků. To vedlo k situaci, kdy odbory získali velkou moc, neboť jak firmy, tak mzdy kontrolovala do jisté míry vláda; tím pádem se vláda nevyhnutelně zapojila do každého pracovního sporu a odbory na ni často dokázaly úspěšně zatlačit. K tomuto konsensu se přihlásily obě dvě velké politické strany Británie, konzervativci i labouristé. Rozdíly byly spíše kosmetické a v důrazu, jaký představitelé obou stran kladli na jednotlivé složky „státu blahobytu.“ Po zkušenostech z velké hospodářské krize a druhé světové války to bylo pochopitelné. Všichni si pamatovali léta strádání a zdálo se, že kombinace sociálního státu a keynesiánství je způsob jak zajistit trvale vysokou životní úroveň pro všechny.

To platilo pro padesátá a šedesátá léta, kdy trval poválečný ekonomický boom. V sedmdesátých letech se poválečný konsensus začal rozpadat. Ropná krize z počátku tohoto desetiletí skoncovala s představami o nekonečném celosvětovém hospodářském růstu. Kvůli úspěšnému odborářskému vyjednávání, které vedlo k růstu mezd, se inflace libry začala dostávat do hrozivých čísel. Spojeno se zaostáváním britského průmyslu, silnými odbory a ekonomickou krizí v sedmdesátých letech, začalo být více než jasné, že „stát blahobytu“, tak jak se ustanovil po druhé světové válce, je dlouhodobě neudržitelný.

První pokus o reformu, který se uskutečnil za vlády Edwarda Heatha, selhal po stávkách horníků; po dalším konfliktu s horníky, Heath vyhlásil předčasné volby a prohrál. Podobně si vedla i následná labouristická administrativa. Její snaha srazit inflaci neuspěla, protože znamenala zmrazení mezd. To šlo proti zájmům zaměstnanců a vedlo k „zimě nespokojenosti“ a k pádu vlády.

Následné volby vyhrála Konzervativní strana s Margaret Thatcherovou v čele. Ta začala postupně zavádět reformy, které měly postavit Británii znovu na nohy. Od začátku bylo jasné, že se těmto reformám odbory postaví. Vzhledem k tomu, že základem ekonomických thatcheristických reforem byla privatizace, monetarismus a

upřednostňování snížení inflace před plnou zaměstnaností, uzavírání prodělečných odvětvím se stalo logickým důsledkem politiky Thatcherové. Jedním z odvětví, která měla projít důslednou restrukturalizací, byl i uhelný průmysl.

V březnu 1984 stávka horníků opravdu vypukla. Právě proto, že se nejednalo o „obyčejný“ spor o platy, ale o celkové směřování Británie, je tato stávka klíčovou událostí britské poválečné historie. Dvě předchozí vlády skončily právě kvůli odborům. Zdálo se, že v Británii je změna nemožná bez souhlasu odborářů. Pokud se situace v Británii měla změnit, muselo k tomuto konfliktu dojít. Porážka hornické stávky znamenala zlomení „kouzla moci“ odborů a nerušené pokračování thatcheristických reforem. Do jisté míry to byl boj o budoucnost Británie, a proto stojí za to tuto událost podrobně rozebrat.

Ve své práci se zaměřuji na příčiny a průběh stávky. Do jisté míry řeším i její důsledky. V první kapitole rozebírám situaci v Británii i v uhelném průmyslu do nástupu Margaret Thatcherové do Downing Street číslo 10, konkrétně to, jak řadoví horníci vnímali odbory a proč si k nim vybudovali téměř bezmeznou loajalitu. Analyzuji i období Heathovy vlády a dvě hornické stávky, které jako premiér zažil, a jejich důsledky pro další směřování konzervativců a na jejich smýšlení. Dále se zaměřuji i na „zimní nespokojenosti“, která zničila představu, že labouristé se s odbory vždy dohodnou, a učinila následné vítězství toryů ve volbách téměř nevyhnutelným.

Ve druhé kapitole rozebírám první volební období vlády Thatcherové. Přibližuji její program a myšlenky. Je to také období prvních třenic mezi vládou a horníky a postupné přípravy na stávku. Ukazuji, jaké kroky premiérka podnikla, aby se vláda připravila na zvládnutí dlouhé stávky v uhelném průmyslu, a přibližuji klíčové osobnosti stávky.

Třetí kapitola se zabývá stávkou samotnou. Začíná událostmi v Cortonwoodské šachtě, které se staly záminkou pro stávku, a končí ukončením stávky téměř o rok později. Postupuji více méně chronologicky, ale určité události, které se odehrávaly po celou dobu stávky, řeším najednou. Část o násilí za stávky je proto zařazena do první poloviny kapitoly, ale obrací se i k událostem co se měly v letních měsících nebo i v zimě. Naopak část analyzující život hornických rodin je zařazena ke konci kapitoly, kdy jsem se věnoval zimním měsícům, ale vracel jsem se zpět i k dřívějším událostem.

Snažil jsem se postihnout všechny aspekty stávky. Proto v této kapitole rozebírám kromě násilí za stávky, policejní operace, život hornických rodin i žaloby a soudní

rozhodnutí a jejich následky, politiku vlády a uhelného úřadu, situaci v oblastech, které se rozhodly pokračovat v práci, postoje ostatních odborů, dokařskou stávkou a hrozbu stávkou důlních předáků, vyjednávání, podporu mezi horníky a samozřejmě důvody její vypuknutí a neúspěchu.

V poslední kapitole se zabírám následky stávkou. Je to spíše stručné shrnutí toho, k čemu stávka vedla. Pokud by se měly řešit všechny důsledky stávkou od dopadů na vládu Thatcherové a ekonomiku až na změnu hornických komunit, vydalo by to na další bakalářskou práci. Proto je to stručné, ale věřím, že výstižné shrnutí.

Moje práce je z velké části postavena na primárních pramenech. První dvě kapitoly čerpají z pramenů sekundárních. Opírám se hlavně o nejnovější biografii premiérky od Charlese Moorea *Margaret Thatcher Volume One: Not for Turning* a o skvělou studii první poloviny sedmdesátých let, kterou napsal Dominic Sandbrook – *State of Emergency*. Tyto události analyzuji ale i na základě dalších studií například „Margaret Thatcherová a její politika“ od Hynka Fajmona nebo na pamětech Nigela Lawsona *The View from No. 11*.

Nicméně jsem plně využil dostupnost primárních pramenů a použil jsem je jak k prvním dvěma kapitolám, tak hlavně pro stěžejní třetí kapitolu. Naštěstí téměř všichni aktéři stávkou zanechali po sobě paměti, a tak jsem měl z čeho čerpat. Používal jsem hlavně memoáry samotné premiérky „Roky na Downing Street“ a popis stávkou od Iana MacGregora *The Enemies Within*. Další paměti, které jsem využil, byl spis Petera Walkera *Staying Power* a Normana Tebbita *Upwardly Mobile* a do menší míry i další. Bohužel, z druhé strany nebylo tolik paměti zanecháno, takže hlavním zdrojem myšlení a názorů horníků byly paměti Roye Otteyho *The Strike: An Insider's Story* a zejména sbírky rozhovorů s horníky *The Enemy Within: Pit villages and the miners' strike of 1984-5* a *Thurcroft: A Village and the Miner's Strike*.

Velká část mého výzkumu probíhala po internetu. Chtěl jsem využít online databázi britských novin, ale protože jsou zpoplatněné, musel jsem si vybírat, které si zaplatím. Nakonec jsem se rozhodl pro *The Times*, protože je lze považovat za nejprestižnější britské noviny. Přestože se v této době klonily na stranu konzervativců, lze je považovat, na rozdíl od *Guardianu* nebo *The Telegraph*, za nejvyváženější tisk. Použil jsem rovněž dostupné zápisy jednání z Dolní sněmovny, známé jako *Hansard*. Největším pomocníkem mi nicméně byly stránky *Margaret Thatcher Foundation*,

organizace zaměřené na shromažďování všech dostupných dokumentů, týkajících se vlády Margaret Thatcherové a následné jejich publikování na internetu zdarma. Odtud mám veškeré citáty z rozhovorů a řečí, které premiérka pronesla. Také jsem měl štěstí, že v lednu 2014 uplynula třicetiletá lhůta, nutná pro zveřejnění tajných dokumentů, týkajících se stávků, jež byly obratem publikovány na stránkách *Margaret Thatcher Foundation*. Vzhledem k tomu, že to bylo v relativně pozdní fázi mého výzkumu že a množství dokumentů bylo obrovské, rozhodl jsem se spolehnout na *Margaret Thatcher Foundation*, která každý dokument známkuje podle důležitosti. Prošel jsem proto pouze ty, které byly označené jako klíčové, a část těch označených jako velmi důležité. I tak jsem získal množství nových v České republice zatím nepublikovaných informací. Pro poznámkový aparát jsem použil označení, pod kterým jsou uvedeny na stránkách *Margaret Thatcher Foundation*.

Z dalších zdrojů, ze kterých jsem čerpal, bych měl zmínit hlavně knihu Richarda Vinena *Thatcher's Britain*. Využil jsem několik dalších dílčích studií a pamětí zaobírajících se různými aspekty stávků.

První kapitola

Dlouhodobé příčiny sporu

K pochopení stávkový britských horníků z let 1984-1985 je třeba nejdříve, alespoň ve stručnosti, prozkoumat události v desetiletích předcházející druhé vládě Margaret Thatcherové. Kořeny sporu se dají zkoumat ve třech rovinách. Za prvé se jedná o vývoj hornictví v Británii, za druhé o vývoj konzervatismu a thatcherismu na Britských ostrovech a za třetí jde o rovinu vztahů mezi horníky a vládou.

To, jak horníci vnímali sami sebe a soubor přesvědčení, které bylo v nich zakořeněno, do velké míry vysvětluje, proč dokázali vydržet dvanáct měsíců stávkovat, přestože se setkali se stejně zarputilým rozhodnutím stávku zlomit a přestože stávka byla vyhlášena proti jejich vůli a bez ohledu k pravidlům jejich odborů. Klíčovou událostí v hornické kolektivní paměti byla generální stávka z roku 1926. Duch stávkový 1926 byl mnohokrát vyvoláván během roku 1984 a tvoří základ toho, čemu někteří horníci věřili. Odkazování se ke stávce 1926 bylo o to silnější, že měla velmi podobný průběh jako stávka z roku 1984. Horníci šli do stávkový proti vnímané nespravedlnosti vlády a svých nadřízených, i když ostatní odbory je podpořily slovně, ve skutečích to bylo horší. V roce 1926 odbory vyhlásily generální stávku, která zanedlouho zkolabovala. Horníci pak stávkovali několik dalších měsíců. A stejně jako v roce 1984, také v 1926 horníci z Nottinghamshiru rozbili jednotu horníků a nakonec si založili vlastní odbory.¹

V roce 1984 si horníci velmi dobře uvědomovali, že situace je velmi podobná. Jak vzpomíná Roy Ottey, umírněný člen Národní výkonné rady (*National Executive Council*; NEC) Národní unie horníků (*National Union of Mineworkers*; NUM): „Nebylo příliš složité dospět k tomuto závěru [že situace v 1984 je stejná jako v roce 1926 – O. Š.], vzhledem k tomu, že jsme měli 53 tun zásob u elektráren a důlních šachet, odhodlanou vládu a malé nebo žádné sympatie z řad odborářů, což se dalo vydedukovat z hlasování ve všeobecných volbách z roku 1983, kdy mnoho volilo Konzervativce.“² To bylo teprve tehdy, kdy se o stávce rozhodovalo. Mnoho z hornických vůdců si stávku z roku 1926 pamatovalo, i když pouze jako děti. Rok 1926 byl do jisté míry vnímán jako vrchol utlačování horníků, jako oběť, na kterou nikdy nelze zapomenout. Když Attleeho vláda doly znárodnila, bylo to vnímáno jako konečné vítězství horníků, jimž připadlo konečně

---

¹ Srv. <http://www.spartacus.schoolnet.co.uk/TUgeneral.htm>. [27. dubna 2014, 18:12].

² OTTEY, Roy, *The Strike: An Insider's Story*, London 1985, s. 54.

to, co jim po právu patřilo, a skončil útlak zlých vlastníků. Zároveň roku 1945 byla založena Národní unie horníků, odbory, které měly hájit práva svých členů. NUM časem získala status nejpřednějšího ochránce hornických zájmů, a proto jí náležela téměř bezmezná loajalita důlních pracovníků. Levicový historik Samuel, který pořizoval rozhovory se stávkujícími, NUM popsal takto: „Není koncipována jako reprezentační orgán, ale spíše všeobecný ochránce, kolektivní pojistka proti pohromě“.³ To vedlo k tomu, že uhelné doly byly vnímány jako nedotknutelné vlastnictví horníků na věčné časy. Jack Taylor, prezident NUM v Yorkshiru, hřímal: „Neberou vaše peníze nebo moje peníze, ale peníze našich otců a dědů – lidí, kteří stvořili tyto odbory.“⁴ Privatizace byla stále vnímána jako něco strašného. Jeden ze stávkujících prohlásil o politice Thatcherové, že „to byl krok blíže k privatizaci, to bylo, co chtěla. Chtěla, abychom pracovali za nic stejně, jako naši předkové pracovali za nic.“⁵ Během stávky hornický předák Dave Douglass na demonstraci řekl: „Před třiceti sedmi lety tyto odbory porazili vlastníky uhlí po dvou stoletích zápasu ... Pokud někdo potřebuje připomenout, jací vlastníci uhlí byli, stačí se porozhlédnout po hřbitovech v Durhamu, Nurthumberlandu, Barnsley a Wiganu.“⁶

Tyto názory byly na levici obdivovány, zatímco pravice z nich byla zděšena. „Historie propletená legendami však učinila z uhlého průmyslu v Británii určitou raritu, byl to průmysl, v němž se rozum prostě nikdy neprosadil,“⁷ napsala Thatcherová. V rozhovoru pro *Financial Times* řekla: „Kdybyste poslechl jejich argumenty, pokračoval byste ve výrobě bláta k udržení komunity.“⁸ *The Times* si povšimly, že veřejnost vnímala horníky jako „vřelá a jednoduchá duše, které se hojně věnují společnému zpěvu, mužní v jejich kamarádství i v jejich nenávistech.“⁹ Levice vnímala horníky jako jedny z posledních pravých příslušníků pracující třídy, které je potřeba chránit a zastat se jich. Radikálnější hlasy vnímaly stávku v klasickém marxistickém pojetí jako souboj dělníků a vlastníků. „Boj horníků je vnímán jako boj za nás všechny. Je to symbolický zápas, zápas proti dvěma Britániím – těch co mají a těch co nemají,“¹⁰ prohlásila Labouristická

---

³ SAMUEL, Raphael – BLOOMFIELD, Barbara – BOANAS, Guy, *The Enemy Within: Pit villages ant the miners' strike of 1984-5*, London 1986, s. 7.

⁴ Tamtéž, s. 23.

⁵ STEYNE, David – GIBBON, Peter, *Thurcroft: A Village and the Miners' Strike*, Nottingham, 1986, s. 46.

⁶ SAMUEL, Raphael – BLOOMFIELD, Barbara – BOANAS, Guy, c. d., s. 95.

⁷ THATCHEROVÁ, Margaret, *Roky na Downing Street*, Praha 1996, s. 236.

⁸ Srv. <http://margarethatcher.org/document/105508> [12.01.2014 12:38].

⁹ *The Times*, 19. března 1984.

¹⁰ *Hansard*, 7. června 1984.

poslankyně Ann Clwydová. Ale levice přehlížela fakt, že horníci se vzdálili ideálu pracující třídy. Mnoho z nich mělo auto, hypotéku na dům, televizi, jezdilo na dovolenou v zahraničí. Na levici „zprávy o hornících s hypotékami a vozidly nejsou vnímány radostně,“¹¹ psaly *Timesy* ve své analýze. Scargillovo vyjádření, že „práce horníka nebyla k odevzdání, neboť patří horníkům dalších generacím,“¹² bylo na levici Labouristické strany vnímáno s pochopením. Labouristé zároveň věřili, že síla odborů konečně zlomí Thatcherovou. „Nemíří snad premiérka, ve svých provokativních jednáních, rychle ke generální stávce, ale k jiné generální stávce, než jakou vyprovokoval její předchůdce pan Stanley Baldwin v roce 1926, neboť dnes je labouristické hnutí stokrát silnější,“¹³ varoval poslanec Nellist Thatcherovou. Srovnávání minulosti a současnosti na půdě dolního komory probíhalo vícekrát. Merlyn Ress dumal, v reakci na policejní operace, že „není nic nového přesunout policii z venkovních oblastí do oblastí kde je stávka. Stalo se to v letech 1910, 1811 a 1926.“¹⁴ Anna Clwydová si povzdechla, že „v půlce kraje jsou stále viditelné jizvy zanechané starými vlastníky dolů.“¹⁵ Z toho všeho je jasné, proč pro mnohé horníky bylo tak těžké překročit stávkující hlídky a vrátit se do práce, i když už měly stávky dost. Nejvíce to zapůsobilo v prvních dnech stávky, kdy tato vkořeněná loajalita a poslušnost vůči NUM vedla k slepému rozhodnutí nepřekračovat linii stávkujících hlídek, přestože často s rozhodnutím jít do stávky nesouhlasili. To vedlo k rychlému rozšíření stávky a zastavení produkce uhlí ve velké části Británie. U militantních horníků tyto nálady přetrvávaly i po stávce. Jak jeden z nich poznamenal: „Doba pro konflikt nebyla vybrána (rozhodně ne námi), byla zde stejně jako v roce 1926. V roce 1984 jsme se spojili s minulostí.“¹⁶

Přes toto vnímání minulosti a jisté radikální myšlení NUM nepatřila mezi obávané odbory. Od svého založení nezorganizovala žádnou celonárodní stávku, přestože se zavíraly doly a snižovala se mzda. Byla to do velké míry zásluha lorda Robense, považovaného za génia. Lord Robens předsedal Národnímu uhelnému úřadu (*National Coal Board; NCB*) v šedesátých letech. Za jeho úřadování NCB zavřel na 400 šachet a propustil 420 000 horníků, bez většího protestu.¹⁷ To se mělo změnit s nástupem

---

¹¹ *The Times*, 19. března 1984.

¹² SAMUEL, Raphael – BLOOMFIELD, Barbara – BOANAS, Guy, c. d., s. 24.

¹³ *Hansard*, 19. červenec 1984.

¹⁴ *Hansard*, 10. červenec 1984.

¹⁵ *Hansard*, 7. červen 1984.

¹⁶ SAMUEL, Raphael – BLOOMFIELD, Barbara – BOANAS, Guy, c. d., s. 234.

¹⁷ SANDBROOK, Dominic, *State of Emergency*, London 2011, s. 113.

konzervativní vlády, které předsedal Edward Heath roku 1970. Heathova vláda je přelomová, jak z hlediska vývoje thatcherismu, tak pokud jde o vztahy mezi horníky a vládou. Do Heathovy vlády byly vkládány velké naděje jak ze strany toryů, tak veřejnosti. Heath byl pro své zdánlivě radikální názory označen svým politickým protivníkem Haroldem Wilsonem za „selsdonského muže.“

Bylo to označení podle schůzky předních konzervativců v Selsdonu, kde měl být vypracován volební program strany. Tento název měl evokovat pralidi a dobu kamennou a tím i zpátečnictví a zakrnění v minulosti. Wilson tím, ale pouze upozornil na rozdíl mezi ním a Heathem. Mnoho Britů bylo po šesti letech Wilsonovy vlády unavených a chtělo něco nového. Také mladší křídlo Konzervativní strany bylo nadšeno. Po utvoření poválečného konsenzu, se politika Konzervativní a Labouristické strany v ničem příliš nelišila, zvláště v ekonomické oblasti. Obě strany byly přesvědčeny o správnosti keynesiánského učení a o potřebě udržovat stát blahobytu. Jen málo toryů dávalo nahlas najevo svůj nesouhlas. Jedním z nich byl Enoch Powell, který věřil ve volný trh a minimální stát. K jeho některým názorům se Thatcherová později hlásila. Powell byl nicméně nucen odejít z vedení Konzervativní strany po velmi kontroverzním projevu namířenému proti imigrantům.

Heathův Selsdonský program nebyl tak radikální, jak se tehdy vykresloval, ale obsahoval některé velké změny oproti Wilsonově vládě. Heath sliboval větší svobodu podnikání, konec stávající mzdové politiky a reformu odborů. Právě reforma odborů mu, obrazně řečeno, zlomila vaz. V srpnu 1971 byl přijat zákon o průmyslových vztazích (*Industrial Relations Act 1971*). „Zákon zaváděl možnost vstoupit či nevstoupit do odborů“ a také to, „že budoucí kolektivní smlouvy budou vymahatelné zákonem. Zaváděl nový Národní soud průmyslových vztahů, který měl rozhodovat případy, které vytvoří nový zákon.“¹⁸ Cílem bylo omezit sílu odborů, aby nemohly svévolně vyvolávat stávky.

Zákon však tvrdě narazil. Odbory se odmítly zaregistrovat podle nového zákona nebo uznat nový soud. K chaosu se přidalo rozdílná rozhodnutí soudu, zda mají být za nedodržení pokutováni lidé nebo odbory. Nejdříve byla pouta uvalena na neposlušné odbory, ale soud vyšší instance rozhodl o pokutování osob. Ty odmítly a byly zatčeny. O mučednictví ve prospěch odborářské věci byly připraveny rozhodnutím Vysokého soudu, takřka jistě na politickou objednávku, který zvrátil rozhodnutí předchozího soudu a znovu

---

¹⁸ MOORE, Charles, *Margaret Thatcher The Authorized Biography*. Volume I: *Not For Turning*, London, 2013 s. 239.

uvalil pokutu na odbory.¹⁹ Když se odbory společně se zaměstnavateli rozhodly založit Poradní, usmiřovací a arbitrážní službu (*Advisory, Conciliation and Arbitration Service; ACAS*), která spory řešila přímo mezi zaměstnanci a zaměstnavateli, stala se legislativa zbytečnou.²⁰ Celá epizoda byla naprostý debakl pro Heathovu vládu, ponížila ji a vedla k tomu, že se premiér rozhodl pro příště řešit stávky vládními zásahy. To se mu stalo osudovým, neboť neúspěch postavit se stávce se stal neúspěchem vlády a každá další úspěšná stávka vládu jen ponížila. Jediná pozitivní věc, která s těchto těžkostí vzešla, bylo ponaučení pro budoucnost. Thatcherova si vzala k srdci, že „Nikdy, nikdy nestrkej odboráře do vězení za to, že stávkuje. ... Nikdy nejdi po člověku, jdi po příjmech. ... Nezkoušej udělat všechno najednou.“²¹

Právě kvůli ekonomickým těžkostem musel Heath udělat naprostou politickou otočku a změnit celou svoji finanční politiku, což se týkalo i mzdové politiky. Za této situace se vynořil požadavek hornických odborů za zvýšení platu. Derek Ezra, nástupce po lordu Robensovi, jim nicméně mohl nabídnout zvýšení maximálně o osm procent. Více zakazovala Heathova platová politika.²² Horníci se rozhodli jít od stávky v lednu 1972. Jednalo se o velké překvapení, neboť to měla být první celonárodní stávka od roku 1926. Velké znepokojení to nicméně nevyvolalo. Zásoby uhlí byly velké a předpokládalo se, že jednota horníku nebude velká. Všichni předpovídali porážku horníků. *Daily Mirror* psal: „Zřídka kdy stávkující postupovali k barikádám s menším nadšením nebo nadějí na úspěch.“ *Timesy* věštily „pouze okrajové narušení pro průmysl a obchod.“²³ K velkému překvapení všech se tak nestalo. Horníci zůstali naprosto jednotní, pro důvody popisované výše, které tehdy vláda ještě nechápala. Zároveň získali sympatie veřejnosti. Vykonávali těžkou a nebezpečnou práci, šli vstříc jasné porážce, a přesto zachovávali obdivuhodnou jednotu. Stávka se začala protahovat a nakonec po sedmi týdnech, kdy začalo docházet k výpadkům proudu a kdy Heath musel vyhlásit stav nouze, vláda ustoupila. Bylo velké a naprosté vítězství NUM a další hrozivé ponížení pro Heath.

Během této stávky došlo k události, která se zapsala jak do hornického, tak do konzervativního povědomí, ve známost vešla jako „bitva o Saltleyskou bránu“. V birminghamské čtvrti Saltley se nacházela obrovská koksárna, která měla ještě velké zásoby. Hlídky z okolí Birminghamu měly problémy ji účinně zablokovat. Proto požádaly

---

¹⁹ Tamtéž.

²⁰ Tamtéž, s. 240.

²¹ Tamtéž, s. 241.

²² SANDBROOK, Dominic, c. d., s. 115.

²³ Tamtéž.

ostatní horníky o posily. Jeden z těch, kteří odpověděli takřka ihned, byl mladý a neznámý funkcionář yorkshirské NUM Arthur Scargill. Týden potyček okolo vjezdu do depa časem přerostl v legendární rozměry. Několik stovek horníků se snažilo znemožnit transport koksu na dodávkách a policie jim v tom bránila. Nakonec ostatní dělnické odbory vyhlásily jednodenní sympatizující stávku. Desátého února 1972 napochodovalo deset tisíc dělníků z okolních továren k Saltleyské bráně a donutilo ji zavřít.²⁴ Pro pravici to byl další důkaz moci odborů, které dokážou vnutit svou vůli ostatním. Byl to hlavně důkaz bezmocnosti policie, která se nezmohla na větší odpor. Heath později vzpomínal na Saltley jako na „nejrozlícenější, přímou a hrůzostrašnou výzvu vládě zákona, na kterou si můžu vzpomenout, která vyvstala zevnitř naší země.“²⁵ Thatcherová o Saltley napsala, že to „byla odstrašující ukázka neschopnosti čelit takové výtržnosti.“²⁶ Naopak odboráři byli nadšení ze svého úspěchu. Hlavně tato epizoda znamenala počátek vzestupu Scargilla v NUM. Během obléhání Saltley se pasoval do role vůdce horníků. Když se podařilo zavřít bránu, půjčil si od policie megafon a vylezl na vršek záchodku, aby oslovil své věrné: „Toto se zapíše do odborářské historie. Zapíše se to do historie jako bitva o Saltleyskou bránu. Pracující se spojili v hromadném odporu.“²⁷ Později vzpomínal na Saltley jako na nejlepší den svého života.²⁸

Saltleyská brána se stala se jedním se symbolů síly odborů a bezmocnosti vlády. Pro konzervativce to bylo potvrzení úpadku vlády zákona a toho, že země směřuje k obávanému socialismu. Faktický význam Saltley přitom nebyl tak velký. Stávka horníků z roku 1972 by uspěla, i kdyby brány zůstaly otevřené a výtržnosti nebyly tak obrovské, jak se občas prezentuje. To platí zejména, porovnáme-li je s podobnou událostí ze stávky z roku 1984, bitvou o Orgreave. Ta se stala symbolickou odvetou za Saltley. Tentokrát byly Thatcherová a policie rozhodnuty nedopustit zavření bran. Operace v okolí Orgreave občas spíše připomínaly středověkou bitvu než stávku. V Saltley k tomu nedocházelo. V klidných chvílích horníci a policisté si půjčovali cigarety, a jak poznamenává Dominic Sandbrook, násilí bylo menší než na většině fotbalových zápasů první divize.²⁹

---

²⁴ MOORE, Charles, c. d., s. 231.

²⁵ Tamtéž, s. 232.

²⁶ THATCHEROVÁ, Margaret, c. d., s. 237.

²⁷ SANDBROOK, Dominic, c. d., s. 125.

²⁸ Tamtéž.

²⁹ Tamtéž, s. 123.

Tím, že Heath osobně zasáhl a vyjednal podmínky ukončení stávků, nicméně nebyl jeho trápením konec. V říjnu 1973 arabské státy napadly Izrael a v důsledku toho vyletěly ceny surovin nahoru. Horníci se rozhodli tohoto využít a znovu vyhlásili stávku. Heathova vláda byla opět nepřipravená a nemohla nic podniknout. S klesajícími zásobami uhlí byl Heath nucen vyhlásit třídní pracovní týden. Při vyjednáváních s horníky se zeptal Micka McGaheyho, komunistického člena Výkonné rady NUM: „Co vlastně chcete, pane McGahey?“ Na což mu McGahey odpověděl: „Chci konec vaší vlády.“³⁰ Heath mu toto přání splnil. Unavený ze stávků a z problémů z ní plynoucích se rozhodl vyhlásit volby s heslem „Kdo vládne Británii?“ Cílem bylo poukázat na ničím nekontrolovanou moc odborů a vyžádat si silnější mandát na jeho řešení. Tento plán nevyšel poté, co Heath volby těsně prohrál. Harold Wilson se znovu stěhoval do čísla deseti v Downing Street a bleskově se dohodl s horníky.

Heathova vláda byla pro konzervativce jedno velké zklamání. Nastoupil s programem změny a slibem, že ukončí stávající mzdovou politiku, zavede větší volnost na trhu a vypořádá se s odbory. Ani jedno nesplnil. Heathova vláda nicméně představovala pro Konzervativní stranu cennou zkušenost. Prohrou ve volbách roku 1974 zároveň začal nástup Thatcherové. Bylo jasné, že s Heathem je politicky konec, ale nikdo nedokázal sebrat odvahu a vyzvat jej na souboj o křeslo lídra strany. Jeden z možných kandidátů, sir Keith Joseph, se vyřadil po nevhodném proslovu, kdy zmínil, že méně inteligentní ženy by měly mít méně dětí.

Po Josephově diskreditaci se na místo možného Heathova vyzyvatele začala profilovat Margaret Thatcherová. Tato chráněnkyně Josepha a politicky mu velmi blízká osoba byla v řadě ohledů logickou volbou. Jako ministryně školství v Heathově vládě se jednalo o nejvýše postavenou ženu v Konzervativní straně, současně ji ale toryové nepovažovali za stranickou „těžkou váhu“. Proto, když se oficiálně začala ucházet o post lídra strany, Heath to příliš nevzrušilo. O to větším překvapením bylo, když jej v prvním kole porazila. Heath rezignoval a poté se konalo druhé kolo, protože Thatcherová nezískala dostatek hlasů na vítězství v kole prvním. Druhého kola se účastnili i William Whitelaw, Geoffrey Howe a James Prior, ale úspěšně rozjetou kampaň Thatcherové již nedokázali zastavit. Thatcherová zvítězila a stala se, v únoru 1975, lídrem Konzervativní strany.

---

³⁰ MOORE, Charles, c. d., s. 243.

Důvodů proč Thatcherová uspěla, je několik. Za prvé, pravicové křídlo toryů bylo znechuceno Heathovou politickou otočkou a Heath patřil, navzdory Selsdonkému programu, spíše k levicovému křídlu stranu, rozhodnutému zachovat poválečný konsensus. Druhým důvodem je fakt, že Heath nebyl populárním lídrem. O názor řadových poslanců se příliš nestaral, často působil chladně a arogantně. Když vyhrál volby v roce 1970, tyto negativa byla zapomenuta, ale po debaklu jeho vlády a prohraných voleb vyplavala znovu na povrch. Pro řadu lidí nebyla Thatcherová, člověkem kterého by volili, ale byla jedinou protikandidátkou připadající v úvahu. Mnozí konzervativci kalkulovali s Thatcherovou jako s dočasným lídrem, než se vyprofiluje někdo lepší. Za třetí, Heath podcenil vnitrostranickou volební kampaň, naopak kampaň Thatcherové vedl velmi schopný Airey Neave.³¹

Neúspěch Heathovy vlády sloužil pro Thatcherovou jako varování. Po zvolení premiérkou koncipovala svoji politiku nejen vůči odborům tak, aby se vyhnula chybám Edwarda Heath. Zároveň hornické stávky z let 1972 a 1974 a jejich důsledky vedly k hluboké nenávisti většiny toryů vůči horníkům. Proto když došlo ke stávce v roce 1984, Konzervativní strana se pevně semkla. Normálně zuřící hádky mezi thatcherovským křídlem (takzvaných suchých) a anti-thatcherovským křídlem (tzv. mokrých) ustaly. Jak suší, tak mokří si velmi dobře pamatovali potupu, které se jim dostalo od horníků, a proto když nastala možnost je porazit, plně jí využili.

Po Heathovi nastoupil znovu Harold Wilson a roku 1976 jej vystřídal James Callaghan. Od labouristické vlády si lidé slibovali konec stávek a dobré odborářsko-vládní vztahy. Labouristická strana byla založena jako politické křídlo odborů a odborářské příspěvky tvořily značnou část jejich příjmů. Stále rostoucí inflace nicméně donutila vládu přijmout tvrdou mzdovou politiku a zvést stropy na příjmy ve veřejném sektoru. Nespokojenost vyústila v sérii stávek přes zimu 1978-1979. Nejezdila veřejná doprava, docházelo k výpadkům elektřiny, na ulicích se válely hromady odpadků, které nikdo neuklízal, a celá země vypadala, že je na pokraji zhroucením. V Liverpoolu přestali pohřbívat mrtvé.³² Této zimě se začalo říkat „zima nespokojenosti“. Vize, že Labouristická strana se vždy domluví s odbory, se rozplynula.

Thatcherová navíc začala dávat najevo, že pokud vyhraje příští volby, tak s odbory zatočí. Thatcherová během nepokojů prohlásila: „Nejsem v parlamentu, abych umožnila

---

³¹ Tamtéž, s. 293

³² Tamtéž, s. 399.

komukoli, aby měl volnost způsobovat škodu, poškození a zranění ostatním a zároveň být nestíhatelný před zákonem.“³³ Na nátlak svých poradců zvolila chytrou taktiku, když útočila na odbory a zároveň vyzývala k jednotě. V televizi prohlásila: „Je to naše země, celý národ, kdo čelí této krizi... Teď není čas dávat stranu před zemi.“³⁴ Labouristé si velmi dobře uvědomovali, že tato rétorika funguje. Callaghanův poradce Bernard Donoughue si poznamenal: „Pokud se dostane moci, bude to pouze kvůli odborům... Moss Evans a jeho T&G posloužili jako její úderná jednotka.“³⁵ Měl pravdu. V březnu 1979 byla Callaghanově vládě vyslovena nedůvěra a následné květnové volby vyhrála Konzervativní strana. Británie dostala první premiérku.

„Náš národní život byl ovládán tolika módními, ale oslabujícími všeléký: ceny musely být kontrolovány, mzdové „normy“ regulovány; průmyslové problémy měly řešit dotace; žádná privatizace; žádné reformy odborové legislativy; bylo žádoucí nesnižovat daně z nejvyšších příjmů a úspor, neboť by se vzbouřila závistivá společnost; není možné prodávat obecní domy, neboť by to naštvalo to místní úředníky; inflace je dobrá pro průmysl, v omezené míře, samozřejmě; gymnázia a přijímací zkoušky na ně jsou zastaralé, neboť obsahují test schopností. Když jsem jednoho večera navrhla finačníkovi, že by měly být odstraněny devizové kontroly, bylo mi slušně řečeno, že to nemůžeme udělat.“³⁶

Právě tato slova pronesla Thatcherová, před Ústřední radou Konzervativní strany (*Conservative Central Council; CCC*) v březnu 1984. Dobře shrnují, s čím se musela potýkat, když se nastěhovala do Downing Street číslo deset. Británie byla přeregulována, existovala neefektivní mzdová politika, zemi sužovala vysoká inflace, všechny velké podniky byly ve státních rukou a zároveň na „dotačních kapačkách“, vláda ponechávala vysoké daně pro bohaté, a navíc působily silné odbory, kterých se všichni báli. Proti tomu se Thatcherová postavila se svým programem. Tato ideologie začala být označována jako *thatcherismus*. Základem byla víra v menší stát a také to, že by lidé měli více dbát sami sebe. V ekonomice Thatcherová odvrhla keynesiánské přesvědčení o nutnosti státních zásahů do ekonomiky, o regulaci mzdové politiky a o udržení nízké nezaměstnanosti na úkor inflace. Místo toho se, zjednodušeně řečeno, rozhodla následovat monetaristickou teorii. Podle té je největším problémem ekonomiky inflace a její kontrola nemá probíhat

---

³³ Tamtéž, s. 397.

³⁴ Tamtéž, s. 398.

³⁵ Tamtéž, s. 397.

³⁶ Srv. <http://margaretthatcher.org/document/105645> [18.01.2014 12:17].

prostřednictvím mzdové politiky, nýbrž prostřednictvím kontroly peněz v oběhu. Dále byla rozhodnuta zprivatizovat co nejvíce státního majetku, prosadit reformu odborů a zmenšit „pečovatelský stát“. Odborovou legislativu zaváděla postupně, aby nevyprovokovala bouře. Zároveň se snažila posílit vládu práva a policii. Důležitá byla i její zahraniční politika, zejména důraz na „zvláštní vztah“ se Spojenými státy; kromě toho se vyjadřovala velmi kriticky na adresu Sovětského svazu.³⁷

První vláda Thatcherové byla ve znamení boje proti inflaci. Premiérka a skupina jejích nejbližších spolupracovníků se rozhodla velkými škrty a přísnou rozpočtovou politikou omezit počet peněz v oběhu. To vedlo k rostoucí nezaměstnanosti, která ale byla nutným průvodním jevem politiky, jež se snažila postavit britskou ekonomiku na nohy. A právě to vedlo k prvnímu střetu mezi Thatcherovou a NUM.

Desátého února 1981 byl vyhlášen plán na zrušení dvaceti pěti šachet a propuštění přibližně třiceti tisíc horníků. NUM se rozhodla protestovat a vyhlásila stávkou, která měla začít dvacátého třetího února. V reakci na to vláda a NCB svůj plán stáhly.³⁸ Bylo to obrovské vítězství horníků. Pouhá hrozba stávkou donutila vládu couvnout. „Zdalo se, že je následován vzor Heathovy vlády, která ustoupila horníkům v 1972. Lidé se domnívali, že další střet povede k pádu vlády toryů.“³⁹ Thatcherová to však nebrala jako porážku, nýbrž jako taktický ústup. Šestnáctého a osmnáctého února se setkala s ministrem pro energetiku, Davidem Howellem, který ji informoval, že zásoby uhlí jsou příliš nízké a stávkou by vláda prohrála.⁴⁰ Na základě to se rozhodla, že je lepší bojovat za výhodnější situace a ustoupila.

Možnost, že dojde k velké hornické stávce, která se pokusí paralyzovat konzervativní vládu, tak jak to udělala té předešlé, hraničila s jistotou. Těsně po vítězství ve volbách si Thatcherová povolala Willieho Whitelawa, svého zástupce a ministra vnitra, a řekla mu: „Poslední konzervativní vládu zničila stávka horníků. Bude další a my ji vyhraje. A vy, Willie, to zařídíte.“⁴¹ Umístila Whitelawa do předsednického křesla Jednotky pro civilní nahodilosti (*Civil Contingencies Unit*; CCU) která měla za úkol připravit strategii pro možnou stávkou. Toryové se stávkou zaobírali ještě před tím, než se dostali k moci. Roku 1977 byla vydána pro vnitřní potřeby Konzervativní strany tzv. Ridleyho zpráva (*Ridley Report*; podle Nicholase Ridleyho, předního konzervativce).

---

³⁷ FAJMON, Hynek, Margaret Thatcherová a její politika, Brno 2010, s. 44-46.

³⁸ OTTEY, Roy, c. d., s. 34.

³⁹ MOORE, Charles, c. d. s. 538.

⁴⁰ Tamtéž.

⁴¹ Tamtéž, s. 537.

Zabývala se možností reformy odborů. Zpráva se nicméně dostala na veřejnost a vzbudila značnou kontroverzi, zvláště její tajný dodatek, který popisoval možnosti jak porazit velkou stávkou.

Ridley vcelku správně předpovídal: „Nepochybně se odehraje [stávka – O. Š.] ve “zranitelném” průmyslu – například v uhelném, elektrárenském nebo v dokařském“.⁴² Dále pokračoval: „Nejpravděpodobnější oblastí je uhelný průmysl. Zde bychom měli operovat z co největšími možnými zásobami, zvláště v elektrárnách. Také bychom možná měli připravit záložní plány pro dovoz uhlí v co nejkratší době. Možná bychom mohli vyjednat s jistými přepravními společnostmi, aby nabrali předem řidiče nákladních automobilů, kteří nejsou v odborech, aby nám pomohli přepravovat uhlí tam, kde to bude potřebné. Také bychom měli instalovat dvojité spalování, kde lze spalovat naftu i uhlí, ve všech elektrárnách, kde to je praktické, jak nejrychleji to bude možné.“⁴³ Další návrh, jak se postavit stávce, byl „odříznout stávkující od zásoby peněz a donutit odbory, ať je financují.“⁴⁴ Součástí toho bylo zastavit stávkujícím státní příspěvky a dávky. Poslední doporučení se týkalo toho, jak porazit násilné hlídky. „Jediná možnost, jak to udělat, je mít velké a mobilní policejní jednotky, které budou vybavené a připravené chránit zákon proti takovým, jako byl saltlejský dav.“⁴⁵ Kritikové Thatcherové vždy Ridleyho zprávu považovali za důkaz příprav na rozdrčení odborů od samých prvopočátků thatcherismu a toho, že stávka byla vyprovokována vládou. Tito lidé nicméně přehlížejí hlavní doporučení zprávě, jímž bylo zvýšení platů v klíčových odvětvích na takovou úroveň, že stávka nebude nutná a vláda se jí vyhne.⁴⁶

Dalším mužem, který velkým dílem přispěl k porážce hornické stávky, byl Nigel Lawson, jenž nahradil Howella na ministerstvu energetiky. Sám napsal: „Téměř vše jsem podřídil prvořadě potřebě přípravy na vítězství ve stávce.“⁴⁷ Byl Lawson, kdo řídil navyšování zásob uhlí, které dosáhly 58 milionu tun v 1981.⁴⁸ Jeho přípravy šly tak daleko, že pracoval na plánech pro přepravu chemikálií potřebných pro elektrárny vrtulníkem pro případ, že by se k nim nedalo dostat pozemní cestou kvůli blokádě.⁴⁹ Kromě toho prosadil otevření nové „superšachty“ v údolí Belvoir, což dodalo jistotu

---

⁴² *Report of Nationalised Industries Policy Group (leaked Ridley report)*, 30. června 1977.

⁴³ Tamtéž.

⁴⁴ Tamtéž.

⁴⁵ Tamtéž.

⁴⁶ VINEN, Richard, *Thatcher's Britain*, London 2009, s. 156.

⁴⁷ LAWSON, Nigel, *The View from No. 11*, London 1992, s. 143.

⁴⁸ Tamtéž, s. 150.

⁴⁹ Tamtéž.

zaměstnání horníků v Nottinghamshiru a dopomohlo k tomu, že se později nepřidali ke stávce.⁵⁰

Posledním velkým problémem při možné stávce mohl být NCB. Národní uhelný úřad, který řídil dolování uhlí v Británii, mohl sehrát naprosto zásadní roli, neboť v plánu toryů bylo nechat co nejvíce vyjednávání na něm. Úřad ale nebyl naplněn lidmi, kteří by to mohli nebo chtěli zvládnout. „Úřad byl také zaplaven paternalistickou, korporativní mentalitou poválečného uspořádání. “Vše, o co jsem úmyslně snažil, bylo najít maximální oblast shody. To se týká jak správy, tak odborů.” Právě tak Derek Ezra, předseda NCB v letech 1972-1982, charakterizoval svůj manažerský styl,⁵¹ napsal s despektem Lawson.

Ve Whitehallu byl NCB znám jako „Show Dereka a Joea“, podle Dereka Ezry a tehdejšího prezidenta NUM, Joa Gormleyho.⁵² Gormley byl umírněný odborář, který chtěl žít ve společnosti, kde „každý měl před domem jaguára, aby ho bral do práce a vedle mini, aby vozilo jeho ženu na nákupy.“⁵³ I když ho radikálové ve vedení NUM dotlačili v letech 1972 a 1974 ke stávce, byl to člověk, s nímž se dalo jednat a jenž se nezajímal o politické aspekty stávky. Gormley se obával nástupu levého křídla NUM k moci, poté co odejde. Proto také zůstával ve funkci tak dlouho, aby Mick McGahey, jeho zástupce a komunista, zestárl na tolik, aby podle pravidel NUM se nemohl stát prezidentem. Gormley odešel do důchodu až v roce 1982 a tím skončila i hladká koexistence NUM a NCB. Na jeho místo byl zvolen Arthur Scargill, vůdce levicového křídla NUM a člověk rozhodnutý zničit vládu Thatcherové.

---

⁵⁰ VINEN, Richard, c. d., s. 160.

⁵¹ LAWSON, Nigel, c. d., s. 155.

⁵² VINEN, Richard, c. d., s. 161.

⁵³ Tamtéž, s. 158.

Druhá kapitola

Krátkodobé důvody stávky

Bylo takřka nevyhnutelné, aby ke generální stávce došlo právě v hornictví. Dolování uhlí v Británii se časem proměnilo spíše ve svébytný sociální systém svého druhu, než aby bylo průmyslem, který by reagoval na potřeby trhu. Výsledkem byly mohutné státní dotace a velké ztráty v tomto odvětví. Do NCB se investovalo více peněz než do britského ocelářství a Britského telekomu dohromady.⁵⁴ Tyto obrovské dotace nezamezily tomu, aby hornictví bylo vysoce ztrátové. Zpráva Výboru pro monopoly a fúze z roku 1983 uváděla, že 75 % dolů je ztrátových.⁵⁵ Zároveň se státní průmysl stal na uhlí závislý. Přibližně 40 % energie pro podniky vlastněné státem pocházelo z uhlí, v elektrárnách to byly dokonce dvě třetiny,⁵⁶ což dávalo horníkům obrovskou moc. Jakýkoliv pokus o reformu, který by obsahoval zavírání dolů či propouštění, by znamenal i stávku, která mohla paralyzovat celou zemi. Horníci to ostatně dokázali v sedmdesátých letech.

Tyto problémy si uvědomovali i labouristé, kteří během své vlády v letech 1974-1979 zavřeli dvaatřicet šachet.⁵⁷ Výsledkem stávek v sedmdesátých letech a nové labouristické vlády byl takzvaný Plán pro uhlí (*Plan for Coal*), od něhož si všichni slibovali novou prosperitu v odvětví. Plán počítal s velkým nárůstem spotřeby uhlí v Británii a s rostoucí produktivitou. Ta měla dosáhnout růstu 4 % za rok. Na oplátku vláda měla dotovat uhelný průmysl, aby mohl pokrýt dodávky a zmodernizovat se a stát se výdělečným. Dotace byly plánovány ve výši 4.4 miliard liber.⁵⁸ Problém byl, slovy Thatcherové, že „tyto plány důsledně nadsazovaly jak poptávku po uhlí, tak předpoklady zvýšení produktivity. Splněny bývaly jedině cíle investování.“⁵⁹ Místo ročního růstu 4 % vyrostl uhelný průmysl o 4.7 % za deset let.⁶⁰ Dolování britského uhlí se prodražilo do té míry, že vláda tvrdila, že by vyšlo levněji nakupovat ho ve Francii nebo v Jižní Africe.⁶¹

---

⁵⁴ LAWSON, Nigel, c. d., s. 143.

⁵⁵ THATCHEROVÁ, Margaret, c. d., s. 238.

⁵⁶ MOORE, Charles, c. d., s. 537.

⁵⁷ THATCHEROVÁ, Margaret, c. d., s. 238.

⁵⁸ MACGREGOR, Ian, *The Enemies Within*, Bury St Edmunds 1986, s. 123.

⁵⁹ THATCHEROVÁ, Margaret, c. d., s. 237.

⁶⁰ *Hansard*, 2. duben, 1984.

⁶¹ SAMUEL, Raphael – BLOOMFIELD, Barbara – BOANAS, Guy, c. d., s. 58.

V některých šachtách vláda dovovala každou tunu 87 librami.⁶² Jediné, co mohlo udělat uhelný průmysl znovu výdělečným, bylo rozsáhlé zavírání prodělečných šachet a propouštění horníků. To nicméně muselo vyvolat reakci NUM, zvláště když ji nyní řídil Arthur Scargill.

Poté co by zvolen novým prezidentem NUM, Scargill prohlásil: „Boj proti politice této vlády bude veden nevyhnutelně vně spíše než uvnitř parlamentu... Nejsem připraven přijmout politiku navrženou vládou, kterou zvolila menšina britského elektorátu. Nejsem připraven potichu přijmout zničení uhelného průmyslu, ani nejsem ochoten přijmout naprostou decimaci našich sociálních služeb.“⁶³ Horníci si dobře uvědomovali, že velké části důlního průmyslu jsou prodělečné. Jak křičel Dave Douglass, yorkshirský odborový předák, na demonstraci během stávky: „Hatfield [šachta v Yorkshire – O. Š.] vytvořil zisk! V jednom týdnu... za dvacet dva let. Zhruba polovina doncasterských šachet produkuje dražší uhlí než Cortonwood [šachta uzavřená pro jako příliš drahá].“⁶⁴ Po zvolení Scargilla do čela NUM se stávka stala takřka jistotou.

Vláda se usilovně snažila na stávku připravit. Později byli konzervativci osočováni z toho, že stávku vyprovokovali naschvál v pro ně příhodnou dobu, aby mohli zničit odbory. Vláda, která by si přála stávku, by ovšem ve skutečnosti musela být naprosto šílená. Přes všechny přípravy její výsledek byl nejistý. Kromě toho dlouhá stávka s výtržnostmi a nasazením policie musela být drahá a nepopulární u veřejnosti. Zásoby uhlí byly na půl roku, kdyby oblast Nottinghamshire nepracovala po celou dobu stávky, tak by tyto zásoby nestačily.⁶⁵ Ve skutečnosti hlavní prostředkem vlády, jak zabránit stávce bylo horníky v podstatě uplatit. „Ale když čelíte stávce navzdory všemu... co tato vláda udělala, aby předešla stávce, protože nezapomínejte, že žádná vláda nedala horníkům lepší dohodu než tahle, ať v platech, nebo v podmínkách pro dobrovolné výpovědi, nebo v investicích do budoucnosti – žádná vláda nikdy nedala horníkům lepší nabídku,“⁶⁶ řekla Thatcherová v rozhovoru pro *Shropshire Star*. Počítalo se s tím, že v první vlně se uzavře asi dvacet šachet a propustí na dvacet tisíc horníků. Aby tento šok zmírnila, vláda slíbila investovat do důlního průmyslu v průběhu tří let 600 milionů

---

⁶² Srv., <http://margaretthatcher.org/document/105735> [23.01.2014 12:47].

⁶³ MACGREGOR, Ian, c. d., s. 11.

⁶⁴ SAMUEL, Raphael – BLOOMFIELD, Barbara – BOANAS, Guy, c. d., s. 93.

⁶⁵ Srv., <http://margaretthatcher.org/archive/1984PREM19.asp> [19.01.2014 20:21].

⁶⁶ Srv., <http://margaretthatcher.org/document/105733> [19.01.2014 20:33].

liber.⁶⁷ Zároveň doufala, že těchto dvacet tisíc míst se uvolní dobrovolně. Za tímto účelem připravila velice výhodné bonusy za dobrovolné výpovědi za nadbytečnost. I levicový historik Samuel uznává, že tisíc liber za rok služby byla velmi výhodná nabídka.⁶⁸ Z toho je snad jasné, že vláda Thatcherové se stávkou horníků nesnažila vyprovokovat.

Podobně „šílená“ by byla konzervativní vláda s programem reformy odborů, která by se na stávkou nesnažila připravit. Zásoby uhlí dosáhly výše 58 milionů tun v roce 1983.⁶⁹ Bylo to takové množství, že někteří horníci se tomu zdráhali uvěřit. „56 milionu tun [zásob uhlí] bylo [napsáno] v novinách tento týden... jsou to všechno lži. Mají zásoby, je jasný, že mají zásoby, ale ne ten počet co říkají. Určitě.“⁷⁰ Ve vládě se kvůli tomu rozpoutal spor. Jim Prior, ministr pro zaměstnanost, se obával, že to bude působit provokativně, naopak Lawson tvrdil, že to působit odstrašujícím dojmem, neboť horníci budou vědět, že stávka bude dlouhá.⁷¹

Dosazení správných lidí do klíčových pozic byl další krok k zvládnutí stávky. Prvním bylo ministerstvo pro energetiku. Nigel Lawson po druhých vyhraných volbách povýšil na ministra financí. Thatcherová na jeho místo jmenovala Petera Walkera. Do jisté míry to bylo překvapení, neboť Walker patřil mezi nejzarytější „mokré“. „Jak už dříve,“ tvrdí Thatcherová, když ve svých memoárech zdůvodňovala, proč si vybrala Walkera, „ukázal na ministerstvu zemědělství v našem prvním parlamentním období, dovedl houževnatě vyjednávat. Dovedl také skvěle komunikovat, což bylo důležité pro případ, kdybychom si potřebovali, v případě stávky udržet podporu veřejnosti.“⁷² Je také možné, že ji Walker přesvědčil o svých schopnostech čelit tlaku, když s ní jako jeden z mála v kabinetu nesouhlasil. Také jeho příslušnost k „mokrým“ mohla hrát roli, neboť v případě, že by stávka skončila pro vládu debaklem, mohla ho celkem bezbolestně obětovat.⁷³ Walker napsal, že tento post vzal, neboť kdyby tak neučinil, vypadalo by to, že se Scargilla bojí.⁷⁴

Dalším klíčovým postem pro zvládnutí stávky byl post předsedy NCB. Prodloužení smlouvy Dereku Ezrovi nepřipadalo v úvahu. Byl vnímán jako příliš slabý a

---

⁶⁷ LAWSON, Nigel, c. d., s. 140.

⁶⁸ SAMUEL, Raphael – BLOOMFIELD, Barbara – BOANAS, Guy, c. d., s. 13.

⁶⁹ LAWSON, Nigel, c. d., s. 150.

⁷⁰ SAMUEL, Raphael – BLOOMFIELD, Barbara – BOANAS, Guy, c. d., s. 158.

⁷¹ LAWSON, Nigel, c. d., s. 150.

⁷² THATCHEROVÁ, Margaret, c. d., s. 237.

⁷³ VINEN, Richard, c. d., s. 160.

⁷⁴ WALKER, Peter, *Staying Power*, London, 1991, s. 166.

také jako člověk, jenž by šel NUM tak říkajíc na ruku. Bylo potřeba dosadit někoho, kdo by zvládl se postavit Scargillovi. Jmenování nového předsedy NBC se odehrávalo ještě za úřadování Nigela Lawsona. Scargill nebyl pro svou aroganci příliš oblíben u svých spoluodborářů. Proto není tedy divu, že Frank Chapple, šéf elektrických odborů, doporučil Lawsonovi jmenování někoho, kdo se nebojí Scargilla.⁷⁵ Při hledání toho správného člověka se objevilo jméno Iana MacGregora, Skota, který strávil velkou část života ve Spojených státech v důlním a ocelářském průmyslu. Koncem sedmdesátých let se vrátil do Británie a stal se předsedou *British Steel*, státního ocelářského podniku. Tam prokázal tvrdou ruku v jednání s odboráři a schopnost zeštíhlit firmu. Lawsonovi se myšlenka MacGregora v čele NBC velmi zalíbila. Thatcherová z počátku nesouhlasila, chtěla, aby MacGregor zůstal v ocelářství, když se mu tam tolik daří. Zároveň se obávala, že jmenování MacGregora, který si už stihl vybudovat pověst „žezníka průmyslu“, do čela NCB bude působit provokativně. Lawson ji dokázal přesvědčit, že je to ten správný člověk.⁷⁶ Sama premiérka k tomu dodává: „Měl-li se britský průmysl stát úspěšným odvětvím a ne systémem chudinské podpory, on to svými zkušenostmi a energií mohl dokázat.“⁷⁷ MacGregor se ujal předsednictví NCB v říjnu 1983.

Právě MacGregor a Scargill se stali hlavními protivníky v konfliktu okolo uzavírání šachet. Jednu věc měli společnou, a sice to, že nebyli ani jeden příliš oblíbeni. Slovy Lawsona MacGregor byl vnímán jako „přeplacený, přestárlý, nemilosrdný Američan, dobrý ve snižování pracovních míst.“⁷⁸ Je pravda, že MacGregor nebyl nejspíš dvakrát sympatický člověk. Už ve svých memoárech působí arogantně a strhává veškerou zásluhu na sebe. Nicméně MacGregor nebyl dosazen do NCB, protože to by byl milý člověk, ale proto, aby porazil Scargilla. „Jeho nejcennější vlastností byla zřejmě odvaha,⁷⁹“ píše o něm Thatcherová. Tu MacGregor rozhodně potřeboval, pokud se měl postavit masivní hornické stávce. Nicméně, doslova strašlivě působilo MacGregorovo vystupování na veřejnosti; právě kvůli tomu byl nakonec považován spíše za přítěž.⁸⁰ Ale zbavit se ho by znamenalo vítězství pro Scargilla, takže MacGregor zůstal po celou dobu stávky.

---

⁷⁵ LAWSON, Nigel, c. d., s. 148.

⁷⁶ Tamtéž, s. 157.

⁷⁷ THATCHEROVÁ, Margaret, c. d., s. 238.

⁷⁸ LAWSON, Nigel, c. d., s. 157.

⁷⁹ THATCHEROVÁ, Margaret, c. d., s. 238.

⁸⁰ WALKER, Peter, c. d., s. 174.

Scargill byl přesvědčený marxista, syn komunisty a celoživotní obdivovatel Stalina, který chtěl zrušení soukromého vlastnictví, až na domy a zahrady.⁸¹ V rozhovoru pro *Marxism Today* v roce 1981 řekl: „Kdokoli, kdo věří, že dosáhneme socialismu prostě tím, že budeme volit určitý počet poslanců, klame sám sebe. Získáme parlamentní moc, získáme opravdovou politickou sílu, získáme sílu pracující třídy do té míry, že zorganizujeme lidi v této zemi, aby bojovali pro a udržení alternativního socialistického systému, který chceme vidět. Parlamenty nemusí nutně odrážet názor obyčejných lidí.“⁸² Scargill se stal opravdovým strašákem středních tříd, radikálně levicovým vůdcem NUM, odhodlaným vést jejím prostřednictvím politický boj. Pro svou nesmírnou aroganci a egocentričnost nebyl oblíben ani u ostatních odborářských vůdců. Podle *The Times* zároveň působil komicky s vlasy sčesanými tak, aby zakryl vznikající pleš a takřka robotickým hlasem a pohyby.⁸³ V posledních měsících stávky se ostatní odborářští vůdci snažili najít takové východisko, které by zničilo Scargilla, ale zachovalo tvář NUM. Přesto mezi svými nejbližšími Scargill vzbuzoval takřka bezmeznou loajalitu. Jak o něm prohlásil jeden z horníků: „Jediný pravý odborář, kterého můžete mít, je Arthur Scargill.“⁸⁴ Předchůdce Scargilla ve funkci Gormley Scargilla popsal Lawsoni jako šikovného taktika, ale špatného стратега, který je odhodlán k podvracení vlády.⁸⁵ Celkem dobrý popis Scargilla napsal Roy Ottey: „Nikdy neuzavírá kompromisy, i v době když si myslí, že by měl v nejlepším zájmu jeho členů [NUM]. Vždy věří, že má pravdu. Je skvělý řečník, ale jeho politické názory považují za nebezpečí pro demokracii v našich odborech. Těžce pracující člověk a skoro naprostý abstinent, může být také velmi starostlivým.“⁸⁶

Poté, co se stal prezidentem NUM, Scargill nemeškal s přípravou na rozdmýchání stávky, kterou si tolik přál. Hned po svém zvolení prohlásil, že „nehodlá akceptovat, že nám byla na čtyři roky uštědřena tato [konzervativní] vláda.“⁸⁷ Připravoval všechny na to, že bude stávka a rozdmýčával vášně. Mick McGahey, který zůstal ve funkci viceprezidenta, před stávkou řekl: „Ve Skotsku je budováno napětí pro stávku a my povedeme kampaň pro akci u šachet. Rozumím našťvanosti našich mužů a musí být

---

⁸¹ SANDBROOK, Dominic, c. d., s. 119.

⁸² *The Times*, 20. červenec 1984.

⁸³ *The Times*, 19. březen 1984.

⁸⁴ SAMUEL, Raphael – BLOOMFIELD, Barbara – BOANAS, Guy, c. d., s. 1 61.

⁸⁵ LAWSON, Nigel, c. d., s. 146.

⁸⁶ OTTEY, Roy, c. d., s. xi.

⁸⁷ THATCHEROVÁ, Margaret, c. d., s. 236.

směřována na uhelnou správu.⁸⁸ Během osmnácti měsíců se pokusil vyvolat tři stávky. První v lednu 1982, ale po otevřeném dopisu Joea Gormleyho v novinách, ve kterém vyzýval k volbě proti stávce, 55 % horníků volilo podle jeho doporučení.⁸⁹ V dalších hlasováních v říjnu 1982 a v březnu 1983 volilo shodně 60 % horníků proti stávce.⁹⁰ V posledním hlasování se rozhodovalo o otázce, zda členové odborů „schvalují doporučení Národní výkonné rady NUM, aby jí byla dána oprávnění zahájit průmyslovou akci k zabránění uzavření nebo částečnému uzavření jakékoli šachty, továrny nebo jednotky, s výjimkou naprostého vyčerpání zásob včetně těch nyní ohrožených v jižním Walesu.“⁹¹ Čili skoro přesně o otázce, kvůli které o rok později Scargill stávku vyvolal. Horníci znovu hlasovali proti.

Když začalo být jasné, že pomocí hlasování se stávky nedomůžou, začalo militantní křídlo NUM hledat způsob, jak stávku vyvolat jinak. K tomu bylo potřeba obejít ústavu NUM, která nařizovala 55 % hlasů ve prospěch stávky. Prvním krokem se stalo odhlasování zákazu přesčasů na Národní konferenci delegátů [*National Delegates Conference*] 21. října 1983.⁹² Zákaz přesčasů měl okamžitý důsledek na produkci uhlí. Protože většina údržbových prací se dělala o víkendu, vedl jejich zákaz ke zkrácení pracovní doby ve všední dny a k poklesu produkce. Zákaz přesčasů nebýval u horníků příliš oblíben, neboť to byl vítaný způsob jak si přivydělat. Konference delegátů se staly oblíbeným způsobem levého křídla, jak prosadit otázky, které by jinak neprošly ve všeobecném hlasování. Delegáti na konferenci byli voleni na oblastních pobočkách NUM. Schůze oblastních poboček bývaly nudné, a proto na ně většina členů nechodila. Nekonečné diskuse a schůzování naplňovalo a připadalo zajímavé pouze „politicky uvědomělým“, čili militantním a levicovým horníkům. To vedlo k tomu, že delegáty na konferenci volili převážně radikální horníci. Výsledkem bylo nad proporční zastoupení levicového křídla na konferencích, které vždy odhlasovalo požadavky Scargilla.

---

⁸⁸ Tamtéž, s. 57.

⁸⁹ Tamtéž, s. 36.

⁹⁰ LAWSON, Nigel, c. d., s. 147.

⁹¹ OTTEY, Roy, c. d., s. 46.

⁹² STEYNE, David – GIBBON, Peter, c. d., s. 43.

Třetí kapitola

Stávka

3.1 První měsíce stávky

MacGregor plánoval zlepšit situaci v hornictví zeštíhlením průmyslu. Chtěl propustit 64 000 dělníků a snížit kapacitu o zhruba 25 milionu tun za tři roky. Pro rok 1984-1985 navrhoval propuštění 20 000 lidí.⁹³ Když se Scargillovi nepovedlo rozpoutat stávku kvůli platům, byla zde šance, že se o to pokusí v otázce uzavírání šachet. Čekal jen na vhodnou záminku.

Ředitel NCB pro jihoyorkshireskou oblast ohlásil 1. března 1984 plán uzavřít Cortonwoodskou šachtu. Vedl si přitom dosti nešikovně a jeho prohlášení vyznělo tak, že NCB nehodlá podstoupit obvyklou konzultační proceduru spolu s NUM a uzavře Cortonwood jednostranně.⁹⁴ Scargill v tom uviděl šanci jak vyvolat stávku. Uzavření Cortonwoodské šachty dávalo ekonomický smysl. Získávání uhlí z ní bylo předraženo a v dole zbývaly zásoby uhlí na několik málo let. Problém spočíval v tom, že pouze několik měsíců před ohlášením bylo 80 horníků přesunuto z uzavřené šachty v Elsecaru.⁹⁵ Spolu s pocitem, že šachta bude uzavřena bez konzultace s NUM, to byly cenné argumenty pro NUM o zdánlivě zvlášť NCB. Ta se horečně snažila napravit chybu v komunikaci, ale škoda již byla napáchána. Vůdci NUM začali připravovat odbory na stávku. Jack Taylor, předseda NUM v jižním Yorkshiru, začal tvrdit, že jde o první uzavírku dolu z čistě ekonomických důvodů v Yorkshiru.⁹⁶ O víkendu z 3. na 4. března se konaly schůze horníků ze šachet v jižním Yorkshiru. Osm z patnácti šachet hlasovalo proti zastavení práce. Dne 5. března přestaly všechny šachty, až na čtyři, pracovat. Tím začala stávka v jižním Yorkshiru. Prvotní reakce horníků, když bylo plánované uzavření ohlášeno, přitom byly radost a tanec. „Všichni muži byli z toho šťastní, zpívali a tančili, nemohli se dočkat, říkali: ‘Zavřeme tuhle zatracenou šachtu, dostaneme lepší,’”⁹⁷ popsal situaci při uzavření šachty jeden z Cortonwoodských horníků. Není se čemu divit, Cortonwoodská

---

⁹³ THATCHEROVÁ, Margaret, c. d., s. r 238.

⁹⁴ *Briefing For The Chancellor of The Exchequer: 1 August 1984 Cortonwood Colliery*, 1. srpna 1984.

⁹⁵ Tamtéž.

⁹⁶ STEYNE, David – GIBBON, Peter, c. d., s. 44.

⁹⁷ SAMUEL, Raphael – BLOOMFIELD, Barbara – BOANAS, Guy, c. d., s. 67.

šachta byla již zastaralá a všichni horníci získali slib práce v jiné šachtě a k tomu přídavek za přesun.⁹⁸

NUM nemeškala s využitím situace. Na 5. března byla svoláno setkání Zvláštní rady yorkshireské NUM (*Special Council Meeting*), které rozhodlo rozšíření stávký na celý Yorkshire od 9. března.⁹⁹ NCB začal tušit, že se schyluje ke krizi. Dne 6. března se sešla Národní poradní rada pro uhelný průmysl (*Coal Industry National Consultative Council*; CINCC), orgán sestávající se z vedení NUM a NCB. Na něm se uhelný úřad pokusil přednést svoji strategii pro budoucnost, ale NUM to nezaujalo.¹⁰⁰ O dva dny později se sešla NEC, aby projednala yorkshireskou stávku. Během diskuse začalo být jasné, že levé křídlo NUM chce obejít pravidlo o tom, že celostátní stávka musí být schválena v hlasování všech členů odborů. Existovala dvě klíčová pravidla ohledně zahájení stávký, Pravidlo 41 a Pravidlo 43 (*Rule 41 a Rule 43*). Podle Pravidla 43 se postupovalo v minulosti a stanovilo, že celostátní stávka může být vyhlášena, pouze pokud ji schválí 55 % členů v hlasování. Pravidlo 41 stanovilo, že každá stávka vyhlášena jakoukoliv oblasti NUM, musí být schválena NEC, jinak je neplatná. Na jednání NEC dorazily dopisy z yorkshireské a skotské oblasti žádající o schválení stávký podle Pravidla 41. Skotsko se chystalo na stávku kvůli uzavření šachty v Polmaise.¹⁰¹

Za normálních okolností by schválení stávký podle Pravidla 41 znamenalo zastavení práce pouze v Yorkshiru a ve Skotsku. K omezené stávce nemělo dojít, plán levého křídla NUM byl využít horníky ze severu k uzavření dolů ve zbytku Británie. Yorkshireské a skotské hlídky měly zablockovat přístupy k šachtám a spoléhat se na to, že vrozená loajalita zabráni jejich kolegům překročit hlídkové linie. Roy Ottey o schůzce napsal: „Okamžitě jsem vycítil podraz. Uvědomil jsem si, že yorkshireské a skotské výzvy by mohly znamenat začátek celonárodní stávký bez hlasování. Britským horníkům hrozilo, že budou vyvedeni skrz masové hlídkování a vyhrožování.“¹⁰² To, že se vedení NUM chystá obejít vlastní ústavu, bylo jasné i z vyjádření pro noviny, které poskytl Mick McGahey den předtím: „Chci, aby bylo jasné, že nezabýváme maličkostmi. Nebudeme vyústavněni z obrany našeho zaměstnání.“¹⁰³

---

⁹⁸ *Briefing For The Chancellor of The Exchequer: 1 August 1984 Cortonwood Colliery*, 1. srpna 1984.

⁹⁹ Tamtéž.

¹⁰⁰ Tamtéž.

¹⁰¹ OTTEY, Roy, c. d., s. 60.

¹⁰² Tamtéž, s. 61.

¹⁰³ *The Times* 7. března 1984.

Militantní křídlo NUM cítilo, že musí protlačit stávku co nejdřív, protože další šance se nemusí naskytnout. Pravé křídlo na schůzi bojovalo za vyhlášení hlasování o stávce, ale nepodařilo se. I vyhlášení stávky v Yorkshiru bylo tak říkajíc „velmi na hraně“, podle ústavy NUM. Vedení Yorkshireské NUM vyhlásilo stávku na základě tři roky starého hlasování. Argument pravého křídla, že tehdy hrozila stávka kvůli úplně jiné situaci a že je nesmysl vyhlašovat stávku na základě tři roky starého hlasování, ale nebyl vyslyšen.¹⁰⁴ Ke konci schůze Scargill předložil návrh na schválení yorkshierské stávky podle Pravidla 41. Dvacet jedna členů NEC hlasovalo pro, tři proti.¹⁰⁵ Dvanáctý březen 1984 byl dnem oficiálního zahájení stávky. Yorkshireské hlídky okamžitě vyjely zastavit provoz v okolních oblastech.¹⁰⁶ Další stávka britských horníků začala.

Ve způsobu, jakým Scargill začal stávku, položil základy k jejímu budoucímu neúspěchu. Velkým štěstím v neštěstí pro vládu bylo rozhodnutí vyvolat stávku na jaře. Topná sezona právě končila a celoroční vrchol ve spotřebě energie měla Británie již za sebou. To znamenalo, že než znovu začne spotřeba energie stoupat a poptávka po uhlí poroste, uplyne pro horníky téměř rok bez zaměstnání. Další Scargillovou chybou bylo vyhlášení stávky bez celonárodního hlasování. Toto rozhodnutí rozpoltilo NUM a vedlo k tomu, že stávka nebyla v některých oblastech respektována. Nejvýraznějším příkladem byla celá oblast Nottinghamshire, kde se pracovalo po celou dobu stávky, což zajistilo, že zásoby uhlí nikdy nebyly v ohrožení. Na druhou stranu, pokud Scargill chtěl stávku, nezbyvalo mu nic jiného než ji vyvolat tímto způsobem, neboť je velmi pravděpodobné, že by další hlasování prohrál.

Na setkání yorkshireských horníků 10. března 1984 Dave Douglass, jeden z jejich předáků, doslova vykřičel svůj proslov, ve kterém mimo jiné řekl: „Jak víte Skotsko, a Wales jsou od pondělí s námi. Kent a možná Derbyshire se k nám přidají na vlastní pěst a zbytek vyhlídkujeme.“¹⁰⁷ To se také stalo. Podpora pro stávku nebyla velká. Jednotlivé oblasti, které hlasovaly o stávce, byly z velké části proti. Pouze v Northumbelandu hlasovalo 52 % lidí pro stávku. Těsný výsledek byl v Derbyshireu, kde 50,1 % hlasovalo proti stávce. V Nottinghamshireu hlasovalo 73,5 % proti, v Leicestershireu 89 % proti, v jižním Derbyshire 83,6 % proti, v Lancashire 59,2 % proti, v Cumbrii 78 % proti,

---

¹⁰⁴ OTTEY, Roy, c. d., s. 63.

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 69.

¹⁰⁶ *The Times*, 12. března 1984.

¹⁰⁷ SAMUEL, Raphael – BLOOMFIELD, Barbara – BOANAS, Guy, c. d., s. 99.

v Midlands 73 % proti a v severním Walesu 68,3 % proti.¹⁰⁸ Z toho je jasně vidět, že velké části horníků si stávkou nepřáli. Hlasování v dalších oblastech, jako například v Yorkshire, ve Skotsku, v severním Walesu a v Kentu, se stávka nekonala; je ale pravda, že toto byly tradičně militantní oblasti a je velká pravděpodobnost, že by hlasovaly pro stávku. Ale přání většiny oblastí nejít do stávky nebylo respektováno.

NCB si stávku nehodlala nechat líbit a chtěla využít nové zákony přijaté vládou Thatcherové k žalobě na NUM. Jednalo se o Zákon o zaměstnanosti z roku 1980 (*The Employment Act 1980*), který omezoval hlídkování pouze na místo pracoviště a zakazoval druhotné stávkování u objektů, které nepatřily zaměstnavateli. Dále pravidla pro stávky upravoval Zákon o zaměstnanosti z roku 1982 (*The Employment Act 1982*), který umožňoval žalovat odbory, pokud stávka je nelegální.¹⁰⁹ Právě tohoto zákona se NCB pokusila využít a docílit pokuty pro NUM. Žalobu podala 14. března 1984.¹¹⁰ Soud rozhodl ve prospěch NCB, ale uhelný úřad se nakonec, i na nátlak vlády, rozhodl nepokračovat a svou žalobu pozastavil. Důvodem byl strach, že přímý útok ze strany NCB a zabavení financí NUM by mohl rozhněvat i umírněné horníky, kteří stále pracovali.¹¹¹ Jak řekl právník NCB: „Nebylo by to konstruktivní.“¹¹² Zvláště šlo o oblast Nottinghamu, která měla 16. března hlasovat o tom, jestli podpoří stávku yorkshireských horníků a sama půjde do stávky.¹¹³ Stejně tak si snažila nottinghamské horníky naklonit NUM, když zakázala hlídkám stávkovat v Nottinghamshire, dokud nebude po hlasování¹¹⁴

Stávka se šířila rychle. Dne 12. března 1984 nepracovalo 83 šachet, 92 jich pracovalo normálně.¹¹⁵ Následovala tvrdá kampaň zastrašování a masového hlídkování. Jedině Kentská oblast se přidala celá dobrovolně. V jižním Walesu a ve Skotsku se některé doly zdráhaly ke stávce připojit. Dne 14. března byli donuceni ke stávce hlídkami všechny šachty ve Skotsku, 15. března v jižním Walesu.¹¹⁶ Radikálnější horníci brali hlídkové linie, zabraňující ke vstupu na pracoviště, jako naprosto legitimní způsob protestu. Překročení hlídkové linie zabraňovala horníkům jednak téměř bezmezná

---

¹⁰⁸ CRD briefing ("*The Policing of the Miners' Dispute: 10th April 1984*") [*miners' strike*] [declassified 2014], 10. dubna 1984.

¹⁰⁹ Tamtéž.

¹¹⁰ *The Times*, 14. března 1984.

¹¹¹ THATCHEROVÁ, Margaret, c. d., s. 244.

¹¹² *The Times* 27. března 1984.

¹¹³ Tamtéž, 15. března 1984.

¹¹⁴ SAMUEL, Raphael – BLOOMFIELD, Barbara – BOANAS, Guy, c. d., s. 69.

¹¹⁵ CRD briefing ("*The Policing of the Miners' Dispute: 10th April 1984*") [*miners' strike*] [declassified 2014], 10. dubna 1984.

¹¹⁶ OTTEY, Roy, c. d., s. 75.

loajalita k jejich odborům, jednak velké výtržnosti a hrozby, které se objevily již na začátku stávk. Dave Douglass si po stávce poznamenal: „Hlídková linie je tou linií, která sjednocuje naši třídu, je projevem víry sebe navzájem. Je to linie s principy na straně jedné a s otroctvím na straně druhé.“¹¹⁷ Takhle to vnímali militantní horníci. Pro ně hlídková linie byla nade vším, byl to hlavní prostředek boje proti jejich třídnímu nepříteli. Stála i nad vlastní ústavou NUM, jak řekl Scargill: „Já jsem kustod knihy pravidel a chci říct svým kolegům v odborech, že zde je jedno pravidlo nade všemi pravidly v knize pravidel a to je, že když jsou pracující ve stávce, za žádných okolností nepřekročíte hlídkové linie.“¹¹⁸

Ne všichni horníci souhlasili a nechtěli se ocitnout ve stávce proti své vůli. Jim Colgan, představitel NUM v Midlands, poslal 23. března Scargillovi dopis, ve kterém varoval, že situace dospěla do bodu, kdy horník bojuje proti horníkovi a hlídky z ostatních oblastí brání ostatním pracovat.¹¹⁹ Ottey v novinách varoval: „Nejsem připraven stát stranou a dívat se jak naše skvělé odbory ničí občanská válka.“¹²⁰ Není poté divu, že stávka velmi brzy začala být násilná. Přesto se nepodařilo zabránit tomu, aby nebyla zavřena většina šachet. Dne 26. března jich nepracovalo již 132. Poté se podařilo několik šachet rozběhnout. Dne 5. dubna se počet uzavřených šachet ustálil na 121.¹²¹ Až na 31 000 mužů v Nottinghamshireu, drtivá většina z 202 000 britských horníků zůstala doma.¹²²

NUM se snažila vyřadit fungující šachty z provozu. To se mělo docílit pomocí takzvaných „létajících hlídek“, strategie stávkování, kterou údajně vymyslel sám Arthur Scargill a která byla poprvé ve velkém měřítku použita v hornické stávce z roku 1972. Létající hlídky byly zorganizované skupiny horníků, kteří se díky autům či autobusům dokázali rychle dostat na potřebné místo a masou hlídek ho donutit ke stávce. Cílem bylo donutit ke stávce šachty z oblastí, kde se pořád pracovalo, tím, že se tam přesunou hlídky z radikálnějších hrabství. „V jižním Walesu naštvání horníci vyšli ze setkání v Bedwasu a tvrdili, že byli zastrašováni, aby se přidali ke stávce, a že „vláda davu“ dnes vyhrála,“¹²³ hlásily *The Times*. V roce 1984 to znamenalo zablokování celého Nottinghamshire.

---

¹¹⁷ SAMUEL, Raphael – BLOOMFIELD, Barbara – BOANAS, Guy, c. d., s. 226.

¹¹⁸ MACGREGOR, Ian, c. d., s. 173.

¹¹⁹ OTTEY, Roy, c. d., s. 73.

¹²⁰ Tamtéž, s. 86.

¹²¹ CRD briefing ("*The Policing of the Miners' Dispute: 10th April 1984*") [*miners' strike*] [*declassified 2014*], 10. dubna 1984

¹²² THATCHEROVÁ, Margaret, c. d., s. 238.

¹²³ *The Times*, 15. března 1984.

Vzhledem k tomu, že Nottinghamshire byla tradičně umírněná oblast, kde byly platové podmínky o něco lepší než jinde, tak se nottinghamští horníci do stávký nehrnuli. Protože velká část Nottinghamshire, zkráceně Notts, byla rozhodnuta pracovat, úsilí létajících hlídek bylo koncentrováno právě na tuto oblast. Takřka ihned se stávkování stalo násilným. Na rozdíl od ostatních oblastí si nottinghamští horníci nechtěli nechat líbit zablokování svých šachet a rozhodli se projít hlídkovými liniemi. Když nezafungoval tradiční odpor k překračování hlídkových linií, začaly výtržnosti.

Na pracující horníky se křičelo, vyhrožovalo se jim. Když to neúčinkovalo, začali být napadáni na ulici, docházelo k útokům na jejich domy, vyhrožovalo se jejich rodinám. *The Times* psaly: „ Jsou obavy, že jestli nottinghamští muži budou volit proti stávkujícím, tak, podle slov jednoho úředníka, yorkshireské hlídky „rozpoutají peklo“¹²⁴ Hlídky dělaly vše pro to, aby rozšířily stávku. Ve zprávě pro premiérku ze 14. března se uvádí: „Zdá se, že nebyl nikdo zatčen a že militanti nejenom bránili horníkům, kteří chtěli pracovat, aby tak učinili, ale bránili tomu, aby se uskutečnilo hlasování. Oblast Lancashire byla dnes donucena odložit hlasování.“¹²⁵ Násilí hlídek bylo do jisté míry kontraproduktivní. Colin Bottomore, tajemník pobočky NUM u Bentinckské šachty, který ze začátku podporoval stávky, se vyjádřil: „... a poté se postoj zatvrdil proti stávkujícím horníkům kvůli násilnému hlídkování, které se odehrávalo od prvního dne, co přijeli do Nottinghamshire. Při první směně, co přijeli do Bentincku, jsem mluvil s dvaceti nebo třiceti hlídkami a šel jsem s nimi do kantýny a osobně jim všem koupil šálek čaje, prostě jsme si byli blízcí. A poté... okolo půl jedenácté... z hospody na ulici vylezlo asi padesát nebo šedesát hlídek a okamžitě začalo násilí, násilí proti mužům, co šli do práce, honili lidi po polích, honili skupiny, honili jednotlivce skrze bránu a strkali je na silnici. A od toho momentu jsem si řekl, že s nimi nechci mít nic společného.“¹²⁶ Na jeho ženu plivali a narazili ji na autobusovou zastávku. Během demonstrace nottinghamských horníků proti stávce na něj hlídky házely drny trávy a cihly.¹²⁷

Leon Brittan, ministr vnitra, v Dolní sněmovně upozorňoval: „Nemůžu uvěřit, že slušný člověk v této zemi by schválil takové akce jako ukradení barvy, pomazání s ní dveří a oken a vylití zbytku na vrh kořat, takže jedno z nich zemřelo. To je jednoduše

---

¹²⁴ Tamtéž, 16. března 1984.

¹²⁵ *Turnbull minute to MT ("Coal Strike: Picketing") [Brittan statement to Chief Constables: "It is the duty of the Police to prevent...intimidation so that the law is upheld"] [declassified 2014], 14. března 1984.*

¹²⁶ SAMUEL, Raphael – BLOOMFIELD, Barbara – BOANAS, Guy, c. d., s. 72.

¹²⁷ Tamtéž, s. 76.

barbarské.¹²⁸ První oběť na sebe nenechala dlouho čekat. Při výtržnostech v nottinghamské vesnici Ollerton zemřel čtyřiadvacetiletý stávkující horník David Gareth Jones. Okamžitě se objevily spekulace, že zemřel kvůli zmlácení policií. Pitva nicméně nenalezla známky útoku a patolog určil jako pravděpodobnou příčinu úmrtí umačkání.¹²⁹ Vzhledem k tomu, že oblíbeným způsobem protestu byl vlnitý pohyb semknutých řad horníků proti policejnímu kordonu, to bylo vysoce pravděpodobné. Tento způsob tlačení byl mnohými stávkujícími považován za legitimní formu protestu a nikoli za nepřiměřený nátlak.¹³⁰

Na násilí a výtržnosti byla nucena reagovat policie. V londýnském Scotland Yardu bylo uvedeno do provozu Národní informační středisko (*National Reporting Centre*; NRC), které koordinovalo policejní složky z celé Británie při úsilí umožnit horníkům, kteří chtěli pracovat, aby se tak stalo. Zpočátku policie nechtěla jít do tvrdých střetů, zvláště pokud šlo o místní policisty, kteří se se stávkujícími znali. Labouristický poslanec Allen McKay hlásil: „Vskutku, někteří [stávkující horníci] chválili policii a její práci a říkali, a že v některých oblastech obdrželi velkou pomoc od policejních sil. Bylo hlášeno, že šlo hlavně o policisty z Yorkshire a Nottinghamshire.“¹³¹ Jeden horník vzpomínal na první dny stávky: „Byli [policisté – O. Š.] úžasní, stáli tam, smáli se a žertovali. Strčil jsi je a oni strčili tebe, ale smáli a vtipkovali o tom.“¹³² Zdá se, že policie nechtěla plně zasáhnout proti hornické stávce. V zápisu z jednání užší skupiny ministrů se uvádí: „Ministr vnitra řekl, že jeho ministerstvo již dříve upozornilo policejní náčelníky na rozsah jejich pravomocí, ale nebyl spokojen s jejich odpovědí.“¹³³ Dále se v zápisu uvádí: „Zašel na pokraj toho, co ministr vnitra může udělat a zároveň respektovat ústavní nezávislost policejních sil.“¹³⁴ „Jednání schválilo činy ministra vnitra snažícího se zajistit, aby vrchní konstáblové plnili své povinnosti.“¹³⁵ Leon Brittan dal jasně najevo svůj postoj v prohlášení, které učinil pro média a které bylo pokládáno i za povzbuzení pro policii, aby začala jednat: „Velký počet hlídek může sám o sobě být zastrašující. Je povolností policie předejít takovému zastrašování, aby bylo dodrženo právo. Jsem si jistý, že

---

¹²⁸ *Hansard*, 17. května 1984.

¹²⁹ *The Times*, 16. března 1984.

¹³⁰ VINEN, Richard, c. d., s. 165.

¹³¹ *Hansard*, 10. dubna 1984.

¹³² STEYNE, David – GIBBON, Peter, c. d., s. 65.

¹³³ *No.10 record of conversation (MT-Brittan-Walker-Jenkin-Fowler-King-Havers-Moore-Gummer-Gregson) ["Coalmining Dispute"]*, 14 března 1984.

¹³⁴ Tamtéž.

¹³⁵ Tamtéž.

vykonají vše proto, aby tomu tak bylo, a já je v tom podpořím. Mají vzájemnou pomoc a nutné zdroje. Mají nutné pravomoci k tomu zastavit a rozehnat nadměrný počet hlídek a zastavovat vozidla.¹³⁶ Počet policistů podporující místní sbory v akci dosahoval až sedmi tisíc a nikdy neklesl pod dva a půl tisíce.¹³⁷ Počet policistů v Nottinghamshire mezi 13. a 20. březnem narostl z 2260 na 9760.¹³⁸ Z původního dohlížení na hlídky stávkujících, se policejní operace rychle rozrostly na chránění pracujících hlídkování v ulicích a téměř neustálé potyčky s militantními horníky. Brzy se objevila nařčení z policejní brutality a zneužívání pravomocí.

Možná nejkontroverznější policejní pravomocí byly silniční kontroly. Ve snaze zabránit létajícím hlídkám dorazit na místo a omezit výtržnosti začala policie kontrolovat vozidla na hranicích mezi hrabstvími, zejména v Nottinghamshire a Yorkshire, a posílat podezřelá vozidla, co by mohla převážet horníky pryč. „Byli zatýkáni ještě při cestě tam,¹³⁹ stěžoval si jeden z horníků. „Je jednodušší dostat se z východního Berlína než z jižního Yorkshire,¹⁴⁰ zněla jedna z námitek. Kritika opozice, že vláda vytváří policejní stát, na sebe nenechala dlouho čekat. Poslanec za Labouristickou stranu Gerald Kaufman popisoval jak jistý pan Hampson se snažil dovézt své tři kamarády do Ollertonu na pracovní pohovor, byl zastaven několikrát policií a nakonec mu policie nedovolila pokračovat a byl nucen se vrátit i se svými pasažéry, kteří ani nesměli vystoupit z auta. Totéž se stalo další den.¹⁴¹ Vláda pravomoc policie zastavovat vozidla vehementně bránila. Margaret Thatcherová v parlamentu pronesla: „Je povinností policie chránit práva lidí, aby se zabývali svými zákonnými záležitostmi v klidu. Mají pravomoc omezit počet hlídek, rozptýlit hlídky a předejít tomu, aby se sešel nadměrný počet hlídek. Pokud je to nezbytné, mohou zastavovat vozidla s hlídkami.¹⁴² Ve stejném duchu se vyjádřil Leon Brittan: „Právní pozice je jasná. Jakýkoli pokus bránit nebo zastrašovat ty, co si přejí pracovat, je porušením trestního práva. Pouhá přítomnost velkého počtu hlídek může být zastrašující. Policie má povinnost zabránit blokaci a zastrašování a umožnit těm, co

---

¹³⁶ *Turnbull minute to MT ("Coal Strike: Picketing") [Brittan statement to Chief Constables: "It is the duty of the Police to prevent...intimidation so that the law is upheld"]*, 14 března.

¹³⁷ *The Times*, 15. září 1984.

¹³⁸ STEYNE, David – GIBBON, Peter, c. d., s. 70.

¹³⁹ SAMUEL, Raphael – BLOOMFIELD, Barbara – BOANAS, Guy, c. d., s. 128.

¹⁴⁰ Tamtéž, s. 16.

¹⁴¹ *Hansard*, 10. dubna 1984.

¹⁴² Tamtéž, 15. března 1984.

chtějí pracovat, aby mohli. Mají pravomoc zastavit a rozptýlit velký počet hlídek a podniknout preventivní akce tím, že zastaví vozidla a lidi.¹⁴³

Vláda si nicméně v průběhu stávky začala uvědomovat, že zastavování vozidel nepůsobí nejlépe a mnohdy je těžké dokázat, že se opravdu jedná o stávkující horníky. Zápis z jednání užší skupiny ministrů z 18. června uvádí: „Je složité ospravedlnit vracení osob stovky mil od jakékoli oblasti hlídkování. Trestní zákon vyžaduje po policii, aby si byla jista, že osoba jede hlídkovat a pravděpodobně poruší právo. To je složité dokázat. ... Nemyslíme si, že by bylo trestní právo mělo být rozšířeno o širší pravomoci zastavovat lidi a posílat je zpátky. To by podpořilo obviňování, že vláda vytváří policejní stát, zatímco by se nevyřešil problém jak dokázat obvinění [z násilného hlídkování – O. Š.]”¹⁴⁴ Veřejně ale vláda nepřiznala žádné pochybnosti.

Cesty na hlídkování se pro horníky rychle změnil v trvalou hru na kočku a myš s policií. „Měli jsme průzkumníky – sám jsem sto dělal. Můj kámoš a já, jsme jeli po silnici, zastavili na každé křižovatce, podívali jsme se, jestli je tam policie, zaznamenali čas a tak dále,¹⁴⁵ popisoval jeden horník. Další si vzpomínal: „Hra na schovávanou s policií..., chození tři nebo čtyři míle přes pole a lesy, aby se člověk dostal k šachtě..., docela zábavné pokud tě nechytli a nezbili.“¹⁴⁶ Triky, které stávkující používali, byly různé. Objížděli zátarasy po polních cestách, nebo většina vystoupila, proběhla kolem, a když auto pouze s řidičem projelo skrz kontrolu, zase nastoupili. Hlídky s sebou vozily kleště, kladiva a dláta, aby mohly přestřihávat zámky na vratech a využívat soukromé pozemky.¹⁴⁷ „Podnikli jsme některé neuvěřitelné věci, jenom abychom se tam dostali.“¹⁴⁸

V prvních dnech, než se ustálila organizace, si horníci sami vybírali objekty, u kterých budou hlídkovat. Yorkshireské pobočky NUM si každá vybrala jednu pobočku v Nottinghamshire a tu vyhlídkovala.¹⁴⁹ Brzy se ale v sídle NUM v Sheffieldu vytvořilo Národní kontrolní centrum (*National Control Centre*; NCC). To jednotlivým oblastem předávalo informace a doporučení, kam mají poslat hlídky. Pobočky NUM v oblastech poté rozhodovaly o tom, kam hlídky poslat.¹⁵⁰ „Každý den tam [v sídle yorkshireské

---

¹⁴³ Tamtéž.

¹⁴⁴ *Redwood minute ("The Coal Dispute: MISC 101 Papers on the Law") [miners' strike] [declassified 2014]*, 18 června 1984.

¹⁴⁵ STEYNE, David – GIBBON, Peter, c. d., s. 68.

¹⁴⁶ SAMUEL, Raphael – BLOOMFIELD, Barbara – BOANAS, Guy, c. d., s. 12.

¹⁴⁷ STEYNE, David – GIBBON, Peter, c. d., s. 69.

¹⁴⁸ Tamtéž.

¹⁴⁹ Tamtéž, s. 51.

¹⁵⁰ *The Times*, 18. října 1984.

NUM – O. Š.] byla schůze, hoši diskutovali taktiku, co bychom měli udělat, co bychom neměli udělat, kam pojdeme.“¹⁵¹ Instrukce se hlídkám poté dodávaly písemně v obálkách, protože horníci se báli policejních odposlechů. Často obsahovaly dva cíle. Jeden hlavní a druhý záložní, kdyby se k prvnímu nepodařilo dojet.¹⁵²

Takřka od prvního dne se nejviditelnějším rysem stávky stalo násilí. Stávkující fyzicky bránili těm, kteří chtěli pracovat. Rvačky s policií se ocitly na denním pořádku. Počet hlídek dosahoval až 2800.¹⁵³ Thatcherová varovala: „Každý večer ošklivá řada násilností zdeformovala naše televizní obrazovky. Objevily se zprávy o těch, kteří byli zstrašeni, neboť chtějí pracovat, pokračovat v zaměstnání a podporovat své rodiny.“¹⁵⁴ Jak stávka postupovala, a začalo být jasné, že nebude krátká, ještě horší násilnosti měly přijít.

Premiérka zřídila užší komisi ministrů mající na starost zvládnutí hornické stávky. Členy této Ministerské skupiny pro uhelný průmysl (*Ministerial Group on Coal; Misc 101*) byla sama Thatcherová, vicepremiér William Whitelaw, ministr vnitra Leon Brittan, ministr pro energetiku Peter Walker, kancléř pokladu Nigel Lawson, ministr obrany Michael Heseltine, ministr pro obchod a průmysl Norman Tebbit, ministr pro zaměstnanost Tom King, ministr dopravy Nicholas Ridley, ministr spravedlnosti Michael Havers a ministr pro Skotsko George Younger. Většina důležitých rozhodnutí ohledně stávky se odehrávala zde.

Taktéž NUM se na stávku dobře připravila. Roy Ottey vzpomíná, jak se dostavil, na Scargillovu žádost, na schůzi Komise NUM pro finance a všeobecné účely (*NUM Finance and General Purposes Committee*), které nebyl členem. Tato schůze se konala ten samý den, co bylo rozhodnuto jít do stávky podle Pravidla 41. Zde byli členové NEC, co nebyli zároveň členové Finanční komise požádáni, aby odsouhlasili její zápis bez jakýchkoli dalších informací. Brzy vyšlo najevo, že setkání je o přesunu peněz na zahraniční konta, aby je soudy nemohly zabavit. Většinu času mluvil Roger Windsor, generální ředitel NUM, jenž bavil Otteyho tím, že nakukoval za záclony a hledal špiony. U další člena schůzky vyvolal záchvat smíchu poté, co nakoukl do krabičky sirek, jestli tam není štěnice.¹⁵⁵ Diskuse probíhaly v šepotu a mluvilo se v kódových, i když

---

¹⁵¹ STEYNE, David – GIBBON, Peter, c. d., s. 51.

¹⁵² Tamtéž, s. 67.

¹⁵³ *CRD briefing ("The Policing of the Miners' Dispute: 10th April 1984") [miners' strike] [declassified 2014]*, 10. dubna 1984.

¹⁵⁴ Srv. <http://margarethatcher.org/document/105689> [15.02.2014 12:42].

¹⁵⁵ OTTEY, Roy, c. d., s. 72.

průhledných označení. Například „kukaččí země“ znamenala Švýcarsko.¹⁵⁶ I když tyto snahy působily komicky, důsledek jednání byl mnohem vážnější. Vzhledem k tomu, že jediným důvodem pro zabavení majetku mohlo být porušení zákona, bylo jasné, že NUM se od začátku připravuje na možnost, že zákon bude muset být porušen. Následovalo školení, jak ukrýt finance na zahraniční konta.¹⁵⁷ Celá operace byla nicméně dvojsečným mečem. Na jednu stranu zabránila úřadům v tom, aby dosáhly na peníze, ale na stranu druhou znemožnila snadné čerpání financí pro NUM. Dostat se k vlastním penězům se stalo pro NUM složitou operací.¹⁵⁸

Klíčovým faktorem neúspěchu stávkový se stal postoj ostatních odborů. NUM vkládala velké naděje do tzv. Trojspojenectví (*Triple Alliance*). Šlo o spojení Konfederace železických a ocelářských profesí (*Iron and Steel Trades Confederation*; ISTC), Národních železničářských odborů (*National Union of Railwaymen*; NUR) a NUM. Všeobecně se předpokládalo, že pokud tyto tři odbory půjdou do stávkový, dokáží položit jakoukoli vládu na kolena. Dalšími důležitými odbory byly Odbory dopravních a všeobecných pracovníků (*Transport and General Workers Union*; TGWU) a nejrůznější odbory v energetickém průmyslu, které mohly vládě hodně znepríjemnit život.

Kooperace mezi odbory ale do velké míry ztroskotala. Největší faktické podpory se stávkujícím dostalo od železničářských odborů NUR a od Sdruženého společenství řidičů lokomotiv a příkladačů (*Associated Society of Locomotive Engineers and Firemen*; ASLEF). Odbory nařídily takzvaný „*blacking*“ uhlí, čili blokaci uhelného transportu. I když pro vládu nepříjemné, nikdy to významně neohrozilo její pozici. Důvodů bylo několik. Samotní odboráři nebyli jednotní. Díky rozhodnutí vedení drah postupovat tvrdě a odmítnout vyplácet výplatu těm, kteří nebudou převážet uhlí.¹⁵⁹ Vláda se rozhodla kromě biče použít i cukr a ve vyjednáváních odborářům nabídla velmi výhodné navýšení platů.¹⁶⁰ Také železničáři si prodělali vlastní neúspěšnou stávku v lednu 1982 a nechtěli dále ohrožovat své pozice.¹⁶¹ Není tedy divu, že se železničáři do podpory NUM zrovna nehrnuli a nemalé množství uhlí se dařilo stále převážet po železnici.

---

¹⁵⁶ Tamtéž, s. 73.

¹⁵⁷ Tamtéž.

¹⁵⁸ Tamtéž 74.

¹⁵⁹ *Minutes of Ministerial Group on Coal - MISC 101(84) 1st (Industrial Action in the Coal Industry) [declassified 2014]*, 15. března 1984.

¹⁶⁰ VINEN, Richard, c. d., s. 167.

¹⁶¹ LAWSON, Nigel, c. d., s. 150.

Klíčovými lidmi se ukázali být operátoři signálních zařízení, kteří dokázali sami zablokovat celou linku. Proto NUR začaly na dráhy, kudy projížděly transporty s uhlím, posílat operátory, kteří sympatizovali s horníky.¹⁶² Díky tomu se NUR dařilo narušovat transporty uhlí a ke konci stávky *The Times* informovaly, že denně bylo vypraveno zhruba 40 vlaků s uhlím místo 300, jak bývala norma, před stávkou.¹⁶³ Výpadky v dodávkách uhlí po železnici se nicméně vládě dařilo poměrně jednoduše nahradit transportem po silnici. I když to bylo dražší, velká výhoda spočívala v tom, že zde nehrozila žádná stávka. Řidiči nákladňáků neměli žádné odbory a často se jednalo o drobné podnikatele, kterým sloužila jejich dodávka jako jediná živnost, již odmítali ohrozit tím, že by se přidali ke stávce.

Další součást Trojspojenectví byla ještě méně nadšená do stávky. ISTC si prošla vlastní ničivou stávkou v roce 1980. Výsledkem bylo její oslabení a úbytek lidí v ocelářském průmyslu. Oceláři poslední roky pracovali, aby dohnali ztrátu ze stávky, a dobře si uvědomovali, že další výpadek práce by pro ně mohl být zničující. Premiérka nastínila jejich situaci v Dolní sněmovně: „Scunthorpe [ocelárna – O. Š.] vyvinul velké úsilí, aby jeho výroba oceli dosáhla vysoké kvality a mohlo být prodáno za konkurenceschopné ceny. Zaměstnání některých těchto lidí by bylo ohroženo. Pracovali extrémně tvrdě. Bylo by ironické, kdyby se kvůli stávce lidé ocitli nezaměstnaní, protože zákazníci by se přesunuli do zahraničí.“¹⁶⁴ Proto se předseda ISTC Bill Sirs rozhodl spolupracovat s šéfem Britské ocelářské společnosti (*British Steel Corporation*; BSC) Bobem Scholeyem a nechat ocelárny otevřené. V rádiu Sirs prohlásil: „Naším úkolem je použít materiál, který nám dodá náš zaměstnavatel. Není jím zasahování do hlídkování.“¹⁶⁵ Trojspojenectví se definitivně rozpadlo, když ocelářská komise Kongresu odborů (*Trade Union Congress*; TUC) jednohlasně zamítla návrh NUM, aby oceláři okamžitě ukončili veškerou produkci oceli.¹⁶⁶ Dobré vztahy mezi NUM a ISTC se dočista zhroutily a přerostly v téměř otevřené nepřátelství.

---

¹⁶² *Minutes of Ministerial Group on Coal - MISC 101(84) 7th (Industrial Action in the Coal Industry) [declassified 2014]*, 4. dubna 1984.

¹⁶³ *The Times*, 27. února 1985.

¹⁶⁴ *Hansard*, 27. března 1984

¹⁶⁵ *The Times*, 7. května 1984.

¹⁶⁶ Tamtéž, 3. července 1984.

Nejméně problémové byly odbory v energetice. Byly tradičně umírněné a dlouhodobě patřily na pravé křídlo odborového hnutí. Neměly pražádný zájem nechat se zatáhnout do Scargillovy politické stávky.¹⁶⁷

TGWU by rády pomohly NUM, ale zdánlivě neměly tolik vlivu, aby nějak ovlivnily stávku horníků. Jejich hvězdná chvíle přišla v létě, kdy se chvíli zdálo, že jejich dokařské křídlo dokáže položit vládu na kolena a zajistit vítězství horníkům.

Scargill si podporu ostatních odborů sám dost zkomplikoval. Násilí na hlídkových liniích odrazovalo od vyjádření bezpodmínečné podpory pro horníky. Taktéž rozhodnutí Scargilla vyvolat stávku bez hlasování mezi horníky způsobilo přinejmenším rozpaky ostatních odborových vůdců. V květnu se generální tajemník TUC Len Murray rozhodl neuznat sympatizační stávky ve prospěch horníků.¹⁶⁸ Zároveň to vyvolalo rozkol v Labouristické straně. Zatímco levé křídlo *Labour Party* vyjadřovalo téměř bezpodmínečnou podporu pro horníky, pravé křídlo cítilo, že stávka bez hlasování a rozpoutané násilí nejsou úplně v pořádku.

Do tohoto zdrženlivého se zpočátku počítal i vůdce Labouristické strany Neill Kinnock. Labouristická strana se ostatně, alespoň zvenku, jevila jednotná. Koncem března ale vedení strany jednohlasně schválilo rezoluci, která vyjadřovala podporu horníkům.¹⁶⁹ Na setkání skotských odborářů v polovině dubna pak Kinnock pronesl militantní řeč a podpořil NUM.¹⁷⁰ Někteří labourističtí politici ale začali brzy vyjadřovat obavu z „dovádění Scargilla.“¹⁷¹ Zároveň zpochybňovali moudrost podpory odborům, které se samy rozdělily na dvě nesmiřitelné strany.¹⁷² Levé křídlo Labouristické strany ovšem pokračovalo v podpoře NUM. Jeden z jejich vůdců, Tony Benn, na demonstraci horníků prohlásil, že musí vyhrát, protože toryovští ministři nikdy nekopali uhlí.¹⁷³ Zajímavé je, že tento argument přišel zrovna od Tonyho Benna, který se narodil do šlechtické rodiny a který se honosil titulem vikomt Stansgate, než se ho vzdal, aby mohl kandidovat do dolní komory parlamentu.

---

¹⁶⁷ *No.10 record of conversation (MT-Walker-Marshall-Couzens-Gregson-Buckley) [miners' strike: power station endurance] [declassified 2014], 25. července 1984.*

¹⁶⁸ *The Times*, 21. května 1984.

¹⁶⁹ *Hansard*, 28. března 1984.

¹⁷⁰ *The Times*, 19. dubna 1984

¹⁷¹ *The Times*, 14. května 1984

¹⁷² *Tamtéž*, 27. dubna 1984.

¹⁷³ *Tamtéž*, 15. května 1984.

Přes mnoho žádostí, aby bylo svoláno zvláštní zasedání NEC, aby neprodleně projednalo krizi v odvětví, která nastala, tak Scargill neučinil. Proto se další zasedání NEC, poté co byla odsouhlasena yorkshireská stávká, konalo až 12. dubna a členové NEC se na něj museli probíjet skrz dav horníků.¹⁷⁴ Scargill začal jednání prohlášením, že chce porážku toryů naprostou mobilizací odborového a labouristického hnutí.¹⁷⁵ Bylo to do očí bijící přiznání, že pravé cíle stávky jsou politické a nejlepším výsledkem by byl pád vlády. To během jednání potvrdilo vyjádření Jacka Taylora, předsedy yorkshireské oblasti, coby odpověď na osočení, že stávka je politická: „Samozřejmě, že je politická. Kdyby byla u moci *Labour* tak bychom nebyli v této situaci.“¹⁷⁶ Diskuze se točila především okolo možnosti hlasování a násilí, které vypuklo mezi horníky. Radikálové jako právě Taylor tvrdili, že „hlasování je luxus, který si nemůžeme dovolit.“¹⁷⁷ Klasický argument byl, že se nesmí dovolit, aby jeden horník vyhlasoval druhého z práce. Eric Clarke „tvrdil, že na jeho muže útočí policie a že Británie míří k policejnímu státu.“¹⁷⁸ Nakonec Scargill přednesl návrh, aby stávku schválila Zvláštní konference delegátů. Umínění členové NEC proti tomu bojovali, neboť, jak napsal Ottey. „velmi dobře jsme věděli, že hlasovací síla na konferenci, která je dominována levicovými oblastmi, by neschválila rozhodnutí o volbách [o stávce – O. Š.]“.¹⁷⁹ Bojovali, ale marně. NEC odhlasovala uspořádání Zvláštní konference a doporučila snížení počtu hlasů nutných ke schválení stávky z 55 na 50 %.

Zvláštní konference se konala 19. dubna a podle očekávání odsouhlasila stávku a snížila počet hlasů potřebných na odsouhlasení stávky na 50 %.¹⁸⁰ Lehce udivujícím je rozhodnutí Scargilla nehlasovat o stávce i po tomto snížení. V rozvířené atmosféře stávky se zdálo, že mnoho horníků by mohlo hlasovat pro stávku. Snížení hranice na odsouhlasení stávky mohl být poslední krok, který bránil úspěšnému schválení stávky a sjednocení NUM. Konzervativci se toho báli. „Získal by v hlasování v době stávky, kdy byly city zjitřeny, většinu pan Scargill nebo my? Nebyla jsem si jistá,“¹⁸¹ napsala Thatcherová. Zápisy z jednání Misc 101 to potvrzují. „Zdá se, že výsledek hlasování, pokud by se uskutečnilo, by se mohl naklonit jakýmkoli směrem, pokud by malý počet

---

¹⁷⁴ OTTEY, Roy, c. d., s. 92.

¹⁷⁵ Tamtéž, s. 94.

¹⁷⁶ Tamtéž, s. 96

¹⁷⁷ Tamtéž.

¹⁷⁸ Tamtéž, s. 99.

¹⁷⁹ Tamtéž, s. 103.

¹⁸⁰ Tamtéž, s. 115.

¹⁸¹ THATCHEROVÁ, Margaret, c. d., s. 242.

horníku změnil názor.¹⁸² V zápisu dalšího jednání stálo: „Protože částečná stávka zachvátila většinu uhelných pánví a pokračuje značná policejní aktivita, je nebezpečí, že nastane incident, který by zjitřil vášně a nepříznivě ovlivnil názory horníků. Taktikou vedení NUM se zdá, alespoň nyní, je čekat na takovýto vývoj, aby se zvýšila podpora pro národní uhelnou stávku.“¹⁸³

Po snížení hranice nutné pro schválení stávky se vláda začala připravovat na kampaň, kterou by vedla, aby zajistila neschválení stávky. „NCB by měl dostat velkou podporu v jeho pokračující snaze zajistit, že horníci vědí, o co se jedná.“¹⁸⁴ Scargill se do hlasování nepustil nejspíše ze dvou důvodů. Za prvé si sám nebyl jistý, jestli by hlasování vyhrál. Pravděpodobně se děsil nepříznivého výsledku hlasování; udržet při životě odmítnutou stávku by bylo mnohem těžší než neschválenou. Druhým důvodem je, že investoval tolik energie do vysvětlování, proč se celoodborové hlasování nemůže uskutečnit, že přípuštění hlasování by znamenalo ustoupení z pozic a ztrátu tváře. To bylo podtrženo ještě navíc rétorikou konzervativců, kteří kladli co největší důraz hlasování v odborech, a jejich legislativa se ho snažila podporovat. Zdání, že jde toryům na ruku, si Scargill nemohl dovolit.¹⁸⁵

Koncem dubna se situace více méně ustálila. Velká část horníků nepracovala, ať už dobrovolně nebo protože se neodvážila projít přes hlídkové linie. „Létající hlídky“ se honily s policií po anglických silnicích. Nejproblémovějším rysem stávky se stalo násilí, které v dalších měsících začalo dále narůstat.

3.2 Násilí za stávky

Prvotní rvačky mezi policií a horníky na hlídkových liniích velmi rychle přerostly ve vyhrožování a útoky na pracující horníky a jejich rodiny, v bojkot obchodů obsluhujících policisty a bouře, které zachvátily celé vesnice. Násilí se stalo nejvýznačnějším rysem stávky a také tím, co jí nevíce vydělovalo od stávek předchozích, více či méně poklidných. Výtržnosti, bitky a útoky z obou dvou stran byly neustále probírány v novinách i v parlamentu. Začaly se množit výpovědi o hornickém násilí i policejní brutalitě. Násilí z hlídkové linie se na ulice hornických vesnic rozlilo nejdříve

---

¹⁸² *Minutes of Ministerial Group on Coal - MISC 101(84) 2nd (Industrial Action in the Coal Industry) [declassified 2014]*, 19. března 1984.

¹⁸³ Tamtéž, 20. března 1984.

¹⁸⁴ Tamtéž, 17. dubna 1984.

¹⁸⁵ VINEN, Richard, c. d., s. 164.

ve formě ošklivého slovního urážení. „Tak jsme šly a stály na začátku ulice a jenom jim bránily, aby se dostali do obchodů. Stály jsme tam a nadávaly jim. Pokud byly trochu pomaleji chápající [tak jsme křičeli – O. Š.] ,ty tlustá krávo, hodila by se ti zadrátovaná čelist.“ Všechno možný. A měly jsme malé sáčky sazí, abychom je mohly házet na jejich sendviče.¹⁸⁶

Stávkující horníci se snažili všemožně zabránit ostatním v práci a pracující ztratili chuť riskovat pověst a zdraví kvůli práci. Ve vesnici Thurcroft vysklili pracujícímu horníkovi okno a on na ně na oplátku vytáhl brokovnici. Dalšímu pracujícímu převrátili auto.¹⁸⁷ Ve vsi začal panovat názor, že by se z nich měl stát příklad a zmlátit je někde v temné uličce.¹⁸⁸ Naštěstí k tomu nedošlo. V jiné vesnici „byla obchodům, které obsluhovaly policii, rozbita okna.“¹⁸⁹ Rozhodně to nebyl ojedinělý případ. Na setkání žen pracujících horníků s premiérkou v září ženy hlásily, že obchody jsou vydírány, aby zásobovaly stávkující a neposkytovaly služby pracujícím horníkům.¹⁹⁰

Kampaň násilí rozhodně nesla pro NUM své ovoce. Jak řekl jeden z horníků, který se vracel do práce: „Mluvil jsem asi se sto padesáti muži, kteří říkali, že by se chtěli vrátit s námi, ale je to otázka zastrašování, které je opravdu velmi ošklivé.“¹⁹¹ Vládní memorandum z června uvádí, že „jedním z nejhorších a nejsložitějších rysů probíhajícího sporu je nátlak na rodiny horníků, aby se předešlo jejich návratu do práce.“¹⁹² Někteří neunesli stres spjatý se stávkou a vydíráním nepracovat a vzali si život. Ve Stoke nad Trentem si jeden pracující horník spáchal sebevraždu poté, co obdržel telefonát, kde mu dva stávkující horníci vyhrožovali fyzickým násilím na jeho dvanáctileté dceři.¹⁹³ Henry Richardson, generální tajemník NUM v Nottinghamshireu, na schůzi NEC obhajoval potřebu hlasování také zdůvodněním, že ve vesnici Cresswell jsou pomazávány dveře a rozbíjena okna. Muži ve vesnici prý plakali.¹⁹⁴ Za dobu stávků si tři pracující horníci vzali život.¹⁹⁵ Roy Ottey rovněž obdržel výhružné zprávy, které mu vyhrožovali smrtí. Když

---

¹⁸⁶ SAMUEL, Raphael – BLOOMFIELD, Barbara – BOANAS, Guy, c. d., s. 207.

¹⁸⁷ STEYNE, David – GIBBON, Peter, c. d., s. 111.

¹⁸⁸ Tamtéž, s. 112.

¹⁸⁹ SAMUEL, Raphael – BLOOMFIELD, Barbara – BOANAS, Guy, c. d., s. 180.

¹⁹⁰ *No.10 record of conversation (MT-Miners' Wives Back to Work Campaign representatives) [miners' strike] [declassified 2014]*, 19. září 1984.

¹⁹¹ *The Times*, 1. října 1984.

¹⁹² *Redwood minute ("The Coal Dispute: MISC 101 Papers on the Law") [miners' strike] [declassified 2014]*, 18.června 1984.

¹⁹³ *The Times*, 21 července 1984.

¹⁹⁴ OTTEY, Roy, c. d., s. 98.

¹⁹⁵ *The Times*, 28. ledna 1984.

odcházel z jednání části NUM, byly mu vypuštěny pneumatiky u auta.¹⁹⁶ Během hlídkování před sídlem NCB v Doncasteru dostal jeden z pracovníků do zubů a sekretářce bylo vyhrožováno, že bude znásilněna.¹⁹⁷ Začaly se množit také útoky na majetek NBC. V dubnu byl poničen jezdící pás v Silverdaleské šachtě, cena opravy se odhadovala na padesát tisíc liber.¹⁹⁸

Bouře ve vesnicích často začínaly ve chvíli, kdy se první horník rozhodl jít do práce ve zdejší šachtě. K největším bitkám docházelo právě u bran šachet. V parlamentu Leon Brittan popisoval události z Nottinghamshiru: „Včera asi dva tisíce yorkshireských hlídek dorazilo k babingtonské šachtě v Nottinghamshiru. Na místě bylo asi dvacet policistů, sto devatenáct horníků mělo pracovat a postavily se jim dva tisíce hlídek. Byly přivolány policejní posily a vstup do šachty byl vyklizen. Poté se hlídky pokoušely prorazit skrz kordon. Bylo házeno kamení. Bylo zadrženo osmdesát osm osob. ... Na dalších místech měla v průběhu několika uplynulých týdnů soukromá auta vlastněná horníky prořezané pneumatiky, rozbitá okna a poškrábaný lak. Vstupy do šachet byly zablokovány betonovými kvádry. Pracujícím horníků byla rozbita okna v jejich domech a domy ušpiněny.“¹⁹⁹ *The Times* koncem srpna přinesly zprávu o tom, že „stávkující ‚začali řídit‘, rozbíjeli okna a poškozovali auta, u easingtonské šachty v hrabství Durham, poté co se rebelující horník dokázal dostat do práce.“²⁰⁰

Dobrym příkladem střetu mezi policií a horníky byly výtržnosti ve vesnici Grimethorpe. Tam dodávky začaly odvážet zásoby uhlí ze zdejší šachty. Lidé z vesnice se sešli, aby tomu zabránili, a začali kamenovat projíždějící dodávky. Byly přivolány policejní posily, začalo docházet k výtržnostem a bylo rozbito několik oken. Poté přišla informace, že přijíždějí další policisté a dav začal kamenovat policejní stanici. Došlo docházet k potyčkám, jedna policistka byla sražena na zem a dostala kopanec. Dav začal kamenovat prázdnou policejní stanici, což vyprovokovalo policejní útok. Situace se uklidnila až do večera, kdy se k policejní stanici, kterou strážily policejní jednotky, přiblížilo několik dětí a znovu začaly házet kameny. Velmi brzo situace eskalovala a po celou noc probíhala bitva. Nasazeno bylo 200 až 300 pořádkových policistů.²⁰¹ Podobná

---

¹⁹⁶ OTTEY, Roy, c. d., s. 2.

¹⁹⁷ *The Times*, 27. června 1984.

¹⁹⁸ *Minutes of Ministerial Group on Coal - MISC 101(84) 11th (Industrial Action in the Coal Industry) [declassified 2014]*, 16. dubna 1984.

¹⁹⁹ *Hansard*, 10. dubna 1984.

²⁰⁰ *The Times*, 25. srpna 1984.

²⁰¹ SAMUEL, Raphael – BLOOMFIELD, Barbara – BOANAS, Guy, c. d., s. 211-212.

situace nastala ve vesnici Fitzwilliam, kde taktéž došlo k celonoční bitvě mezi policií a horníky, hořela auta, škoda dosáhla sto tisíc liber a místní ředitelé NCB byli nuceni se na tři hodiny zabarikádovat ve své kanceláři, dokud je před davem sto padesáti až dvě stě horníků nezachránila o půlnoci pořádková policie.²⁰²

Konzervativní poslance tyto události přirozeně dráždily. Jeden z nich, John Farr, položil otázku premiérce Thatcherové: „Věnovala má ctihodná přítelkyně pozornost událostem, které se odehrály včera ve Walesu, když skupina horníků, kteří chtěli znovu začít pracovat v šachtě, která byla uzavřena? Horníci byli obklíčeni hlídkami. Policejní přítomnost byla velmi skrovná. Aby podpořila pokusy horníků vrátit se do práce, zajistí ona a ministr vnitra, aby pokusy horníků o návrat do práce a dělání toho co chtějí, nebyly překaženy militantním hlídkováním?“²⁰³

Hlídkování bylo všemožně podporováno ze strany NUM. Pouze hlídky dostávaly jistou náhradu za ušlý plat, za jednu směnu hlídky se platila libra.²⁰⁴ Zdá se, že alespoň na některých místech byly hlídky upřednostňovány i při výdeji jídla a dalších balíčků, které poskytovala NUM stávkujícím horníkům. „Zdá se, že se starají pouze o ty, kteří jsou ochotní jít na hlídkovací linie, ne o ty, kteří jsou ve stávce, protože musí. Pokud jste hlídka, dostanete jídlo zadarmo a balíček s jídlem a výběr z hraček a oblečení, ale pouze pokud jste byl hlídkovat, a to není fair,“²⁰⁵ stěžoval si jeden z horníků ve stávce. Časem se násilí stalo úplně běžné. Občas stávkující útočili záměrně na samotnou policii. V září *The Times* přinesly zprávu o tom, jak byl konvoj dvaceti policistů zastaven na silnici hořící barikádou a následně na něj zaútočilo přes sedm stovek horníků. „Skoro 25 minut byl na ně ve tmě házen příval cihel, kamení, kusů dřeva a částí železných součástek. Osm policistů bylo zraněno a dvě policejní dodávky převráceny.“²⁰⁶ Aby se odtamtud dostali, vypustili policisté do davu psy.

Na takovéto hrozby musela policie reagovat. Policejní jednotky v uhelných oblastech byly posíleny, začalo nestálé střežení objektů patřících NCB a chránění pracujících horníků. Stávkující si brzy začali stěžovat na *de facto* policejní okupaci jejich vesnic. S rostoucím počtem policistů i potyček s horníky začal stoupat i počet případů

---

²⁰² *The Times*, 11. července 1984.

²⁰³ *Hansard*, 22. května 1984.

²⁰⁴ SAMUEL, Raphael – BLOOMFIELD, Barbara – BOANAS, Guy, c. d., s. 6.

²⁰⁵ Tamtéž, s. 193.

²⁰⁶ *The Times*, 29. září 1984.

nepřiměřeného policejního jednání. Jeden z horníků vzpomínal na takovýto incident takto: „Viděl jsem tři nebo čtyři policisty, jak vykopávají duši z mladíka... Zvládl se postavit na nohy a jeho tvář byla pokryta krví. ... a poté ho jeden z nich [policistů – O. Š.] praštil přes tvář.“²⁰⁷ Na otázku zda uznává, že se hlídky dopustily násilností, Scargill odpověděl, že viděl pouze násilí ze strany policie, kterého se policisté dopustili používáním svých štítů.²⁰⁸ Matka dvou horníků ve stávce si vedla deník během celé doby konfliktu. Popisuje v něm několik případů policejní neslušnosti až zneužití pravomoci. Jednou byla zastavena policií na svém skútru a nazvána „děvkou a píčou.“²⁰⁹ Dále vzpomíná, jak policie bránila horníkům sbírat uhlí z hald. „Muži, ženy a děti byly mláceny, kopány a zatčeny za zabírání uhlí, na němž si měli vařit a udržovat se v teple. Mnozí byli zanecháni krvácející a pohmoždění.“²¹⁰ Vzpomíná také, jak viděla obklíčení stávkujícího horníka: „a najednou se ozvalo odporné ‚buch‘ a čtyři policisté ho obklíčili a zmlátili obušky.“²¹¹ „Za námi byl policejní autobus, který jsme neviděli. Jeho řidič nás předjel a prostě do nás narazil,“²¹² popsal další horník incident během cesty autem hlídkovat. Na výsledek zásahu policie si pamatoval jeden ze zúčastněných: „Sedělo tam dvacet nebo více chlápků, většina měla pohmožděné ruce, zlomená žebra, rozbité tváře, což jim provedla policie – je jasné, že ne všichni prostě zakopli.“²¹³ Začaly přibývat také nájezdy na hlídkové linie jízdní policií. „Poté přijeli na koních, si nebrali servítky. Nebylo žádný ‚obraťte se a nastupte do svých aut‘, prostě do nás vjeli se svými pendreký.“²¹⁴

Na policejní brutalitu si začala stěžovat i parlamentní opozice. „Pan D. Stubbins z Woolleyské pobočky [NUM – O. Š.] ..., 27. března u Newsteadské šachty dostal záchvat angíny a potřeboval ošetřit. Policista mu odmítl přístup do ošetrovny u šachty, přes žádosti místních nottinghamských odborářských předáků a ředitele šachty. Pan B. Walker, tajemník Newsteadské pobočky, a zdravotní sestra při šachtě dosvědčí, že pan Stubbins byl vpuštěn na ošetrovnu, pouze po opakovaném naléhání od šachetního ředitele,“²¹⁵ stěžoval si poslanec Kaufman. Nepřiměřené útoky z obou stran živily vzájemnou řevnivost a střetnutí mezi policií a horníky začalo přerůstat v takřka regulérní

---

²⁰⁷ SAMUEL, Raphael – BLOOMFIELD, Barbara – BOANAS, Guy, c. d., s. 16.

²⁰⁸ *The Times*, 23. srpna 1984.

²⁰⁹ SAMUEL, Raphael – BLOOMFIELD, Barbara – BOANAS, Guy, c. d., s. 104.

²¹⁰ Tamtéž, s. 120.

²¹¹ Tamtéž, s. 102.

²¹² STEYNE, David – GIBBON, Peter, c. d., s. 68.

²¹³ Tamtéž, s. 82.

²¹⁴ Tamtéž, s. 86.

²¹⁵ *Hansard*, 10. Dubna 1984.

bitvy. Typicky výtržnosti začaly poté, co se někdo z místních horníků rozhodl vrátit do práce. „Poté nastal dvacátý první srpen 1984... dva stávkokazi šli do práce v naší vlastní hatfieldské šachtě, doprovázeni policií) a nastaly některé hrozivé scény... at' shoří v pekle.“²¹⁶ Ve vesnici Thurncroft dostal místní odborový předák telefonát: „,To jsem já Pat, u šachty jsou tisícovky policistů.‘ Řekl jsem: ‚Jseš si jistý? On řekl: ‚Ano.‘ Věděl jsem, ještě než jsem se oblékl, že se někdo vrací do práce.“²¹⁷ Byl to pro něho velký šok: „Bylo to otřesné. Cítil jsem se mizerně po celý den.“²¹⁸ Často poté docházelo ke rvačkám s policií. Jednou z takovýchto bitek popsaly *The Times*: „Zápalné bomby byly použity poprvé proti policejní stanici a policejním vozidlům v jižní Yorkshiru. V mnoha vesnicích barikády hořely do brzkých hodin a obchody byly pleněny oproti pozadí, nyní již dobře známých konfrontací mezi policií, v těžkém vybavení, a horníky, kteří házeli příval kamenů a lahví.“²¹⁹

Vrchol potyček mezi policií a stávkujícími horníky byla série výtržností u koksárny patřící *British Steel* v Orgreave. Z nějakého důvodu vedení NUM usoudilo, že koksárna v Orgreave je klíčovou stavbou, která musí být vyhlídkována. Ve skutečnosti nebyla o nic více důležitá než koksárna v Saltley, o kterou se horníkům podařilo úspěšně uzavřít ve stávce roku 1972. Možná hrálo roli i Scargillovo přání zopakovat si svůj nejlepší den v životě, jak on sám ho popsal a ponížít vládu i v této stávce uzavřením Orgreave. Vláda nehodlala nic takového dopustit. Velmi brzy potyčky u Orgreave, které se vešly ve známost jako bitva o Orgreave či obléhání Orgreave, začali považovat oběma stranami za odvetu za Saltley.

Masivní hlídkování před Orgreave začalo dvacátého třetího května.²²⁰ NUM zoufalá, aby se jí podařilo uzavřít Orgreave začala posílat více a více hlídek ke koksárně, policie odhodlaná to nedopustit. Dvacátého devátého května Orgreave obléhalo pět tisíc horníků a čelilo jim tři tisíce policistů.²²¹ Situace se velmi brzy vyhrotila. „U Orgreave to bylo kopání a strkání hned od začátku. Bylo nebezpečný dostat příliš daleko dopředu.“²²² Dění u Orgreave donutilo reagovat i Thatcherovou, která prohlásila o Orgreave: „Včera večer jste viděli ty scény. Musím vám říct, že to, co zde máme, je pokus nahradit vládu

---

²¹⁶ SAMUEL, Raphael – BLOOMFIELD, Barbara – BOANAS, Guy, c. d., s. 131.

²¹⁷ STEYNE, David – GIBBON, Peter, c. d., s. 113.

²¹⁸ Tamtéž, s. 114.

²¹⁹ *The Times* 13. listopadu 1984.

²²⁰ MACGREGOR, Ian, c. d., s 208.

²²¹ STEYNE, David – GIBBON, Peter, c. d., s. 75.

²²² Tamtéž.

zákona vládou davu a nesmí uspět. Nesmí uspět.²²³ V červnu počty hlídek před Orgreave dosáhly deseti tisíc, proti nim stálo čtyři tisíce a více policistů.²²⁴ Jednalo se o 7 % všech horníků ve stávce.²²⁵ Výtržnosti vyvrcholily osmnáctého června, poslední den stávkování před Orgreave. „Osmdesát lidí bylo zraněno a více než sto, hlavně horníků, zatčeno, během mnohohodinové bitvy mezi 65000 hlídkami a 3300 policisty. Je to nejhorší průmyslový konflikt od války,²²⁶ referovali o události *The Times*. „Všude lítaly kameny, dokonce kluk vedle mě dostal dlažební kostkou do hlavy.“²²⁷ Horníci se nebáli nachystávat léčky na policisty: „Někteří dali hlavy dohromady a natáhli nějaký drát mezi dvěma telegrafními sloupy. Pak šli a začali kamenovat bobíky.“²²⁸ Výsledek byl, že je začalo pronásledovat šest policistů na koních, jeden z nich následně kvůli drátu z koně spadl. Thatcherová ve svých memoárech vzpomíná, že „stávkující na policisty házeli všechno, co jim přišlo pod ruku, včetně cihel a šipek.“²²⁹

Jedním z raněných u Orgreave byl i Arthur Scargill. „Byl nalezen sedící u hořící barikády s hlavou v dlaních a byl očividně velmi otřesen. Řekl: „Vše co vím, že se ty parchanti na nás vrhli a jeden chlápek mě uhodil do hlavy štítem a já jsem omdlel.“²³⁰ Nařčení, že Scargill byl zraněn policistou hlavní konstábl u Orgreave odmítl. Policie trvala na tom, že Scargill si zranění způsobil sám, když zakopl.²³¹ Obojí bylo možné ve zmatku, který u Orgreave vládl. Orgreave se stalo symbolickou odvetou za ponížení předchozí konzervativní vlády u Saltley. Bylo symbolem, že se časy změnila a vláda je ochotna tvrdě zakročit proti masovému hlídkování. Horníkům hlídkování u Orgreave velmi uškodilo. Ztratili část své prestiže, násilí bylo velmi negativně přijímáno veřejností a nesmyslným obléháním vázali velkou část svých hlídek, které mohli lépe použít jinde. Slovy Nicholase Ridleyho: „Vyhrál [Scargill – O. Š.] u Saltley; prohrál u Orgreave.“²³²

Nejtragičtější událostí, ke které došlo během stávky, bylo zabití taxikáře, který vezl pracujícího horníka do práce. Stalo se tak třicátého listopadu, kdy dvojice horníků

---

²²³ Srv., <http://margaretthatcher.org/document/105691> [28.02.2014 18:23].

²²⁴ STEYNE, David – GIBBON, Peter, c. d., s. 82.

²²⁵ VINEN, Richard, c. d., s. 166.

²²⁶ *The Times*, 19. června 1984.

²²⁷ STEYNE, David – GIBBON, Peter, c. d., s. 77.

²²⁸ Tamtéž, s. 76.

²²⁹ THATCHEROVÁ, Margaret, c. d., s. 244.

²³⁰ *The Times* 19. června 1984.

²³¹ Tamtéž.

²³² RIDLEY, Nicholas, *My Style of Government*, London, 1992, s. 70.

hodila betonový blok z mostu na taxík pod sebou.²³³ Byl to asi nehorší doklad toho, že se stávka vymkla kontrole. Aby se pomohlo rodinám horníků, kteří chtěli pracovat, byly nainstalovány neplacené telefonní linky na policejní stanice a ve vesnicích hlídkovali posílené policejní sbory.²³⁴ Vláda věřila, že jediným způsobem, jak zabránit zastrašování pracujících horníků, je zvýšení preventivních policejních patrol a udílení exemplárních trestů pro odsouzené stávkující.²³⁵ Je otázkou, jakou roli ve vyvolávání výtržností hrálo velení NUM. Jisté je, že Scargillovi to minimálně nevadilo. Po celou dobu stávky trval na to, že násilnosti vyvolává pouze policie a horníci se pouze brání.²³⁶ NUM se odmítla řídit vnitřním doporučením TUC, které omezovalo počet hlídek na šest.²³⁷ Zápis z jednání Misc 101 ze září uvádí: „Přítomnost pana Scargilla na hlídkových liniích se často shodovala s násilím. Neočekávaný klid demonstrace na TUC jasně ukázal, že ať je či není odpovědný za vyvolávání násilností, je v jeho moci tomu předejít pokud se tak rozhodne.“²³⁸

Násilnosti nakonec donutily i umírněné křídlo Labouristické strany odsoudit násilí na hlídkových liniích. Kinnock k tomu zvolil nejhorší možnou taktiku, kdy odsuzoval násilí na obou dvou stranách. Například v prosinci řekl: „Násilí musí přestat a musí přestat teď hned, protože násilníci ohrožují ostatní, znehodnocují [hornickou- O. Š.] věc a znechucují odborové hnutí.“²³⁹ To přirozeně vedlo ke kritice konzervativců, že jeho odsudek násilí horníků není dostatečný a že police pouze dělá svou práci. Levé křídlo labouristů ho naopak kritizovalo za zrazení pracující třídy. Žádosti o zmírnění násilností a klidné demonstrace a hlídkování se minuli účinkem a není divu, neboť to byl jeden z neúčinnějších nástrojů jak zastavit návrat do práce. Do konce stávky bylo zraněno 1392 policistů²⁴⁰ a zatčeno na deset tisíc horníků.²⁴¹ Z toho přes čtyři tisíce za „chování vedoucí k porušení klidu“, skoro 1700 zatčení za „maření výkonu služby strážníka“, a

---

²³³ MACGREGOR, Ian, c. d., s 334.

²³⁴ THATCHEROVÁ, Margaret, c. d., s. 250.

²³⁵ *Redwood minute ("The Coal Dispute: MISC 101 Papers on the Law") [miners' strike] [declassified 2014]*, 18. června 1984.

²³⁶ MACGREGOR, Ian, c. d., s 312.

²³⁷ *Hansard*, 24. května 1984.

²³⁸ *No.10 record of conversation (MT-Miners' Wives Back to Work Campaign representatives) [miners' strike] [declassified 2014]*, 19. září 1984.

²³⁹ *The Times* 1. prosince 1984.

²⁴⁰ MCCABE, Sarah- WALLINGTON, Peter- ALDERSON, John- GOSTIN, Larry- MASON, Christopher, *The Police, Civil Order and Public Liberties* "Legacy of the Miners' strike", London 1988, s. 166.

²⁴¹ Srv., <http://www.marxists.org/history/etol/writers/callinicos/1985/miners/chap6.html> [19:57 02.03.2014].

přes tisíc za „²⁴²kriminální poškozování“. Do 26 února, čili asi týden před ukončením stávkou, bylo proti policii vzneseno na 549 stížností v souvislosti se stávkou, z toho 111 bylo staženo a 256 bylo z důvodu policejního útoku.²⁴³

Jedno z obvinění, kterým opozice nařkla vládu, bylo zapojení kontrarozvědky, MI5, do sporu a její využití pro sledování a odposlouchávání hornických vůdců. Vládní představitelé všechno vehementně popírali.²⁴⁴ Problém byl, že neřikali pravdu, i když rozsah aktivit MI5 byl mnohem menší, než si levice myslela. Jak uvádí Stella Rimingtonová, pozdější šéfka MI5: „nařčení, že jsme řídili agenty nebo prováděli telefonní odposlechy, abychom získali včasné varování o pohybech hlídek, jsou chybné. My v MI5 jsme omezili naše vyšetřování pouze na aktivity těch, kteří využívali stávku pro podvratné cíle.“²⁴⁵ To znamená nejvyšší vedení NUM. Určitě byly odposlouchávány hovory Scargilla a McGaheyho, nicméně je otázka jakou to mělo účinnost. Scargill byl přirozeně paranoidní a po telefonu neřešil nic důležitého. Do jiných akcí se souvislosti se stávkou se MI5. „Obvinění, že MI5 tehdy, nebo kdykoliv jindy, byla předmětem politického řízení, je neopodstatněné. Rozhodně jsme nepracovali jako nástroje paní Thatcherové v její bitvě, která měla rozbít hornickou stávku a zničit NUM,“²⁴⁶ uvádí k tomu Rimingtonová. Takže i když obvinění z použití MI5 proti stávce horníků je do jisté míry oprávněné, je otázkou, jak moc bylo účinné. Nejspíše minimálně a rozhodně nebylo hlavním faktorem, který později přispěl k porážce stávkou.

Není náhodou, že se kapitola v pamětech Thatcherové týkající se stávkou jmenuje „Vzpouza pana Scargilla.“ V některých ohledech potyčky, násilnosti a bouře připomínaly otevřené povstání a bitvy mezi policejními těžkooděnci a hornickými hlídkami středověká střetnutí. Byla to asi nejhorší série nepokojů v průmyslu ve Velké Británii od druhé světové války. Jediné co toto předčilo, byl konflikt v severním Irsku. Nicholas Ridley to ve svých pamětech píše, že „to bylo blíže k revoluci, než ke stávce.“²⁴⁷ Zastrasování horníků dobře posloužilo zejména v prvních dnech, kdy jeho pomocí se podařilo dostat velkou část těch, co se do stávkou nehrnuli, z práce. Nakonec se, ale

---

²⁴² MCCABE, Sarah- WALLINGTON, Peter- ALDERSON, John- GOSTIN, Larry- MASON, Christopher, c. d., s. 163.

²⁴³ *Hansard* 28. února 1985.

²⁴⁴ Tamtéž, 7. června 1984.

²⁴⁵ RIMINGTON, Stella, *Open Secret*, London, 2001, s. 163.

²⁴⁶ Tamtéž, s. 165.

²⁴⁷ RIDLEY, Nicholas, c. d., s. 70.

obrátilo proti nim. Násilí pomohlo postavit veřejné mínění proti stávce a zapříčinilo ztrátu důvěryhodnosti.

3.3 Stávka v letních měsících, dokařská stávka a stávka NACODS

Po prvních měsících stávky se situace více méně ustálila do situace, kdy velká část horníků, ať o vlastní vůli či z donucení, nepracovala, Británii brázdily hlídky a snažily se blokovat, co se dalo, množily se rvačky s policií a nevypadalo to, že ani jedna ze stran se chystá ustoupit. Labouristé tlačili na vládu, aby ukončila tento průmyslový konflikt a zasedla k jednání s odbory. To premiérka výslovně vylučovala. Tvrdila, že jde o průmyslový konflikt, který se má řešit vyjednáváním mezi zaměstnanci a zaměstnavatelem, tripartitní jednání nepřicházela v úvahu. Vláda a její orgány měly řešit pouze trestněprávní a občanskoprávní stránky sporu, čili policejní dohled nad hlídkami a soudní řešení žalob na NUM.

K tolik vzývanému vyjednávání mezi NUM a NCB nedošlo do května. Obě strany nechtěly ustoupit a doufaly, že prodlužováním stávky získají výhodnější vyjednávací pozice. Jeden z důvodů, proč k jednáním nedošlo tak dlouho je i to, že případné vyjednávání se mělo konat v *Hobart House*, londýnském sídle NCB. Problém byl, že *Hobart House* byl od prvního dne obklíčen hlídkami. Přijít na jednání by pro Scargilla znamenalo porušení jeho vlastního nejdůležitějšího pravidla o nepřekračování hlídkových linií za žádnou cenu. Poté, co tlak okolí donutil obě strany zasednout k jednacímu stolu, se tento problém vyřešil tak, že hlídky byly v den jednání odvolány.²⁴⁸ K prvnímu setkání zneprátelených stran došlo 23 května. Hned ze začátku se objevil problém, že vyjednávací týmy, zvláště tým NUM, se ukázaly být příliš velké pro jakoukoliv smysluplnou diskusi. V místnosti se nacházelo 51 lidí.²⁴⁹ Výsledkem byl chaos a hluk v jednací místnosti. Proto se budoucí jednání odehrávala už jenom v šesti lidech.

Jednání bylo od začátku odsouzeno k nezdaru. NUM požadovalo okamžité zastavení uzavírání šachet, pokud se tak nestane, měla se konat demonstrace před parlamentem, ke které nakonec došlo sedmého června.²⁵⁰ MacGregor byl připraven znovu

---

²⁴⁸ MACGREGOR, Ian, c. d., s 240.

²⁴⁹ Tamtéž, s. 241.

²⁵⁰ OTTEY, Roy, c. d., s. 119.

zvážit časový rozvrh uzavírání šachet, ale trval na právu NCB mít poslední slovo při uzavírání šachet a to i z důvodu, že už nejsou výdělečné.²⁵¹ To bylo naprosto nepřipustné pro Scargilla, který nikdy nepřestal hlásat, že jediným důvodem k uzavření dolu může být jeho naprosté vyčerpání nebo bezpečnostní důvody.²⁵² Když začalo být jasné, že šance dohody je nulová, jednání bylo ukončeno.

Další kolo vyjednávání se konalo v začátku června. Delegace se sešly osmého a třináctého. Přítomní už byli pouze Ian MacGregor a jeho zástupci Jimmy Cowan a Ned Smith, za NUM dorazil Arthur Scargill, Peter Heathfield a Mick McGahey. V tomto složení se odehrávala i všechna další jednání.²⁵³ I když tentokrát jednání byla mnohem klidnější, znovu ztroskotala.

V červenci se odehrála tři vyjednávací kola, pátého, šestého a osmnáctého. Přes dlouhé diskuse, kdy Scargill podle MacGregora dostal nejlepší nabídku za celou dobu, tak rozhovory znovu uvízly na mrtvém bodě, kvůli otázce uzavírání šachet.²⁵⁴

Mezitím došlo k prvnímu soudnímu rozhodnutí, týkajícímu se stávky. Desátého července soud rozhodl ve prospěch nottinghamských horníků, kteří podali žalobu na NUM za bránění v práci. Soud přikázal, aby tyto praktiky byly zastaveny. Další den vedení NUM schválilo, že bude tento soudní příkaz ignorovat.²⁵⁵

I když ze zpětného pohledu je jasné, že vládě stačilo jen čekat, až stávka skončí, v kabinetu začala narůstat panika. Do jisté míry to byla chyba Petera Walkera, který si většinu informací nechával pro sebe, a nedělil se o ně se svými kolegy. Proto v červenci začali ministři vyvíjet tlak na premiérku, aby vláda začala uplatňovat svou legislativu proti NUM a hnala ji k soudu. Norman Tebbit 25. července napsal Thatcherové téměř panický dopis. Hned ze začátku píše: „Mou obavou je jednoduše to, že při současném kurzu podle mě čas není na naší straně.“²⁵⁶ Jak sám přiznává, neměl „detailní čísla dostupných zásob“,²⁵⁷ ale předpokládal, že vláda bude muset začít s ústupky začátkem října.²⁵⁸ Jedním z návrhů jak tomu čelit, bylo podle Tebbita zvážení dalších žalob. „NUM

---

²⁵¹ MACGREGOR, Ian, c. d., s. 238.

²⁵² Tamtéž, s. 250.

²⁵³ Tamtéž, s. 243.

²⁵⁴ Tamtéž, s. 248

²⁵⁵ *The Times*, 10. října 1984.

²⁵⁶ *Tebbit minute to MT*, 24. července 1984.

²⁵⁷ Tamtéž.

²⁵⁸ Tamtéž.

může být v pozici, kdy by odpor vůči žalobám mohl být pro ně oslabující.²⁵⁹ Thatcherová s použitím žalob a vyvinutím nátlaku na NUM souhlasila, jak píše v svých pamětech²⁶⁰

Nicméně ten den večer Walker zorganizoval setkání v čísle deset o výdrži elektráren. Nejdůležitější poznatek, který byl tam přednesen, byl, že výdrž elektráren je při nejhorším do června 1985 a při nejlepším by se dala prodloužit, až do zimy 1986, ale pouze za předpokladu, že Nottinghamshire bude pracovat.²⁶¹ Nejspíše kvůli této informaci se vláda nakonec rozhodla nepodávat žaloby na NUM, stále panoval strach, že by to mohlo poštvat proti vládě i pracující oblast Nottinghamshiru, která byla pro výdrž ve stávce naprosto klíčová.

Možná byla ale vláda příliš opatrná. Za zhruba pět měsíců stávky se stačil vytvořit takový předěl mezi pracujícími horníky v Nottinghamshiru a zbytkem, že je otázkou, zda by podání žaloby vzbudilo negativní odezvu v Nottinghamshiru. Během stávky nottinghamští začali vyměňovat ve vedení místní NUM představitele, kteří byli naklonění stávce. Pokaždé, když vypršel mandát někomu, kdo byl ve stávce, tak v následných volbách ho pracující horníci vyměnili. Do července třicet čtyři představitelů NUM, kteří v Nottinghamshiru podporovali stávku, neohájilo svůj mandát. Stejná situace nastala v Radě NUM pro nottinghamskou oblast (*Nottingham Area Council of the NUM*), z třiceti jedna delegátů pouze tři podporovali stávku.²⁶² Někteří horníci z Nottinghamu prohlašovali, že by do stávky nešli, i kdyby se nyní uskutečnilo hlasování, které by stávku schválilo. Rozdíly v názorech už byly opravdu obrovské. Jiné směřování Nottinghamshiru vyvrcholilo v prosinci, kdy si nottinghamští horníci založili vlastní odbory, Odbory demokratických horníků (*Union of Democratic Mineworkers*; UDM). To jim stávkující nemohli zapomenout. Jeden z militantních to vyjádřil takto: „To nejlepší co by se jim mohlo stát je umístit továrnu *Union Carbide* přímo uprostřed jejich uhelné pánve, takže další Bhopal je všechny sterilizuje a oni nebudou moci zplodit další generaci.“²⁶³

---

²⁵⁹ Tamtéž.

²⁶⁰ THATCHEROVÁ, Margaret, c. d., s. 245.

²⁶¹ *No.10 record of conversation (MT-Walker-Marshall-Couzens-Gregson-Buckley) [miners' strike: power station endurance] [declassified 2014]*, 25. července 1984.

²⁶² *The Times*, 10.července 1984.

²⁶³ STEYNE, David – GIBBON, Peter, c. d., s. 48

V červnu si také vláda zažila některé své nejhorší chvíle, kdy se zdálo, že horníci jsou blízko vítězství, i když ne svou vlastní zásluhou. Devátého července vedení dokařských odborů, které spadaly pod TGWU, vyhlásilo stávkou od dalšího dne. Oficiálně stávka dokaři vyhlásili stávkou kvůli porušení Národního projektu dokařských dělníků (*National Dock Labour Scheme*; NDLS).²⁶⁴ Jednalo se o pravidla práce v přístavu, které zavedla ještě Attleeho vláda jako způsob, jak zabránit práci v docích na černo. Časem ale NDLS zmutovalo v nejhorší možnou ukázkou zkorumpovanosti a bizarnosti britského pracovního a odborářského systému. Podle NDLS práci mohli vykonávat pouze odboráři zaměstnaní v docích. Za předpokladu, že práci pro klienta měli vykonat neodboráři, tak museli být doplněni týmem odborářů, kteří podstatě jenom sledovali, jak první tým pracuje. A to se v červenci ukázalo jako zásadní problém. Vedení dokařských odborů tvrdilo, že *British Steel* vyložilo svůj náklad z lodi v přístavu Immingham bez toho, že by to sledoval „stínový tým“. To bylo porušení NDLS a na protest dokaři vyhlásili stávkou.²⁶⁵

Vedení *British Steel* tvrdilo, že k žádnému porušení NDLS nedošlo a že dostalo od dokařů povolení použít vlastní pracovní sílu při vykládání. Je celkem jedno kdo měl pravdu, protože všem bylo jasné, že stávka dokařů byla vyhlášena jako podpora horníkům. Místo toho, aby dokaři řešili spor skrze Národní úřad pro dokařské dělníky (*National Dock Labour Board*; NDLB) orgán, který byl zřízen na dohlížení na NDLS, tak šli okamžitě do stávky. Vyjádření Johna Connollyho, předáka dokařů, že spor není v žádném případě „druhotnou akcí“, hodně napovídá o smyslu stávky.²⁶⁶ Druhotné a podpůrné stávky byly podle zákona zakázány, vyhlášení stávky pod záminkou porušení NDLS bylo způsobem jak obejít zákon.

Vláda byla zděšena, nastal strach z vážných výpadků důležitých surovin a potravin, které se musely dovážet. Předpokládalo se, že jednou z ohrožených surovin je krmení pro zvířata, kvůli stávce se v přístavech zaseklo na 30000 tun krmení.²⁶⁷ Okamžitá krize nehrozila, ale delší stávka, se předpokládalo, by mohla mít horší následky. Předpokládalo se, že zásoby slanine, papíru, tvrdé pšenice začnou docházet po dvou

---

²⁶⁴ *Minutes of Ministerial Group on Coal - MISC 101(84) 26th (Industrial Action in the Coal Industry, Industrial Action in the Docks Industry) [declassified 2014]*, 11. července 1984.

²⁶⁵ *The Times*, 10. července 1984.

²⁶⁶ Tamtéž.

²⁶⁷ *Minutes of Ministerial Group on Coal - MISC 101(84) 27th (Industrial Action in the Coal Industry, Industrial Action in the Dock Industry) [declassified 2014]*, 16. července 1984.

týdnech, olej, pšenice a tuky po třech týdnech. Bavlna by začala docházet po čtyřech týdnech a buničina po pěti týdnech.²⁶⁸ Vážně se uvažovalo o použití armády jako náhražky za stávkující dokaře.²⁶⁹ Situace vypadala velmi vážně a není divu, že Scargill potěšeně hlásil: „Věřím, že je nezbytně nutné, aby oboje dvoje odbory pochopily, že oba naše boje jsou vzájemně propojené a provázané, bojují proti stejné vládní politice. To je to, co bychom měli všichni pochopit, krácejíc ke konečnému vítězství.“²⁷⁰ Pokud někdo pochyboval, že by obě stávky mohli spolu nesouviset, tak Ron Todd, designovaný generální tajemník TGWU, prohlásil, že: „Stávka dokařů začala na podporu NUM, když přístavní zaměstnavatelé zrušili Národní projekt dokařských dělníků v Imminghamu.“²⁷¹ Po několik červencových dní to vypadalo, že vláda bude přece jenom poražena odboráři anebo se bude muset uchýlit k potupným opatřením jako nasazení vojska a vyhlášení stavu nouze. A pak se dvacátého července stávka zhroutila.

Důvodů proč stávka nevydržela je několik. Za prvé obyčejní dokaři nechápali, kvůli čemu se koná. Místní porušení NDLS se zdálo jako malý důvod k celonárodní stávce. Zároveň se ukázalo, že stávka by mohla ohrozit jejich pracovní místa.²⁷² Ne všechny britské přístavy spadaly pod NDLS a přístavy jako Dover a Felixstowe začaly na stávce vydělávat a to vedlo přirozeně ke strachu, že se pracovní místa přesunou tam. Zároveň se stále více využívala kontejnerová doprava, která potřebovala méně lidí. To jen znásobilo strach o pracovní místa a spolu s otevřenými přístavy to mírnilo výpadky v zásobování.²⁷³ Mezi dokaři panoval velký strach, že by to celé mohlo uspíšit zrušení archaického NDLS, který ale chránil jejich pracovní místa.²⁷⁴ Kvůli tomu mezi řadovými dokaři byla stávka velmi nepopulární, někteří vyhrožovali, že roztrhají svou odborářskou legitimaci²⁷⁵ a vedení TGWU jí bylo nuceno po deseti dnech odvolat. Jediným výsledkem byla zvýšená cena rajčat.²⁷⁶

Stejný scénář měla i druhá dokařská stávka, která se konala mezi dvacátým čtvrtým srpnem a osmnáctým zářím. Znovu byla vyhlášena kvůli údajnému porušení

---

²⁶⁸ *Minutes of Ministerial Group on Coal - MISC 101(84) 28th (Industrial Action in the Coal Industry, Industrial Action in the Docks) [declassified 2014]*, 18. července 1984.

²⁶⁹ Tamtéž.

²⁷⁰ *The Times*, 16. července 1984.

²⁷¹ Tamtéž.

²⁷² THATCHEROVÁ, Margaret, c. d., s. 247

²⁷³ VINEN, Richard, c. d., s. 167

²⁷⁴ THATCHEROVÁ, Margaret, c. d., s. 247

²⁷⁵ *The Times*, 21. července 1984.

²⁷⁶ Tamtéž, 14. července 1984.

NDLS ze strany *British Steel*, znovu pravým důvodem byla podpora horníků. Rozdíl byl v tom, že tentokrát nikoho příliš nevzrušovala, a i když byla o něco delší než první stávka, tak se zhroutila ze stejných důvodů jako ta první.²⁷⁷

V září a říjnu se rozpoutalo další drama, kdy se zdálo, že horníci jsou pouze krůček od vítězství ve stávce, i když znovu ne díky zásluhám NUM. Šlo o spor s Národní asociací důlních předáků, zástupců a inženýrů (*National Association of Colliery Overmen, Deputies and Shotfirers*; NACODS) čili odborů techniků odpovědných za chod šachet. Jednalo se o tradičně umírněné odbory, které se nepřidaly ke stávce. Nicméně v průběhu stávky se kvůli odlišnému přístupu místních ředitelů šachet začaly objevovat problémy. Někteří ředitelé trvali na tom, že aby předáci dostali zapláceno, tak musí projít hlídkovými liniemi, což musela být pro kohokoliv velmi nepříjemná zkušenost. Jiným ředitelům stačilo, pokud se předáci pouze pokusili projít hlídkami a když se to nepodařilo, tak dostali stejně zapláceno.²⁷⁸ V srpnu se uskutečnilo jednání mezi NCB a NACODS, kde se měl tento problém vyřešit a vedení NACODS souhlasilo, že všichni předáci budou muset procházet hlídkami, pokud chtějí dostat plat. Tato dohoda se uzavřela bez přítomnosti prezidenta NACODS Kena Sampeyho, který byl toho času na dovolené.²⁷⁹ Když se vrátil, tak dohodu zamítl, podle MacGregora to udělal na rozkaz TUC, který si tím přál dosáhnout vítězství horníků, bez toho, že by se jednalo o vítězství Scargilla.²⁸⁰

Další jednání k ničemu nevedla a vedení NACODS se rozhodlo uspořádat hlasování, zda jít do stávky. Dne 28. října 80 % předáků hlasovalo pro stávku, její začátek by ustanoven na dvacátého pátého října.²⁸¹ To vládu a NCB vyděsilo, předáci a důlní inženýři byli ze zákona povinni kontrolovat stav šachet, bez této kontroly by doly nesměly fungovat. Hrozilo, že stávka předáků si vynutí i uzavírku pracujících šachet a tím notně sníží zásoby uhlí a dopomůže k výhře NUM. Vláda diskutovala, jestli by se NACODS nedali nahradit horníky, kteří měli splněné předákovské zkoušky a členy Britské asociace důlních manažerů (*British Association of Colliery Management*; BACM). Ale dospělo se

---

²⁷⁷ THATCHEROVÁ, Margaret, c. d., s. 250

²⁷⁸ *No.10 record of conversation (MT-Walker-MacGregor-Gregson-Butler-Turnbull) [miners' strike: NCB talks with TUC, involvement of ACAS, NACODS, ending the dispute, redundancies and closures, civil law, working miners, criminal offences, media, communities, open cast mining, structure of the coal industry] [declassified 2014], 23. září 1984.*

²⁷⁹ MACGREGOR, Ian, c. d., s. 274.

²⁸⁰ Tamtéž, s. 277.

²⁸¹ WALKER, Peter, c. d., s. 175.

k názoru, že jejich počty by nestačily.²⁸² Ian MacGregor ve svých pamětech tvrdí, že stávka NACODS v žádném případě neohrožovala vítězství vlády a NCB, neboť ve většině šachtách nebyli předáci stejně potřeba, protože nepracovali a prý obdržel záruky, že nottinghamští předáci se ke stávce nepřidají.²⁸³ Je dost možné, že je to jeho snaha se ukázat tvrdším, než ve skutečnosti byl, protože se nezdá, že toho času kdokoliv ve vládě považoval stávku předáků něco, co by se dalo ustát. Nakonec prý samotná Thatcherová dala MacGregorovi příkaz, aby uzavřel s NACODS dohodu.²⁸⁴

NCB uzavřel dohodu s NACODS den před začátkem stávky. V ní ustoupil v otázce překračování hlídkových linií, takže předáci již nemuseli přes stávkující, pokud chtěli plat, zřídil poradní radu, která měla přezkoumávat všechny rozhodnutí ohledně uzavírání dolů, ale ponechal si právo na finální rozhodnutí a odvolal uzavírku pěti šachet.²⁸⁵

Hrozící stávka NACODS byla posledním případem, kdy NUM mohla vyhrát stávku. Pokud by k ní došlo, vážně hrozilo uzavření všech šachet a postupné vyčerpání všech zásob uhlí. Po jejím odvolání hrál čas proti horníkům, neboť vláda díky práci v Nottinghamshiru měla takřka nevyčerpatelné zásoby uhlí. Zároveň se den poté, co byla odvolána stávka předáků, svalila na NUM další rána. Nejvyšší soud jí zabavil veškerý majetek.

Celé se to začalo sedmého srpna, kdy dvojice horníků podala na NUM žalobu za to, že označuje stávku jako oficiální, přestože nebyla vyhlášena podle pravidel NUM. Dvacátého osmého září jim soudce vyhověl a zakázal NUM mimo jiné dále označovat stávku jako oficiální.²⁸⁶ NUM se rozhodla držet Scargillova prohlášení, že „nezáleží, co soudci řekli nebo řeknou rozhodnutí konference je posvátné.“²⁸⁷ Vedení horníků se rozhodlo nařízení soudu ignorovat. Desátého října soudce Nicholls uvalil na NUM pokutu dvě stě tisíc liber a osobně Scargillovi nařídil zaplatit pokutu tisíc liber za pohrdání

---

²⁸² *No.10 record of conversation (MT-Walker-MacGregor-Gregson-Butler-Turnbull) [miners' strike: NCB talks with TUC, involvement of ACAS, NACODS, ending the dispute, redundancies and closures, civil law, working miners, criminal offences, media, communities, open cast mining, structure of the coal industry] [declassified 2014], 23. září 1984.*

²⁸³ MACGREGOR, Ian, c. d., s. 279.

²⁸⁴ Tamtéž, s. 281.

²⁸⁵ Tamtéž, s. 294.

²⁸⁶ *Hansard* 11. prosince 1984.

²⁸⁷ OTTEY, Roy, c. d., s. 42.

soudem. Scargillovi byla obsílka doručena přímo na konferenci TUC.²⁸⁸ Pokuta za Scargilla byla zaplacená anonymně, ale NUM svojí pokutu odmítla zaplatit.²⁸⁹ Roy Ottey na protest proti porušování zákonů rezignoval na svoje místo v NEC.²⁹⁰ Soud tedy nařídil zabavení majetku NUM.

Pro NUM to byla velká rána, přestože soudu nějakou dobu trvalo, než se podařilo najít finance NUM na kontech zahraničních bank. Peníze NUM byly nalezeny v Lucemburku, Dublinu a Curychu.²⁹¹ Výsledkem byla ztráta financí na placení hlídek, na náhrady za transport, na placení účtů kuchyní NUM ve vesnicích. Síla NUM byla ztrátou financí notně omezena. Nejhorší pro NUM bylo podle slov MacGregora, že „se neodmyslitelně zapletli do války se soudy, kterou nemohli vyhrát jejich normální taktikou.“²⁹² Rozhodnutí nezaplatit pokutu bylo typickým příkladem Scargilla vést stávkou jako spor s celým státním establishmentem a prosadit svou. Soudy se ale nedaly vyhlídkovat a peníze NUM byly zabaveny, ať Scargill si říkal, co chtěl. Nezaplatit pokutu byla asi největší Scargillova taktická chyba, kdy připravil své odbory o finance na účinné vedení stávky. Nebylo to ale žádným velkým překvapením, protože Scargill se na zabavení financí připravoval od začátku, jak dokládá přesunutí peněz na zahraniční konta, velmi však podcenil schopnost úřadů je dohledat.

Pro vládu nastal ten nejlepší scénář. Byla použita vládní legislativa, která měla omezit moc odborů a stalo se tak díky odborářům, kteří žalovali vlastní odbory. Tak bylo docíleno tlaku na NUM bez toho, že by vzniklo nebezpečí poštvání pracujících horníků proti vládě.

Aby říjnových ran pro NUM nebylo málo, dvacátého sedmého *Sunday Times* přinesly zprávu, že NUM jednala o poskytnutí financí s plukovníkem Kaddáfím. Roger Windsor, generální ředitel NUM, odjel do Libye vyjednávat o podpoře od tamějších odborářů. Už předtím se měl v Paříži setkat s představitelem tamějších odborů. „Musel to být vzácný exemplář, vzhledem k faktu, že plukovník Kaddáfí rozpustil veškeré odbory, hned jak se dostal k moci,“²⁹³ dodává k tomu jízlivě Thatcherová ve svých pamětech. V Tripolisu se poté Windsor setkal s libyjským diktátorem, který podle *The Times* měl

---

²⁸⁸ MACGREGOR, Ian, c. d., s. 226.

²⁸⁹ *The Times* 18. října 1984.

²⁹⁰ OTTEY, Roy, c. d., s. 137.

²⁹¹ *The Times*, 1. prosince 1984.

²⁹² MACGREGOR, Ian, c. d., s. 227.

²⁹³ THATCHEROVÁ, Margaret, c. d., s. 255.

být ochoten poskytnout NUM, až dvacet milionů liber.²⁹⁴ Pokusit se získat peníze od autoritářského vládce Libye byla neuvěřitelná pitomost a chyba ze strany NUM. Vedení NUM se snažilo tvrdit, že „účel návštěvy pana Windsora bylo vysvětlit pozici stávkujících odborářům v Libyi, jak NUM už provedla v padesáti zemích.“²⁹⁵ Tomu, ale nikdo nevěřil. Neil Kinnock okamžitě odsoudil snahy NUM. Premiérčina první reakce na tuto zprávu byla „naprostá nevíra“, že Scargill by zašel tak daleko.²⁹⁶

Scargill se evidentně velmi přepočítal. Proti sobě a NUM poštvál veřejnost, TUC i řadové odboráře. Byl nucen odvolat i své prohlášení, že „NUM přijme pomoc od jakéhokoliv mezinárodního zdroje.“²⁹⁷ Rozhodnutí požádat o pomoc Kaddáfího se jeví ještě naivnější ve světle toho, že v dubnu 1984 kulka, která přilétla z Lybijské ambasády v Londýně, zabila policistku. To vedlo pobouření veřejnosti a diplomatické roztržce mezi Británií a Libyí, která skončila vyhoštěním Libyjských diplomatů a uzavřením ambasády. Rozhodnutí Scargilla žádat o peníze právě Libyjce, zrovna za těchto okolností, ukazuje, že příliš některé své kroky nepromýšlel. To ho dovedlo k sebediskreditaci a odlivu veřejného mínění od horníků. Nakonec NUM veškeré peníze od Kaddáfího oficiálně odmítla.²⁹⁸

Libye nebyla jedinou zemí s autoritářskou vládou, která se snažila financovat NUM. Peníze NUM přijala ze Sovětského svazu, jako „dobrovolnou podporu“ od tamějších horníků. Peníze přišly i ze Sověty kontrolovaného Afghánistánu a dalších sovětských satelitů.²⁹⁹ K jisté podpoře horníků došlo i z Československa. Na přelomu září a října přicestovalo do Československa čtyřicet dospělých a třicet osm dětí z hornických rodin na rekreaci. „Na výzvu Světové odborové federaci a z vlastní iniciativy pomáhají [čeští horníci] strádajícím rodinám horníků, kteří už pře půl roku bojují proti hromadnému propouštění, finančními podporami, zásilkami potravin a oděvů, pozváním k rekreaci dětí a rodin,“³⁰⁰ uvedlo Rudé Právo. Na rozdíl od Libyjského dobrodružství se „dobrovolná“ podpora ze zemí východního bloku dala očekávat a ani nebyla příliš skryta, takže

---

²⁹⁴ *The Times*, 24. prosince 1984.

²⁹⁵ Tamtéž, 29 října 1984.

²⁹⁶ Tamtéž.

²⁹⁷ Tamtéž.

²⁹⁸ Tamtéž.

²⁹⁹ THATCHEROVÁ, Margaret, c. d., s. 255.

³⁰⁰ Rudé právo 1. listopadu 1984.

negativní ohlas byl minimální. Ukazuje ale rozšířenost aktivit NUM, která nutně potřebovala peníze, zvláště poté co jí byly soudem zabaveny.

3.4 Postoj TUC a strategie NCB

Nový generální tajemník TUC, Norman Willis, pronesl třináctého dubna řeč před shromážděním horníků. V ní „odsoudil hlídkové násilí v nejsilnějších slovech, které do té doby použil odborářský vůdce.“³⁰¹ Odsoudil výjevy na hornických transparentech, které ukazovaly střely z cihel a zápalné lahve. „Jakékoliv násilí, řekl, oslabuje věc horníků a pouze posiluje nepřátele odborů.“ Svou řeč nedokončil, hlasité výkřiky „Arthur Scargill sem, Willis pryč“ a „Jidáš“ ho umlčely. Za jeho zády se na řečništi spustila katovská oprátka.³⁰² Byl to dobrý příklad toho, jak moc se vztahy mezi odbory sesypaly. I když většina ostatních odborářů si nepřála porážku horníků, zároveň je Scargill čím dál víc tím štvál a chování horníků vrhalo špatné světlo na celé odborové hnutí. Naopak radikální horníci začali považovat jakoukoliv kritiku, i sebeoprávněnější, což kritika násilí bezpochyby byla, jako zradu. To vedlo pomalu ale jistě k situaci, kdy si i odboráři začínali přát prohru Scargilla a jeho blízkých. Už na začátku stávkový si jeden z předních vůdců TUC, který ale zůstal v anonymitě, stěžoval *The Times*: „Problém je, že pokud vyhraje Arthur Scargill, je to vítězství pro Národní unii horníků, pokud prohraje, je to porážka pro všechny.“³⁰³ Jeden ze státních úředníků tvrdil: „Vzpomínám, jak mi jeden z odborových předáků řekl, že pokud nezničíme Scargilla tak nám to nikdy neodpustí.“³⁰⁴ To Toryům vyhovovalo, jak vzpomínal William Whitelaw: „Arthur Scargill,... udělal mnoho chyb, zvláště v tom jak se choval k vlastním členům. Kvůli tomu rozdělil vlastní odbory a ztratil podporu mnoha svých kolegů v odborovém hnutí. Z jeho pohledu to byla fatální chyba.“³⁰⁵

Není tedy divu, že se představitelé TUC rozhodli zasáhnout a vyřešit stávkou vyjednáváním, tak aby zachránili tvář horníků, ale zabránili tomu, aby se to dalo interpretovat jako vítězství Scargilla. Jednalo se o poslední pokus dosáhnout smíru mezi NCB a NUM negociacemi. Po sérii jednání přímo mezi NCB a NUM, která ztroskotala,

---

³⁰¹ *The Times*, 14. listopadu 1984.

³⁰² Tamtéž.

³⁰³ Tamtéž, 2. dubna 1984.

³⁰⁴ VINEN, Richard, c. d., s. 153.

³⁰⁵ WHITELOW, William, *The Whitelaw Memoirs*, London 1989, s. 254.

se snažila vše vyřešit ACAS. Mezi osmým a třicátým prvním říjnem vedla sérii jednání, která ale všechna uvízla na mrtvém bodě. Do této situace se rozhodl vstoupit TUC a převzít roli prostředníka osobně. Thatcherová k tomu byla velmi skeptická. Problém byl, že TUC požádal o schůzku přímo s vládními představiteli, což by mohlo narušit vládní politiku nezasahovat přímo do průmyslového sporu a tvářit se, že je to čistě mezi NCB a NUM, zároveň se jí „ani v nejmenší míře nechtělo zvat do čísla 10 představitele TUC, staré politické makléře.“³⁰⁶ Walker jí přesvědčil argumentem, že odmítnutí setkat se s předáky TUC by působilo příliš zatvrzele.³⁰⁷

Pátého prosince se tedy Walker a Tom King, ministr pro zaměstnanost, sešli s odborovými předáky. Norman Willis se dohodl s Walkerem, že TUC bude jednat s přímo s NCB a vypracuje kompromisní dokument. Problém byl, že se tak dělo bez účasti NUM. Přesto se TUC podařilo téměř dosáhnout úspěchu. NCB měla vyprodukovat dokument, který by tvořil základ vyjednávání. Walker s MacGregorem dohodl, na jakých principech by měl takový dokument stát a jak zabránit změně dosavadní politiky. Walker dostal dokument pouhých několik minut před začátkem jednání a zhrozil se. „Byl to výmysl toho nejhoršího druhu, který by dovolil Arthuru Scargillovi, aby si ho interpretoval po svém“³⁰⁸ Walker urychleně telefonoval MacGregorovi a zakázal mu ho předložit. Další den Walker kompromisní návrh sepsal sám.³⁰⁹

Během vyjednávání nastala ještě jedna situace, kdy Walker zasahoval. Bylo kvůli tomu, že s MacGregorem dohodl na změnách v návrhu a MacGregor s nimi souhlasil. Poté ale změnil názor a chtěl dokument nechat při starém. Walker mu skrze premiérku nařídil udělat domluvené změny. Tento dokument poté byl předložen NUM a promptně zamítnut.³¹⁰

Bylo to poslední vyjednávání za dobu stávků, neboť pokaždé, když začaly negociace, poklesl počet horníků vracejících se do práce, protože horníci si přirozeně nechtěli získat status stávkokaze, pokud byla šance, že se konflikt vyřeší jinak. Jak čísla pracujících horníků pomalu stoupala, tak se zdálo, že zhroucení stávků je pouze otázkou

---

³⁰⁶ THATCHEROVÁ, Margaret, c. d., s. 257.

³⁰⁷ WALKER, Peter, c. d., s. 177.

³⁰⁸ Tamtéž.

³⁰⁹ Tamtéž.

³¹⁰ Tamtéž.

času a NCB ztratila o vyjednávání zájem. Místo toho před vánoci zahájila velkou kampaň za návrat do práce.

NCB pomáhal plánovat PR kampaň Tim Bell, který byl předsedou *Saatchi and Saatchi*, reklamní agentury, která organizoval velmi úspěšné volební kampaně Toryů v letech 1979 a 1983.³¹¹ V listopadu NCB zahájil svůj „Velký tlak“, kdy byly posílány horníkům dopisy, snažící se vysvětlit pozici NCB,³¹² v novinách byly publikovány velké reklamy upozorňující na bonusy, které horníci mohou získat, pokud začnou pracovat před Vánoci a že další vyjednávání se už nebude konat.³¹³ NCB také nakoupila autobusy, které „obrnila“, aby je chránila před kameny a ty poté používala ke svozu horníků.³¹⁴ To vedlo k růstu navracejících se do práce. Například na shirebrookskou šachtu se v listopadu vrátilo 1085 lidí, předchozí rekord byl v říjnu, kdy se vrátilo 194.³¹⁵ V celém Severním Derbyshiru se v listopadu vrátilo do práce 3772 horníků a v prosinci 4056, předchozí nejvyšší návrat byl v říjnu, kdy se vrátilo 863.³¹⁶ V Skotsku na začátku září pracovalo pouhých 205 lidí, v listopadu se toto číslo zvýšilo na 2242.³¹⁷ Jednalo se o velké úspěchy, které jasně signalizovaly, že se stávka pomalu hroutí. Horníci byly již unaveni vleklou stávkou a chtěli získat ztracené peníze, zároveň klesala jejich důvěra ve vlastní vedení. Scargill pravidelně vyhlášoval, že vládě zbývají pouhé tři týdny zásob. Když dvacátého devátého prosince Peter Walker veřejně vyhlásil, že zásoby uhlí jsou na takové úrovni, že nehrozí výpadky elektřiny po celý rok 1985, byla to strašlivá rána pro morálku stávkujících horníků.³¹⁸

3.5 Zimní měsíce, život horníků za stávky a konec stávky

Není divu, že před zimou se zvýšil počet horníků, kteří se vraceli do práce. Po zhruba devíti měsících ušlých zisků se životní standardy hornických rodin prudce zhoršily. Rodiny, které předtím žily v relativní pohodě, si musely začít zvykat na nouzi a jiný životní styl. První měsíce, kdy rodiny mohly ještě sáhnout do svých úspor, nebyly

---

³¹¹ MACGREGOR, Ian, c. d., s. 255.

³¹² Tamtéž, s. 326.

³¹³ Tamtéž, s. 329.

³¹⁴ Tamtéž, s. 325.

³¹⁵ MACGREGOR, Ian, c. d., s. 324.

³¹⁶ Tamtéž, s. 326.

³¹⁷ Tamtéž, s. 327.

³¹⁸ THATCHEROVÁ, Margaret, c. d., s. 258.

ještě nijak hrozné, stejně tak letní měsíce, kdy bylo hezky a některým horníkům stávka připomínala spíše dlouhou dovolenou.³¹⁹ Pomalu, ale jistě stres stávky a žádného či mizivého výdělku začal na horníky působit. „Bylo to stejné, jako kdybych byl znovu nezaměstnaný. Tehdy za ty tři měsíce mi začínalo strašit ve věži. Tentokrát jsem začínal být už naprosto šílený, ve skutečnosti jsem byl připravený na Middlewood [psychiatrická nemocnice v Sheffieldu],“³²⁰ stěžoval si jeden ze stávkujících. Některé rodiny opravdu dřely bídu z nouzí. „Rodiny jsou hladové, vím, že jedna z paní, co dochází do školy, aby tam dělala lehčí práce, jí brambory a pečené fazole a vypadá podvyživeně, má všechny znaky podvýživy,“³²¹ vyprávěla učitelka z Armthorpe. „Dostáváme 7.33 liber týdně, musíme zaplatit 1.33 týdně za garáž, 50 pencí týdně za vodu a asi 2.50 až 3 libry týdně za světlo,“³²² vyprávěla hornická manželka. Rodiny si musely odpustit, některá jídla: „Žili jsme bez masa, kromě toho, které jsme dostali v potravinových balíčcích. Žili jsme bez slaniny, vajec, ovoce. Více méně jsme přežívali na konzervách.“³²³ Někteří nahrazovali maso díky pytláčení: „Roche Abbey, pozemek lorda Scarborougha, je nedaleko odtud. Jeden nebo dva z nás tam chodili chytat králíky a lovit bažanty.“³²⁴ Matka dvou stávkujících horníků vzpomínala, jak viděla dítě, které mělo místo plen pouze špinavé hadry.³²⁵ I Thatcherová uznala, že některé hornické rodiny to měly těžké: „Nápadné byly ekonomické těžkosti, jež pan Scargill dvou zatvzlostí uvalil na vlastní stoupence. Říkali mi, že horníci vykopávají na polích řepu, aby nakrmili sebe i své rodiny.“³²⁶ Nejhůře na tom byli svobodní mladí horníci. Ti žili sami bez manželek, které by mohly je podporovat svým zaměstnáním, a nedostávali žádné příspěvky na rodinu.³²⁷ Byli to nejčastěji právě tito muži, kteří byli „dotlačeni Thatcherovou na hlídkovou linii, aby měli co do pusy.“³²⁸ I když strádání těchto lidí bylo na Británii relativně velké, každý se mu mohl snadno vyhnout tím, že šel do práce.

Aby vydrželi dlouhou stávku, hornické komunity se semkly dohromady. Ve vesnicích začaly být organizovány výbory pověřené zajišťováním sbírek, rozdáváním

---

³¹⁹ VINEN, Richard, c. d., s. 174.

³²⁰ STEYNE, David – GIBBON, Peter, c. d., s. 105.

³²¹ SAMUEL, Raphael – BLOOMFIELD, Barbara – BOANAS, Guy, c. d., s. 182.

³²² Tamtéž, s. 184.

³²³ STEYNE, David – GIBBON, Peter, c. d., s. 210.

³²⁴ Tamtéž, s. 222.

³²⁵ SAMUEL, Raphael – BLOOMFIELD, Barbara – BOANAS, Guy, c. d., s. 107.

³²⁶ THATCHEROVÁ, Margaret, c. d., s. 253.

³²⁷ STEYNE, David – GIBBON, Peter, c. d., s. 203.

³²⁸ SAMUEL, Raphael – BLOOMFIELD, Barbara – BOANAS, Guy, c. d., s. 128.

balíčků, pořádáním společenských akcí jak pro děti tak dospělé. Ve většině vesnic vznikly veřejné kuchyně, kam mohli horníci docházet pro levné jídlo či jídlo zdarma. Většina těchto aktivit byla organizována ženami a matkami stávkujících horníků, které se zorganizovaly do spolku Ženy proti uzavírání šachet (*Women Against Pit Closures; WAPC*) a brzy se ukázaly jako velmi výkonné. V jedné vesnici si horník liboval: „Je tu spousta života, koncerty a další věci. Pak jdeme každý na jiné místo., pár z nás jde dneska pařit.“³²⁹ Místní pobočky WAPC organizovaly rozvážku potravinových balíčků, které obsahovaly „základní věci jako cukr, čaj, margarín, sádlo, pár brambor a pár cibulí.“³³⁰ Mezi nejrůznější aktivity pro děti horníků a stávkující patřily „diskotéky, ragbyové turnaje, párty, šipkařské turnaje.“³³¹

K velkému překvapení horníků se k nim chovaly vlídně společnosti, od kterých by to nikdy nečekali. Banky a hypotéční společnosti pozastavovaly splátky půjček či měnily splátkové kalendáře, tak aby stávkující mohli splácet. Stejně tak se chovaly televizní společnosti, od kterých měli své přijímače koupené na leasing. Obchody často darovaly prošlé věci horníkům zadarmo.³³² Díky této solidaritě se horníkům dařilo ve stávce vytrvávat a menšit těžkosti, se kterými se museli potýkat. „Pokud kdokoliv má jakýkoliv problém, odbory ho vyřeší nebo někdo jiný vypomůže, lidé jako vaši sousedi,“³³³ chválil si jeden z účastníků stávky. „Moje nejlepší vzpomínky ze stávky budou na ženy a na to co tady dokázaly,“ říkal další.

Toto semknutí mělo ale i své stinné stránky. Do jisté míry sloužilo jako způsob, jak dostat horníky na stávkové linie. „Aktivní hlídky neměly málo peněz nebo zásob. Peníze ze sbírek a potravinové balíčky směřovaly hlavně k nim a nemilitantní horníci byli ponechání, aby se starali sami o sebe,“³³⁴ stěžovali si premiérce členky Kampaně hornických žen za návrat do práce (*Miners' Wives Back to Work Campaign*). Stávka začala pomalu vyhrocovat vztahy v hornických vesnicích, kdy s tím, jak narůstal počet horníků, navracejících se do práce, tak se obě skupiny začaly nenávidět. Také umírnění stávkující, kteří nechodili do práce, buď z úcty ke svým odborům, nebo ze strachu, ale odmítali jít hlídkovat, se stávali terčem despektu militantních horníků. „Odbory je měli

---

³²⁹ Tamtéž, s. 199.

³³⁰ STEYNE, David – GIBBON, Peter, c. d., s. 38.

³³¹ SAMUEL, Raphael – BLOOMFIELD, Barbara – BOANAS, Guy, c. d., s. 128-133.

³³² Tamtéž, s. 204-206.

³³³ Tamtéž, s. 201.

³³⁴ *No.10 record of conversation (MT-Miners' Wives Back to Work Campaign representatives) [miners' strike] [declassified 2014]*, 19. září 1984.

chytit za flígr a dotáhnout je tam [na hlídkovou linii- O. Š.],³³⁵ stěžoval si jeden z radikálních horníků. Problém byl, že počet horníků prostě sedících doma převyšoval počet hlídek. MacGregor ve svých pamětech tvrdí, že hlídkování se neúčastnilo víc, než deset procent horníků.³³⁶ Je otázkou, zda je to pravda, protože nikde jinde se mi toto konkrétní číslo nepodařilo ověřit. Co je ale jisté, že počet stávkujících doma převyšoval počet hlídek.³³⁷

Nenávist mezi pracujícími a stávkujícími horníky však mnohokrát převyšovala jakoukoliv nevraživost mezi hlídkami a těmi, co prostě zůstali doma. Začali se množit zprávy o rozdělených vesnicích i rodinách kvůli stávce. Dobrým příkladem byla vesnice Keresley, kde se hned na začátku stávky místní pobočka NUM nepohodla a rozdělila na dvě nesmiřitelné poloviny. Následně se na dvě poloviny rozdělila celá vesnice.³³⁸ Pracující horníci se začali shromažďovat v jedné hospodě stávkující v druhé. „V Keresley očekáváte problémy pořád. Pokud jsou ve skupině tak na vás pořvávají a křičí,³³⁹ stěžoval si jeden z pracujících horníků. Nenávist zasáhla i rodiny. „Můj bratr je policajt a nemluvili jsme spolu pět měsíců, přestože bydlíme ve stejném domě. Teď spolu trochu mluvíme, kvůli mámě, ale pořád je cítit napětí,³⁴⁰ popisoval stávkující svoji situaci. Rozhodně nebyl jediný, kdo se ocitl v podobné situaci. Manželku pracujícího horníka přestali navštěvovat její setry provdané za horníky ve stávce.³⁴¹ Jedna matka horníka pravidelně nadávala a vylívala zlost na pracující horníky. Její příbuzní jí nedokázali říct, že její syn se do práce vrátil už před měsícem.³⁴² Další matka poté, co se dozvěděla, že její syn pracuje, tak ho vyhodila z domu.³⁴³ I Vánoce byly poznamenány nevraživostí mezi horníky. Jedna z žen v WAPC vzpomínala, jak jí zarmoutilo, když hlavní dárek při komunálním rozdávání dárků, což byly sáně, dostalo dítě pracujícího horníka.³⁴⁴ Jeden ze stávkujících rozesílal vánoční přání s textem: „Přeju všem v Cannock Chase veselé Vánoce, kromě Tonyho Morrise, který je špinavý zasraný stávkokaz.“³⁴⁵ Roy Ottey zase vzpomínal, jak potkal dva bratry, jednoho stávkujícího druhého pracujícího, kteří

---

³³⁵ STEYNE, David – GIBBON, Peter, c. d., s. 108

³³⁶ MACGREGOR, Ian, c. d., s. 204.

³³⁷ OTTEY, Roy, c. d., s. 2

³³⁸ Tamtéž, s. 90.

³³⁹ *The Times*, 8. října 1984.

³⁴⁰ SAMUEL, Raphael – BLOOMFIELD, Barbara – BOANAS, Guy, c. d., s. 196.

³⁴¹ *The Times*, 16. května 1984.

³⁴² VINEN, Richard, c. d., s. 173.

³⁴³ *The Times*, 8. října 1984.

³⁴⁴ SAMUEL, Raphael – BLOOMFIELD, Barbara – BOANAS, Guy, c. d., s. 136

³⁴⁵ Tamtéž, s. 127.

přísahali, že spolu už nikdy nepromluví.³⁴⁶ Zvýšil se i počet rozvodů, kdy se rozpadla manželství, v nichž manželka nutila manžela vrátit se do práce. Pod tlakem stávký se však rozpadala i manželství, ve kterých oba souhlasili se stávkou.³⁴⁷

Je jasné, že horníci, kteří mluvili o svornosti a semknuté komunitě, měli na mysli hlavně skupiny militantních horníků. Ti se opravdu semkli a pomáhali si vydržet dlouhou stávku. V některých oblastech se do této skupiny počítaly celé vesnice. Nicméně ve většině oblastech to bylo složitější - ve skutečnosti celé komunity a rodiny byly stávkou rozervány. Kontrast mezi soudržností stejně smýšlejících a příkopem mezi těmi na opačných stranách sporu byl nesmírný. Nepřátelství vzniklé době stávký přetrvávalo ještě dlouhá léta po jejím ukončení.

Zima na přelomu let 1984 a 1985 byla velmi mírná. Díky tomu se při topení spotřebovalo mnohem méně uhlí, než horníci doufali. Pod devíti měsíci byla většina horníků vyčerpaná a demoralizovaná, poslední naděje se upíraly právě k zimním měsícům. Poté, co se zima ukázala být nezvykle teplou, a Walker ohlásil, že žádné výpadky proudu nebudou, se horníci začali hromadně vracet do práce. Zdá se, že někteří stávkující se přemáhali vydržet do Vánoc jako do jakési pomyslné hranice, po které se můžou vrátit s vzprímeně do práce.³⁴⁸ Také pomohlo, že se skupiny přátel začaly organizovat a vracely se do práce společně, čímž zmenšily strach a odpor k přechodu hlídkových linií i odsouzení okolí.³⁴⁹ Horníci byli morálně, fyzicky i finančně vyčerpaní. „Lidé říkali, že jsou připraveni na dalších dvanáct měsíců, ale když na to došlo, tak nebyli,“³⁵⁰ stěžoval si stávkující. Finance představovaly občas hlavní důvod, proč se horníci vraceli do práce. „Podporoval jsem stávku, jak dlouho to šlo, ale nemohl jsem zbankrotovat. Má žena hrozila, že mě opustí,“³⁵¹ vysvětloval jeden z horníků. „Rodiny vyčerpaly své úspory, zpeněžily své pojistky a dostaly se do hrozivých dluhů, nezaplacené účty za plyn a elektřinu, odložené hypotéky, katalog účtů byl ,dlouhý míli,“³⁵² popisoval historik Samuel situaci horníků ke konci stávký.

---

³⁴⁶ OTTEY, Roy, c. d., s. 122.

³⁴⁷ SAMUEL, Raphael – BLOOMFIELD, Barbara – BOANAS, Guy, c. d., s. 186.

³⁴⁹ THATCHEROVÁ, Margaret, c. d., s. 258

³⁵⁰ STEYNE, David – GIBBON, Peter, c. d., s. 145.

³⁵¹ *The Times*, 8. října 1984.

³⁵² SAMUEL, Raphael – BLOOMFIELD, Barbara – BOANAS, Guy, c. d., s. 6.

Nelze ale svést návrat horníků do práce pouze na finanční těžkosti. Někteří byli přesvědčeni kampaní NCB, jak nadšeně hlásil jednomu z šéfů NCB navracející se horník: „Vrátil jsem se, protože jsem dostal váš dopis, pane, a najednou jsem si uvědomil, že Scargill mně nemůže zakázat pracovat.“³⁵³ Hlavní důvod, proč stávka neuspěla byl v tom, že „solidarita pracujících třídy“ neexistovala. Je otázkou, zda vůbec byla někdy něčím než pouhou frází, ale v roce 1984 byla už jen zbožným přáním. Horníci chtěli vydělávat na sebe, mít se dobře a blíž k jejich představě ideálního života byla Gormleyho vize bohatých a spokojených horníků, než vize Scargilla, kdy horníci byli předsunutou hlídkou boje za socialismus. To narušilo stávku hned ze začátku, kdy se ke stávce odmítla přidat dobře zaopatřená oblast Nottinghamshireu. Stará loajalita k odborům ale umírala pomalu a tak většina horníků odmítla překročit posvátnou hlídkovou linii. Jak se stávka prodlužovala, tato loajalita začala vyprchávat, zvláště po násilnostech v hornických vesnicích, zapletení se s Kaddáfim a poté, co se Scargillovy sliby, že zbývá uhlí pouze na tři týdny, ukázaly jako naprosto nepodložené. NUM ztratila úctu svých řadových členů a ti se logicky rozhodli dát přednost svým vlastním zájmům. Militantní horníci byli šokováni. „Pracující třída je rozdělená. Existuje pracující třída, která si myslí, že není pracující třídou,“³⁵⁴ stěžoval si jeden z radikálních horníků. „Všichni máme být pracující třídou, tak proč nedokážeme držet pohromadě,“³⁵⁵ zoufal si další. Necháпали, jak uvedli *The Times*, že „ambice pana Scargilla byly poraženy odboráři, kteří vlastní domy, hypotéky a úspory.“³⁵⁶ Nějaká „solidarita pracujících třídy“ je nezajímala.

Dvacátého osmého února se vrátila do práce nadpoloviční většina horníků.³⁵⁷ Historik Richard Vinen tvrdí, že to číslo bylo nadnesené a chvíle, kdy pracovala většina horníků, nastala až pár dní potom.³⁵⁸ Nicméně je to celkem jedno. Důležité bylo, že chvíle, kdy pracovala většina horníků, byla pro vládu obrovským vítězstvím, které také dokazovalo, že většina horníků si stávku nepřeje. Vláda si byla jistá, že nyní může stávka probíhat, jak dlouho chce, uhlí nedojde. To mimochodem nevypovídá nic dobrého o výkonosti uhelného průmyslu, pokud půlka horníků dokázala pokrýt potřeby celé země. Konec stávky se prudce blížil.

---

³⁵³ MACGREGOR, Ian, c. d., s. 326.

³⁵⁴ STEYNE, David – GIBBON, Peter, c. d., s. 48.

³⁵⁵ Tamtéž, s. 78.

³⁵⁶ *The Times* 28. února 1985.

³⁵⁷ Tamtéž.

³⁵⁸ VINEN, Richard, c. d., s. 171.

Třetího března se konala Zvláštní konference NUM. Paradoxně tam proti sobě stály dvě skupiny militantních horníků. Horníci z jižního Walesu a z Durhamu, kde bylo ve stávce pořád asi devadesát procent horníků, si přáli ukončení stávky. Věděli, že i u nich je stávka na pokraji zhroucení a chtěli se vrátit s hlavou vztyčenou a ne postupně po jednotlivcích.³⁵⁹ Proti tomu byli Scargillovci, kteří si přáli dovést stávku až do hořkého konce nebo aspoň získat amnestii pro propuštěné horníky během stávky. To ale NCB naprosto vyloučil.³⁶⁰

Nakonec nezbylo Arthuru Scargillovi nic jiného, než aby vyšel na ulici a vyhlásil před skupinkou nejvěrnějších z věrných konec stávky. Konference delegátů hlasovala celkem těsně. 98 Hlasů pro ukončení stávky oproti 91 k pokračování ve stávce.³⁶¹ Jedna z nejdůležitějších stávek moderních britských dějin byla u konce.

---

³⁵⁹ *The Times*, 27. února 1985.

³⁶⁰ Tamtéž, 28. února 1985.

³⁶¹ Tamtéž, 4. března 1985.

Čtvrtá kapitola

Následky stávky

Není pochyb, že stávka horníků, trvající téměř přesně rok, se stala přelomem v britských pracovních vztazích, vývoji odborového hnutí a v prosazování thatcherovských reforem. Moc odborů se ocitla na ústupu. Po poražení stávky, vedené jednou z nejmocnějších odborářských organizací, která v minulosti dokázala zhatit plány jedné vlády a poté ji dokonce donutit k pádu, všem jako by spadly klapky s očí. Vláda dokázala, že je schopna prosadit svou politiku i přes silnou mimoparlamentní opozici. Od té doby nastal pád síly odborů.

K velkému MacGregorovu zhnusení se horníci navrátili do práce s vlajícími transparenty a pochodovou hudbou.³⁶² K velké nespokojenosti některých vládních představitelů Walker po ukončení stávky zakázal „škodolibost“.³⁶³ Například Norman Tebbit, ministr pro obchod a průmysl, si stěžoval, že: „Je škoda, že vláda nezískala skoro žádný politický zisk z toho, co bylo nejdůležitější politickou událostí za celý čas, co jsem strávil v politice.“³⁶⁴ Nicméně to bylo celkem rozumné rozhodnutí. Nejde předpokládat, že by vláda vytěžila nějaký velký politický potenciál z toho, že by otáčela nožem v ráně zuboženým horníkům.

Někteří horníci se snažili tvrdit, že stávka byla úspěšná, neboť zpomalila uzavírání šachet a navrátila horníkům hrdost.³⁶⁵ To samozřejmě byl naprostý sebeklam. Vláda a NCB po porážce NUM získali volnou ruku k restrukturalizaci uhelného průmyslu. Bezprostředně po stávce bylo uzavřeno na čtyřicet šachet, z průmyslu odešlo třicet osm tisíc lidí, dalších dvanáct tisíc odešlo během stávky. Zde se samozřejmě změny v uhelném průmyslu nezastavily. Docházelo k postupnému uzavírání dalších a dalších šachet a propouštění dalších a dalších lidí. I když vládní sliby o růžové budoucnosti britského uhelného průmyslu byly myšleny upřímně, problém byl, že tehdy si nikdo neuvědomoval, že uhlí je surovinou minulosti. Analýzy vlády a NCB, na kterých byla předpověď pro uhelný průmysl založena, silně nadhodnocovaly budoucí spotřebu uhlí.³⁶⁶ Úpadek

---

³⁶² MACGREGOR, Ian, c. d., s. 358.

³⁶³ WALKER, Peter, c. d., s. 180.

³⁶⁴ TEBBIT, Norman, *Upwardly Mobile*, London 1988, s. 238.

³⁶⁵ VINEN, Richard, c. d., s. 154.

³⁶⁶ Srv., <http://margaretthatcher.org/archive/1984PREM19.asp> [18.03.2014 14:22].

britského uhelného průmyslu nešel zastavit. V dubnu 2013 v celé Británii fungovaly pouze tři hlubinné šachty.³⁶⁷

Důležitější, než úpad britského uhelného průmyslu byl důsledek, který stávka měla na odborové hnutí. „Margaret Thatcherová nezlomila pouze stávku, ale i kouzlo. Parlament znovu získal svou suverenitu,“³⁶⁸ tvrdí Tebbit. A má do jisté míry pravdu. Stávka ukázala, že ani tak mocné odbory, jakými NUM určitě byla, nedokáží dlouhodobě vzdorovat umíněné vládě ochotné jít do tvrdého konfliktu a masivně nasadit policii. Co také ale stávka ukázala, byla rozdrobenost odborového hnutí. Pokud by se odbory sjednotily a plně podpořily NUM a vydržely v tomto děle než pár dnů, poté by nejspíš i vláda Thatcherové byla nucena ustoupit. To se ale nikdy nestalo. Slovní podpory se sice horníkům dostávalo až až, ale kromě bojkotu uhlí železničáři se žádná velká podpora nezhmotnila. Stávky dokařů byly projektem jejich předáků a neuspěly kvůli tomu, že řadoví členové netušili, proč by měli ve stávce pokračovat. Hrozící stávka NACODS byla spíše o problémech týkající se přímo nich, než o podpoře NUM. Jakmile byly problémy vyřešeny, hrozba stávky opadla.

Některé odbory byly přímo nepřátelské k NUM, například oceláři, kteří nechtěli ohrozit vlastní pracovní místa kvůli Scargillově politické stávce. Materiální zaopatřenost byla pro většinu mnohem důležitější než nějaká „solidarita pracujících“, proto se umírněné elektrikářské odbory, kteří měli svá místa jistá, odmítly do konfliktu jakkoliv míchat. Konec konců to vyvolalo rozkol v samotné NUM, kde horníci z Nottinghamshireu, dobře zaopatření a s lepším výhledem do budoucnosti, pracovali po celou dobu stávky a velmi přispěli k její porážce. To vše ukázalo na nejednotnost odborů a tím i úpadek jejich moci. Bylo jasné, že stávka, která by mohla nějak ohrozit postavení vlády, je v budoucnu velmi nepravděpodobná.

Celkově hrozba stávek velmi opadla. V sedmdesátých letech kvůli stávkám Británie přišla o 13 milionů pracovních dnů. Po hornické stávce toto číslo rapidně kleslo. Mezi lety 1987 a 1990 Británie přišla o tři miliony pracovních dní.³⁶⁹

Porážka horníků nebyla úplně zadarmo. „Během finančního roku 1984-85 stávka snížila objem výroby, zhoršila platební bilanci, zhoršila nezaměstnanost, zvýšila veřejné

---

³⁶⁷ Srv., <http://www.theguardian.com/business/2013/apr/11/slow-death-coal-industry> [18.03.2014 14:22].

³⁶⁸ TEBBIT, Norman, c. d., s. 238.

³⁶⁹ FOWLER, Norman, *Ministers Decide*, London, 1991, s. 293.

výdaje a půjčky a podkopala libru.³⁷⁰ Růst ekonomiky se zpomalil a v roce 1984 dosahoval něco málo přes dvě procenta.³⁷¹ Nicméně to byla cena, kterou stálo za to zaplatit. Zhoršení bylo jen krátkodobé a porážka NUM znamenala klidnější pracovní poměry tím pádem i lepší podmínky pro investice. Británie přestala být národem mužů ve vlněných kabátcích, postávajících před továrnami okolo hořících košů, místo aby uvnitř pracovali.

Paradoxně porážka stávkou vládě na popularitě nijak nepřidala. Průzkumy ukazovaly, že se nachází 2% za Labouristickou stranou.³⁷² Ale byl to malý rozdíl který stál za to, že vláda mohla dokončit své reformy bez přílišného odporu. Pokračovalo se v privatizaci, reformě odborů a odbourávání podivností britského pracovního trhu. V 1989 byl zrušen NLDS. Toryové v roce 1987 vyhráli další volby. Levice byla demoralizovaná a neschopná pochopit, že se posunulo vnímání veřejnosti. Do velké míry to nastalo díky potlačení odborů. Thatcherová napsala: „Od roku 1972 do roku 1985 bylo v běžném povědomí lidí, že v Británii se dá vládnout pouze se souhlasem odborů.“³⁷³ Thatcherová tuto představu zničila a tím umožnila vládu parlamentu oproštěnou od tlaků odborů, která byla schopna lépe reflektovat přání většiny obyvatelstva.

---

³⁷⁰ LAWSON, Nigel, c. d., s. 160.

³⁷¹ Srv., <http://margareththatcher.org/document/105810> [18.03.2014 12:49].

³⁷² CRD briefing ("The Policing of the Miners' Dispute: 10th April 1984") [*miners' strike*] [declassified 2014], 10. dubna 1984.

³⁷³ THATCHEROVÁ, Margaret, c. d., s. 260

Závěr

Roční hornické stávka z let 1984-1985 je nepochybně jednou z přelomových událostí britské poválečné historie. Představuje mezník jak ve vývoji vztahů mezi odbory a vládou, tak v úspěšných snahy konzervativců reformovat Británii.

Stát blahobytu, tak jak ho ustanovil poválečný konsensus, potřeboval nutnou reformu již v sedmdesátých letech. Vzhledem k tomu, že každý pokus o reformu musela nutně doprovázet i reforma odborů, byl střet mezi odbory a toryi nevyhnutelný. Obzvláště důležitá byla porážka hornických odborů, které díky svým zakořeněným mýtům, sahajícím až ke stávce z roku 1926 a dále do minulosti, měly vysokou míru loajality členstva k vedení a díky tvrdé práci členské základny vzbuzovali spíše lítost, než nepřátelství veřejnosti. Silné postavení hornických odborů a spíše pozitivní vztah veřejnosti k nim vedl v minulosti k tomu, že první pokus zavést reformy za vlády Edwarda Heatha skončil prohrou. Vláda narazila na tvrdý odpor horníků, kteří donutili Heatha obrátit jeho politiku o sto osmdesát stupňů. Když proti němu vyšli horníci podruhé, rozhodl se vyhlásit stav nouze a uspořádat předčasné volby, které prohrál.

Tato potupa se hluboce zapsala do konzervativní paměti. To vedlo k tomu, že se všechny stranické frakce shodovaly na otázce reformy odborů a byl k tomu připraveny. Po fiasku Callaghanovy vlády, která taktéž skončila kvůli neschopnosti najít společnou řeč s odbory a vyvrcholila zimou nespokojenosti, padl mýtus, že labouristé se dokážou s odbory dohodnout. To obrátilo veřejné mínění proti odborům a dopomohlo vyhrát volby konzervativcům v čele s Thatcherovou.

Thatcherová nastoupila do úřadu s v té době radikální politikou monetarismu, skrze který chtěla zkrotit inflaci. Tento cíl vyžadoval mohutný program škrťů a úspor ve státním rozpočtu. Úspory byly nutné i ve státně vlastněném uhelném průmyslu. Byl vypracován plán uzavírání šachet a propouštění horníků s cílem vytvořit z uhelného průmyslu výdělečné odvětví. Logickým důsledkem byla nelibost hornických odborů a hrozba stávky. Za své první vlády premiérka byla nucena couvnout a odložit program uzavírání šachet, necítila se připravena. V prvním vládním období tak probíhala příprava na předpokládanou stávku, hlavně vytvářením zásob uhlí. Přesto se nedá říct, že by si vláda stávku přála nebo dokonce vyprovokovala. Hlavním prostředkem, jak zabránit stávce, bylo zvyšování platů a bonusy pro ty horníky, kteří dobrovolně odejdou z odvětví.

Poté, co se ve vedení NUM prosadilo radikální křídlo vedené Arthurem Scargillem, byla stávka takřka nevyhnutelná.

Scargill se snažil prosadit stávku díky hlasování, které ale stávku nikdy neodsouhlasilo. Militantní křídlo NUM toužilo vyvolat politickou stávku, ponížít Torye a zabránit uzavírání šachet. Scargill tvrdil, že jediným správným důvodem k uzavření šachty je naprosté vyčerpání uhlí nebo bezpečnost. Uzavírku z ekonomických důvodů naprosto odmítal. Nejlepším možným výsledkem, ve který mohl doufat, bylo opakování scénáře z doby Heathovy vlády a návrat Labouristů k moci. Kvůli nesouhlasu řadových členů Scargill změnil taktiku. Po uzavření Cortowoodské šachty, který byl špatně zvládnut z hlediska komunikace, yorkshirská NUM v březnu 1984 vyhlásila stávku. Toho využili radikálové ve vedení NUM a umožnili stávku rozšířit na celou Británii. To odporovalo ústavě NUM, ale radikálové odmítali brát vnitřní pravidla NUM v úvahu, podle zásady, že nedovolí, aby jeden horník „vyhlasoval“ druhého z práce. Samotné vyhlášení stávky v Yorkshiru bylo pochybné, neboť se uskutečnilo na základě tří roky starého hlasování.

Díky loajalitě horníků ke svému vedení a všeobecnému zastrašování se stávka brzy rozšířila po celé Británii. Přesto se Scargill dopustil několika chyb. První bylo vyhlášení stávky po konci topné sezony, kdy roční spotřeba uhlí spadla na minimum a měla tam zůstat do zimy. Druhou bylo vyhlášení stávky bez hlasování, které vedlo ke vzpouře v Nottinghamshire, kde horníci odmítli stávku a pracovali po celou dobu konfliktu. Roli v tom jistě hrálo, že nottinghamští horníci byli lépe placeni a nebyli natolik ohroženi uzavíráním šachet. Stávka vyhlášená bez hlasování také od začátku postrádala podporu veřejnosti, která nechtěla zkousnout další nezodpovědnou stávku. To, že stávka nebyla populární ani u řadových členů NUM, dobře ilustruje skutečnost, že tam, kde proběhlo hlasování, v drtivé většině případů horníci hlasovali proti. Nicméně tato hlasování nebyla respektována.

Nejpamátnejším rysem stávky se stalo rozšířené násilí. Poté co se oblast Nottinghamshiru odmítla přidat k zastavení práce, rozjeli se do oblasti „lítající hlídky“ s cílem zastavit práci i silou, pokud to bude potřeba. Výhružky, rvačky a poškozování majetku se ocitlo na denním pořádku. To se týkalo jakékoliv oblasti, kde se muži zdráhali přidat ke stávce. NUM se rozpadla na dva nesmiřitelné tábory. Do uhelných oblastí byla povolána policie z ostatních částí Británie, aby zamezila tomuto zastrašování. Součástí policejní taktiky byly i velmi kontroverzní silniční kontroly. Brzy se bitky mezi policií a

horníky staly jednou z reálit stávkový. K největší bitce, které se účastnilo mnoho tisíc hlídek i policistů, došlo v okolí koksárny Orgreave. Násilí za stávkový vedlo k mnoha zraněním, stovkám zatčením a třem mrtvým. Vláda se nevyhnula nařčení, že vytváří policejní stát a pořádkové síly zase nařčení z policejní brutality a zneužívání pravomocí.

Během stávkový nastaly dva momenty, kdy se NUM ocitla blízko vítězství. K oběma došlo díky přispění dalších odborů. Prvním byla stávka dokařů, která zablokovala britské přístavy na několik týdnů, ale poté se zhroutila kvůli nepopularitě a nepochopení u řadových dokařů. Druhým momentem byla hrozba stávkový důlních předáků, kterou se podařilo odvrátit dohodou na poslední chvíli. Jinak se horníkům faktické podpory od ostatních odborů nedostalo. Jedině železničářské odbory pomáhaly tím, že odmítly převážet uhlí. Ostatní byly do velké míry rozčarováni chováním Scargilla a militantních horníků a obcházením pravidel NUM. Obzvláště nepřátelské byly ocelářské odbory, pro které by podpora hornické stávkový znamenala ztrátu vlastních pracovních míst.

Jakékoliv snahy o dohodu mezi NUM a NCB, pod vedením Iana MacGregora selhaly, kvůli naprosto rozdílným názorům, jak řídit uhelný průmysl. NCB chtěl vrátit správu uhelných dolů plně do rukou managementu. To by znamenalo, že vedení by mohlo uzavřít šachty i kvůli ekonomickým důvodům, něco co bylo pro Scargilla naprosto nepřijatelné. Nakonec byla vyjednávání opuštěna. Pro NCB byla v podstatě velmi nevýhodná, neboť během jednání vždy ustal návrat horníků do práce.

Dalšími chybami, kterých se vedení NUM dopustilo během stávkový, bylo ignorování soudního příkazu a snaha získat peníze z pochybných zdrojů. Na základě žaloby horníků z Nottinghamu soud uvalil pokutu na NUM a ta jí odmítla zaplatit. Následovalo zabavení financí NUM, což znamenalo značné ztížení stávkový, která vyžadovala financování hlídek, podporu hornických komunit proplácení cestovného. NUM se snažila získat peníze všude možně. Jedním z potencionálních sponzorů se stal i libijský diktátor Kaddáfí. S ním jednala delegace NUM, ale poté co se toto provalilo v novinách, kontakty ustaly. Škoda ale již nastala a z hlediska vnímání veřejností to byla pro NUM naprostá katastrofa. NUM se ale dostalo peněz ze zemí východního bloku.

Zatímco Konzervativní strana se sjednotila ve svém odporu proti stávce, Labouristická strana se do jisté míry rozštěpila. Jako celek sice stála za horníky, ale její pravé křídlo dosti rozpačitě hledělo na násilí a obcházení pravidel ze strany NUM. Levé

křídlo podporoval stávkou bezpodmínečně. To znamenalo oslabení možné podpory v parlamentu.

Co vzbuzovalo jak obdiv, tak i lítost, byl způsob, kterým se hornické komunity semkly dohromady, aby přežily dlouhou stávkou. Rodiny musely začít šetřit, v hornických vesnicích vznikly vývařovny pro horníky, pořádaly se slavnosti a párty pro děti. Přesto mnoha rodinám rapidně klesla životní úroveň a musely se potýkat s nesnáze.

Po Vánocích horníkům začala docházet vůle vzdorovat a začali se hromadně vracet zpět. Někdy na přelomu února a března se vrátil nadpoloviční počet horníků, což bylo obrovské vítězství pro vládu. Začalo být jasné, že stávkou je dále neudržitelná a začátkem března konference NUM odhlasovala konec stávkou.

Byla to nejdelší hornická stávkou v historii a její porážka znamenala prosazení reformy odborů a dále nerušený průběh změn. Zlomilo se kouzlo, které do té doby nad odbory panovalo a ukázalo se, že lze prosazovat reformy jim navzdory. Znamenalo to konec vrcholné moci odborů.

Stávkou neuspěla díky tomu, že vláda bylo ochotna vytrvat, díky chybám hornických vůdců i proto, že se společenské vnímání posunulo. Horníci nebyli dále ochotni udělat pro své odbory cokoli. Toužili po materiálním zajištění, tak jak všichni ostatní. Proto byli umírnění horníci ochotni přijmout nabídky konzervativní vlády a vrátit se do práce, popřípadě odejít z bonusem z odvětví. „Solidarita pracující třídy“ se definitivně rozpadla, pokud kdy existovala. Vítězství vlády ve stávce bylo jedním z nejdůležitějších vítězství thatcherismu. Dokázalo, že nejen politika, ale i celá společnost posunula významně od poválečného konsenzu. Po porážce hornické stávkou Británie nastoupila na jasnou cestu thatcherismu.

Prameny a literatura

Vydané prameny

FOWLER, Norman, *Ministers Decide*, London 1991.

Hansard

LAWSON, Nigel, *The View from No. 11*, London 1992.

MACGREGOR, Ian, *The Enemies Within*, Bury St Edmunds 1986.

OTTEY, Roy, *The Strike: An Insider's Story*, London 1985.

RIDLEY, Nicholas, *My Style of Government*, London 1992.

RIMINGTON, Stella, *Open Secret*, London 2001.

SAMUEL, Raphael – BLOOMFIELD, Barbara – BOANAS, Guy, *The Enemy Within: Pit villages and the miners' strike of 1984-5*, London 1986.

STEYNE, David – GIBBON, Peter, *Thurcroft: A Village and the Miners' Strike*, Nottingham 1986.

TEBBIT, Norman, *Upwardly Mobile*, London 1988.

THATCHEROVÁ, Margaret, *Roky na Downing Street* Praha 1996.

WALKER, Peter, *Staying Power*, London 1991.

WHITELAW, William, *The Whitelaw Memoirs*, London 1989.

Prameny dostupné na stránkách margareththacher.org

Briefing For The Chancellor of The Exchequer: 1 August 1984 Cortonwood Colliery, 1. srpna 1984.

CRD briefing ("The Policing of the Miners' Dispute: 10th April 1984") [*miners' strike*] [*declassified 2014*], 10. dubna 1984.

Minutes of Ministerial Group on Coal - MISC 101(84) 1st (Industrial Action in the Coal Industry) [*declassified 2014*], 16. března 1984.

Minutes of Ministerial Group on Coal - MISC 101(84) 2nd (Industrial Action in the Coal Industry) [*declassified 2014*], 19. března 1984.

Minutes of Ministerial Group on Coal - MISC 101(84) 7th (Industrial Action in the Coal Industry) [declassified 2014], 4. dubna 1984.

Minutes of Ministerial Group on Coal - MISC 101(84) 11th (Industrial Action in the Coal Industry) [declassified 2014], 16. dubna 1984.

Minutes of Ministerial Group on Coal - MISC 101(84) 26th (Industrial Action in the Coal Industry, Industrial Action in the Docks Industry) [declassified 2014], 11. července 1984.

Minutes of Ministerial Group on Coal - MISC 101(84) 27th (Industrial Action in the Coal Industry, Industrial Action in the Dock Industry) [declassified 2014], 16. července 1984.

Minutes of Ministerial Group on Coal - MISC 101(84) 28th (Industrial Action in the Coal Industry, Industrial Action in the Docks) [declassified 2014], 18. července 1984.

No.10 record of conversation (MT-Miners' Wives Back to Work Campaign representatives) [miners' strike] [declassified 2014], 19. září 1984.

No.10 record of conversation (MT-Walker-MacGregor-Gregson-Butler-Turnbull) [miners' strike: NCB talks with TUC, involvement of ACAS, NACODS, ending the dispute, redundancies and closures, civil law, working miners, criminal offences, media, communities, open cast mining, structure of the coal industry] [declassified 2014], 23. září 1984.

No.10 record of conversation (MT-Walker-Marshall-Couzens-Gregson-Buckley) [miners' strike: power station endurance] [declassified 2014], 25. července 1984

Redwood minute ("The Coal Dispute: MISC 101 Papers on the Law") [miners' strike] [declassified 2014], 18 června 1984.

Report of Nationalised Industries Policy Group (leaked Ridley report), 30. června 1977.

Tebbit minute to MT, 24. července 1984.

Turnbull minute to MT ("Coal Strike: Picketing") [Brittan statement to Chief Constables: "It is the duty of the Police to prevent...intimidation so that the law is upheld"] [declassified 2014], 14. března 1984.

Monografie a odborné studie

FAJMON, Hynek, *Margaret Thatcherová a její politika*, Brno 2010.

MCCABE, Sarah – WALLINGTON, Peter – ALDERSON, John – GOSTIN, Larry – MASON, Christopher, *The Police, Civil Order and Public Liberties“ Legacy of the Miners’ strike*, London 1988.

MOORE, Charles, *Margaret Thatcher The Authorized Biography*. Volume I: *Not For Turning*, London 2013.

SANDBROOK, Dominic, *State of Emergency*, London 2011.

VINEN, Richard, *Thatcher's Britain*, London 2009.

Tisk

Rudé právo

The Times

Internetové zdroje

<http://margaretthatcher.org/archive/1984PREM19.asp> [19.01.2014 20:21].

<http://margaretthatcher.org/document/105645> [18.01.2014 12:17].

<http://margaretthatcher.org/document/105689> [15.02.2014 12:42].

<http://margaretthatcher.org/document/105691> [28.02.2014 18:23].

<http://margaretthatcher.org/document/105733> [19.01.2014 20:33].

<http://margaretthatcher.org/document/105735> [23.01.2014 12:47].

<http://margaretthatcher.org/document/105810> [18.03.2014 12:49].

<http://www.marxists.org/history/etol/writers/callinicos/1985/miners/chap6.html> [19:57
02.03.2014].

<http://www.spartacus.schoolnet.co.uk/TUgeneral.htm>. [27. dubna 2014, 18:12].

<http://www.theguardian.com/business/2013/apr/11/slow-death-coal-industry>
[18.03.2014 14:22].